

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

Katedra výchovné dramatiky

Dramatická výchova

DIPLOMOVÁ PRÁCE

LEKTORSKÁ ČINNOST V DIVADLE POD PALMOVKOU

Anna Bura

Vedoucí práce: doc. Radek Marušák

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

Master Program in Dramatic Arts

Drama in education

DIPLOMA THESIS

LECTURING AT THE THEATRE POD PALMOVKOU

Anna Bura

Supervisor: doc. Radek Marušák

Oponent:

Date of Defence:

The thesis is submitted in fulfillment of the requirements
of the Master of Arts degree

Praha, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

LEKTORSKÁ ČINNOST V DIVADLE POD PALMOVKOU

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

UPOZORNĚNÍ

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování náleží doc. Radku Marušákovi za jeho důvěru, vstřícnost, trpělivost a objektivní posudek při vzniku diplomové práce a za získání kompetencí a příležitostí k výkonu umělecko-pedagogické profese prostřednictvím studia na Katedře výchovné dramatiky, které v mnohém obohatilo i mou osobnost. Velké díky patří Barbaře Tůmové, s níž jsem vedla mnoho inspirativních hovorů o zdrojích, možnostech a zkušenostech s pedagogickou činností v profesionálních divadlech a dále samotnému Divadlu pod Palmovkou za otevřený postoj a poskytnutí prostoru pro realizaci edukačních aktivit. V neposlední řadě děkuji všem blízkým přátelům za jejich pozitivní a láskyplnou energii a své rodině za materiální i duševní podporu a víru v mé schopnosti a směřování.

ABSTRAKT

Diplomová práce *Lektorská činnost v Divadle pod Palmovkou* představuje některá z východisek divadelního lektorství, nabízí teoretický základ pro uchopení tohoto rozvíjejícího se oboru a podává přehled o proběhlých edukačních aktivitách v Divadle pod Palmovkou iniciovaných Barbarou Tůmovou. Stěžejní kapitoly diplomové práce jsou výsledkem vlastní lektorské praxe a popisují proběhlé edukační aktivity nově vzniklé platformy *DiPP: Divadelní inspirace pro publikum, divadelní dílny v Divadle pod Palmovkou* v sezóně 2015/2016. Práce se zaměřuje na vstupní požadavky, provozní možnosti, cíle a metody realizovaných edukačních aktivit a nabízí návrhy na rozšíření a stabilizaci činnosti *DiPP*. Teoretickým výstupem práce je kvalifikace divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou pohledem na cíle, metody a funkce, jež sleduje, aplikuje a zastává.

ABSTRACT

This diploma thesis *Lecturing at the Theatre pod Palmovkou* presents some resources of educational activities and drama lecturing in theatre, including brings theoretical background for understanding this developing discipline, and gives an overview on the past educational activities in the Theatre pod Palmovkou initiated by Barbara Tůmová. The main chapters are the result of the author's own private lecturing experience and describe the recent educational activities of the newly established Platform *DiPP: Theatre Inspiration for Audience, Theatre Workshops by Theatre pod Palmovkou* in season 2015/2016. The thesis focuses on entry requirements, operational options, goals, and methods of implemented educational activities and goes on to offer suggestions for the expansion and stabilization of *DiPP's* activities. The theoretical output of this thesis is a classification of the role of drama educator in Theatre pod Palmovkou viewed by goals, methods, and functions.

OBSAH

Úvod.....	9
1. Východiska divadelního lektorství.....	12
1.1 Divadlo	13
1.2 Mezinárodní koncept uměleckého vzdělávání.....	15
1.3 Umělecké vzdělávání v oblasti divadla.....	19
1.4. Rozvoj publika (Audience development).....	21
1.4.1 Publikum jako partner a spolutvůrce.....	22
1.4.2 Práce s dětským publikem.....	23
1.5 Divadelní lektor nebo pedagog?.....	23
2. Inspirujeme se divadlem: Počátky lektorské činnosti v Divadle pod Palmovkou.....	26
2.1. Rain Man (vzdělávací program).....	27
2.1.1 Východiska.....	27
2.1.2 Průběh projektu.....	28
2.1.2 Odezvy na projekt.....	29
2.2 August August, August (vzdělávací program).....	30
2.2.1. Východiska.....	31
2.2.2 Průběh projektu.....	31
2.1.3 Zhodnocení projektu.....	33
3. Divadelní inspirace pro publikum: divadelní dílny v Divadle pod Palmovkou (DiPP).....	35
3.1 Dramatická výchova v profesionálním divadle.....	36
3.2 Vznik DiPP: divadelní inspirace pro publikum, divadelní dílny v Divadle pod Palmovkou.....	37
3.4 Půběh první sezóny činnosti DiPP.....	39
3.4.1 DiDílna.....	39
3.4.2 Workshopy pro školní skupiny.....	43
3.4.3. Metodické listy k inscenaci Spolupracovníci.....	44
3.4.4 Noc Divadel.....	45
3.4.4.1 Divadelní dílna k Noci divadel.....	46
3.5 Metodika workshopů po představení.....	49
3.5.1 Východiska a cíle.....	49
3.5.3 Struktura.....	50
3.5.3.1 Kruh inscenace.....	50
3.4.5 Scénáře workshopů po představení.....	52
3.4.5.1 Othello (William Shakespear, režie: Michal Lang).....	52
3.4.5.2 Spolupracovníci (John Hodge, režie: Michal Lang).....	54

3.4.5.3 Poprask na laguně (Carlo Goldoni, režie: Michal Lang).....	56
3.4.5.4 Krvavá svatba (Federico García Lorca, režie: Michal Lang).....	58
3.4.5.5 Večer tříkrálový (William Shakespeare, režie: Ivan Krejčí).....	60
3.4.6. Zpětná vazba účastníků.....	61
3.5 Personální a finanční zatížení.....	62
4. Rozšíření a stabilizace lektorského oddělení DiPP.....	63
4.1 Zhodnocení a návrhy na změny k realizovaným aktivitám.....	63
4.1.1 DiDílna.....	63
4.1.2 Workshopy pro školní skupiny.....	65
4.1.3. Metodický materiál k inscenacím.....	67
4.1.4 Noc Divadel.....	67
4.2 Rozšíření činnosti DiPP.....	68
4.2.1 Reflexe divadelního představení (metodický materiál).....	69
4.2.2 Navázání na spolupráci s KVD.....	70
4.2.4 Mládě: Mladá a dětská scéna Divadla pod Palmovkou.....	70
4.3. Klasifikace divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou.....	72
Závěr.....	75
Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....	77
Přílohy.....	79
Příloha 1:	80
Informační a metodický materiál k inscenaci Rain Man.....	80
Příloha 2:	98
Informační a metodický materiál k inscenaci August August, august.....	98
Příloha 3:	110
Písemný výstup ze semináře Dramatická výchova v profesionálním divadle.....	110
Příloha 4:	115
Pracovní listy k inscenaci Spolupracovníci.....	115
Příloha 5:	121
Reakce studentů na workshopy po představení v Divadle pod Palmovkou.....	121
Příloha 6:	131
Realizační plán Mládě pod Palmovkou na rok 2017.....	131

ÚVOD

Divadelní lektor je v kruzích dramatické výchovy a v mnohých divadlech, kulturních institucích a na vysokých školách již poměrně ustáleným pojmem a zaznívá čím dál častěji. Edukační a doprovodná činnost lektorských oddělení, zaměstnanců divadla, externích pedagogických pracovníků a studentů se stává účinným nástrojem prohlubování komunikace mezi divadlem, divákem, školami a širší veřejností, komunitou. Je snahou o navázání dialogu a vzájemné obohacování skrze aktivní interakci a reflexi. Divadelní lektoři vytváří podmínky pro výchovu k diváctví a kritickému pohledu na dramatické umění, získávají šanci k dalšímu pedagogickému působení ve spolupráci se školami a umělci, sledují dramaturgii, záměry, samotný provoz divadla a lokální dění. Stojí také na prahu možnosti „zvýšit úlohu kulturně-výchovných institucí a občanských sdružení ve vzdělávání a výchově.“¹ Divadelní lektor je tvůrcem, pojítkem a rozšiřovatelem vztahu všední reality s kontexty a obsahy dramatického umění.

Tématu divadelního lektorství se v posledních letech věnují zejména sami lektoři, pedagogové, studenti a iniciativní organizace snažící se o větší ukotvení spolupráce mezi institucemi. Hovory na konferencích probíhají skrze prezentace projektů místních i zahraničních. Výstupy z těchto setkání poukazují na efekty lektorské činnosti, pozitivní ohlasy zúčastněných stran a nutnost oslovit Ministerstvo kultury a školství ohledně potřeby větší finanční podpory pro činnost divadelních lektorů. Důležitým aspektem zaznívajícím z úst organizátorů i účastníků konferencí o divadelním lektorství je podobnost cílů, metod a prostředků s *uměleckým vzděláváním*. Národní ústav pro vzdělávání, tvůrce rámcových vzdělávacích programů, definuje umělecké vzdělávání jako oblast širokou, vyjma formální vzdělávání ve školách zahrnující také „*neformální vzdělávání, na němž se podílejí mimo kulturní instituce a zařízení, nevládní neziskové organizace a další subjekty. Nejde pouze o vzdělávání v uměleckých oborech, ale také o vzdělávání prostřednictvím umění.*“²

1 *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*, str. 94

2 Národní ústav pro vzdělávání, *Umělecké vzdělávání* [online], dostupné z: <http://www.nuv.cz/tuv>

Kde tedy může divadelní lektor najít odkazy ke své tvorbě a profesi? V čem spočívají východiska jeho činnosti v rámci domovské instituce (divadla), mezinárodních dokumentů, či výstupů z konferencí a samotného výkladu pojmu, zčásti odpoví první kapitola této diplomové práce. Zčásti, jelikož edukace, dramatické umění i divadelní lektorství jsou velmi dynamická odvětví podstupující neustálým změnám a vývoji. Navíc jsou vždy ovlivněna pedagogickým přístupem, procesem tvorby a osobností lektora. Jakým způsobem uchopila možnosti divadelního lektorství MgA. Barbara Tůmová, tehdejší vedoucí PR a komunikace, přibliží kapitola druhá o počátcích lektorské činnosti v Divadle pod Palmovkou. Obsahuje náhled na dva uskutečněné projekty s podtitulem *Inspirujeme se divadlem*.

Kapitola třetí, *DiPP: Divadelní inspirace pro publikum*, jsou společně s kapitolou čtvrtou (*Rozšíření a stabilizace lektorského oddělení DiPP*) stěžejními částmi této diplomové práce vycházející z osobní zkušenosti včleňování edukačních aktivit do provozu profesionálního divadla a samotné tvorby edukačních programů pro širší škálu návštěvníků divadla. Popisuje cestu k navázání na projekty Barbary Tůmové, původní plány a průběh první sezóny externí spolupráce mé osoby a Kristiny Liškové v Divadle pod Palmovkou. Realizované aktivity vycházejí z našich předchozích zkušeností, navazují na příklady z jiných divadel a možností spolupráce s Divadlem pod Palmovkou. Součástí je také nástin metodiky a scénářů (struktur) workshopů po představení, jež se vedle pravidelné divadelní dílny pro studenty středních škol staly nejčastější aktivitou provozovanou lektorským oddělením (týmem). Kapitola dále odkazuje na zpětné vazby účastníků workshopů jakožto potvrzení smysluplnosti a funkčnosti našeho snažení. Zmíněná čtvrtá kapitola je zároveň zhodnocením první sezóny činnosti DiPP. Předkládá návrhy na změny realizovaných aktivit s předpokladem zachování lektorského oddělení a získání většího pole působnosti. Na základě diskuzí a porad s vedením o potřebách a možnostech divadla vyvstanulo několik požadavků pro budoucí sezóny, na než reaguji právě plánem rozšíření a stabilizace lektorského oddělení DiPP, jež je částečně již v procesu realizace. Závěr kapitoly se věnuje shrnutí poznatků vstupní sezóny skrze klasifikaci divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou.

Diplomová práce *Lektorská činnost v Divadle pod Palmovkou* si klade za cíle:

- C1:** Získat teoretické poznatky týkající se východisek a pojetí divadelního lektorství.
- C2:** Přiblížit aktivity edukačního charakteru v Divadle pod Palmovkou iniciované Barbarou Tůmovou.
- C3:** Přiblížit koncept, východiska a plány lektorského oddělení *DiPP: Divadelní inspirace pro publikum*, definovat cíle a popsat metody zrealizovaných aktivit edukačního charakteru v Divadle pod Palmovkou v sezóně 2015/2016.
- C4:** Zhodnotit proběhlé aktivity a navrhnout možnosti rozšíření a stabilizace lektorského oddělení Divadla pod Palmovkou pro další sezóny.
- C5:** Klasifikovat působení divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou pohledem na jeho cíle, metody a funkce, jež sleduje, aplikuje a zastává.

1. VÝCHODISKA DIVADELNÍHO LEKTORSTVÍ

Teoretickou základnu (výhradně) divadelnímu lektorství v současnosti tvoří několik diplomových prací absolventů Katedry výchovné dramatiky DAMU, Ateliéru divadla a výchovy DIFA JAMU a části sborníku *Impulzy pro umělecké vzdělávání v České republice a Německu*. Významný podíl na diskuzi o divadelním lektorství náleží Divadelnímu ústavu, jež reflektuje nárůst edukačních a doprovodných aktivit v divadlech sérií kulatých stolů (menších konferencí) s názvem *Střed zájmu: divadelní lektor*. Určující jsou zde prezentace proběhlých a probíhajících projektů v divadlech u nás i ve světě, které se stávají příklady funkčních modelů, inspirací a zároveň nabídkou k uchopení metodiky, obsahu činnosti a rozsahu profese divadelního lektora.

Na rozdíl od galerijní pedagogiky, zprostředkovatele výtvarného umění, jež získalo stabilní půdu v podobě akademického a institucionálního zázemí³, schází divadelnímu lektorství hlubší zkoumání, odborné publikace, podpora ze strany ministerstev a mnohdy zájem nebo vyhovující podmínky partnerské kulturní instituce čili divadla. První kapitola je spíše subjektivním pohledem na východiska, filozofii a poslání divadelního lektorství, než teoretickým postihem této, na důležitosti nabývajících, pedagogicko-umělecké disciplíny. Sleduje však jistý směr, jímž se ubírá, hledá zdroje a odkazy k jejímu působení a pokládá si otázku o významu pojmu *divadelní lektor*.

3 Viz existence oboru *Galerijní pedagogika a zprostředkovaná umění* na Masarykově univerzitě v Olomouci či nabídka studia k rozšíření odborné kvalifikace dalším vzděláváním pedagogických pracovníků v oboru *Muzejní a galerijní pedagogika* na Katedře výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého rovněž v Olomouci. Institucionálním zázemím je míněno rozšířené provozování doprovodných edukačních programů v galeriích a muzeích v České republice, např. Oblastní galerie v Liberci, Galerie výtvarného umění v Ostravě, Národní galerie v Praze, Galerie města Plzeň, Národní muzeum v Praze, Národní technické muzeum v Praze, Slezské zemské muzeum v Ostravě, Dolní oblast Vítkovice, Východočeské muzeum a mnohé další instituce, obohacující svůj potenciál o nadstandartní vzdělávací aktivity pro školy, rodiče s dětmi a širší veřejnost.

1.1 DIVADLO

Jelikož hlavním působištěm divadelního lektora je divadlo a jeho metody a cíle jsou pedagogické, je nutné zamyslet se nad divadlem jako subjektem se vzdělávacím a výchovným potenciálem. Divadlem zde nazýváme konkrétní divadelní budovu, instituci a divadelní představení. Divadlo vnímáme také jako plnohodnotný umělecký obor (stejně jako výtvarné umění). Samotná budova divadla je mnohdy architektonickým či historickým artefaktem a činnost konkrétní instituce ovlivňuje a určuje společenské a kulturní dění, nebo je jím naopak ovlivňována. Divadelní představení, jako hlavní *produkt* dramatického umění, by neobstálo bez komunikace na jevišti, ovšem ani bez přímého kontaktu se svým divákem. Komunikací mezi jevištěm a hledištěm v aktuálním čase a místě. Divadlo se jako jiné druhy umění snaží o sdělování, reflexi či zobrazení života a světa, přičemž specifickým prostředkem dramatického umění je právě komunikace. Komunikace ve smyslu „procesu přenášení sdělení od nějakého zdroje (podavatele) k nějakému adresátovi (příjemci).“⁴ V ideálním případě je pak spolu s přenášením informací obsahem komunikace rovněž „sdílení určitého postoje, názoru, atmosféry (...), součástí komunikace je i proces sdílení vytváření určitých společenských postojů, norem, symbolů, významů.“⁵ V divadle se pak odehrává „záměrná komunikace po předchozí dohodě mezi těmi, kteří něco předvádějí, a těmi, kteří se přijdou na jejich výkony podívat“.⁶

To, o čem divadlo komunikuje, je předurčeno k jisté analýze ze strany diváka, ke srovnávání s vlastními postoji a hodnotami, reflexi vlastních pocitů v průběhu a formulaci názorů po zhlédnutí představení. Dochází rovněž k přirovnávání či zrcadlení dění společenského, ať už v historickém, aktuálním či osobním kontextu. Divák samozřejmě hodnotí také formu divadelního představení, jeho dílčí složky jako scénografii, hudbu, herecké výkony. Divadelní komunikace zastává mnoho funkcí, které střídavě tak či onak nabývají na důležitosti napříč dějinami divadla. Irena Žantovská ve své studii *Divadlo jako komunikační médium* uvádí následující funkce umělecké (divadelní) komunikace:

4 Jirák J., Köpplová B., *Masová média*, str. 26

5 Žantovská I., *Divadlo jako komunikační médium*, str. 24

6 Hyvnar J., Perkner S., *Řeč dramatu I.*, str. 14-15

- reprezentativní
- společenská a kontaktní
- poznávací (kognitivní a sebekpotvrzovací)
- hodnototvorná
- ideologická
- propagandistická
- komunitární
- zábavní
- estetická

Podle všeho je tak divadlo velmi silným médiem s formativním potenciálem. Jeho navštěvování je zároveň určitou formou prestiže. Divadlo je referenčním místem společenského setkávání, příležitostí k uspokojení škály potřeb a také institucí, kde se příchozí může (umělecky) vzdělávat.

Divadelní lektor může vytvořit prostor pro cílené ověřování prožívání a reflexi vlastního prožívání, ono *sdílení při vytváření určitých společenských postojů, norem, symbolů, významů*. Prostor, kde můžeme objevit přesahy a rozšířit znalosti složek i prostředků dramatického umění. Zejména pokud jde o děti a mladé diváky, kdy je žádoucí hodnoty a postoje skutečně zkoumat a vzájemně konfrontovat. Nehledě na fakt, že je třeba učit nejdříve samotné percepci divadla a práci s divadelním jazykem. Následující výňatek z knihy Jiřího Havelky velmi výstižně shrnuje vše, co se v divadle *může* dít. Tedy vše, u čeho by mohl jako pedagog, facilitátor, iniciátor či zprostředkovatel být přítomen i divadelní lektor:

„Nejsem si jist, jestli se dá divadlem změnit svět, ale určitě můžeme změnit pohled na svět. Můžeme změnit diváka tím, že změníme jeho způsob vnímání. Divadlo může skrze imaginativní participaci rozvolnit ustálené spoje a usadit je v nových nečekaných souvislostech, může přehodnotit dosavadní pevné zásady, rozmetat předsudky, může nabourat vžitá představy, zpochybnit žebříček hodnot, může rozhýbat představivost do nebývalých rozměrů, může vytvořit zbrusu nová neuronová spojení mezi centry, které spolu doted' nekomunikovaly, může zkrátka rozšířit pole vnímání a tím i života, zbystřit smysly,

*zkultivovat vkus, může způsobit nečekaná nová poznání, možná zásadní poznání. Divadlo může člověka probudit, může ho znovuobjevit jako komplexní lidskou bytost s vnitřní imaginací. Člověk s imaginací je hůře manipulovatelný, člověk více odpovědný, člověk svobodný, tvůrčí. Divadlo může měnit.*⁷

1.2 MEZINÁRODNÍ KONCEPT UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Organizaci Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, UNESCO) netřeba dlouho představovat. Od svého vzniku v roce 1946, při kterém stálo i tehdejší Československo, sleduje UNESCO cíle přispívající k budování míru, vymýcení chudoby, udržitelného rozvoje a dialogu mezi kulturami. Organizace se mimo jiné zavazuje k realizaci práva každého člověka na holistické a humanistické vzdělání a k přesvědčení, že hraje zásadní roli v lidském, sociálním a ekonomickém rozvoji.

Od roku 2006, kdy se v Lisabonu uskutečnila první a roku 2010 v jihokorejském Soulu druhá světová konference věnovaná teoretické a praktické základně uměleckého vzdělávání, vnímá UNESCO důležitost definice strategií pro jeho podporu a rozvoj v oblasti kurikula, spolupráce s kulturními institucemi a v rámci celoživotního vzdělávání.

Následující části dvou stěžejních dokumentů, výstupů z konferencí UNESCO, hovoří o cílech, předpokladech a samotné podstatě uměleckého vzdělávání. Jejich zařazení do východisek divadelního lektorství je podmíněno umělecko-pedagogickým charakterem práce divadelního lektora, zázemím a působením v kulturní instituci a jeho možným přispíváním k plnění cílů uměleckého vzdělávání.

*Road Map for Arts Education: Building Creative Capacities for 21st Century*⁸, předkládá tyto **cíle uměleckého vzdělávání** (*The Aims of Arts Education*):

7 Havelka: *Zmrazit čerstvé ovoce*, str. 43-44

8 Následující text je volným překladem a parafrází části dokumentu UNESCO věnovaný právě cílům uměleckého vzdělávání. *Road Map for Arts Education: Building Creative Capacities for 21st Century*. Dostupné z:

http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/CLT/pdf/Arts_Edu_RoadMap_en.pdf

I. Prosazení práva na vzdělání a zapojení do kulturního a uměleckého dění

Kultura a umění jsou základní součástí komplexního vzdělávání, které vedou k plnému rozvoji jednotlivce. Umělecké vzdělání je univerzálním právem každého, včetně skupin sociálně znevýhodněných či lidí s postižením.

II. Rozvoj individuálních schopností

Umělecké vzdělávání integruje fyzické, intelektuální a kreativní schopnosti. Implementace kultury do vzdělávání kultivuje smysl pro tvořivost a iniciativu, bohatou představivost, rozvíjí emoční inteligenci, schopnost kritického myšlení, samostatnost, svobodu myšlení a jednání. Aby bylo možné plně zapojit do kulturního dění a uměleckého života děti i dospělé, je nutné systematicky a dlouhodobě vést k percepci, chápání, p r o ž í v á n í procesu a reflexi výsledku umělecké tvorby.

III. Zlepšení kvality vzdělávání

Kvalitní vzdělání poskytuje schopnosti a dovednosti potřebné k úspěšnému fungování v dané společnosti. *Učení umění a učení uměním (Arts Education a Arts-in-Education)* přispívají k aktivní participaci a interakci s místními komunitami a kulturou. Podmínkou kvalitního (uměleckého) vzdělávání je také motivace a relevantní vzdělání pedagogů.

IV. Podpora vyjádření kulturní rozmanitosti

Rozmanitost kultur je odrazem různorodosti lidské kreativity a exprese. Umění jedinečným způsobem přispívá ke kulturnímu dědictví, pěstuje hodnoty, krásu a integritu lidských civilizací. Znalost kulturních zvyklostí, způsobů vyjádření a vlastní zkušenost s tvorbou podporuje kulturní angažovanost a navazování na tradice. V mnoha zemích není zajištěna kulturní transmise budoucím generacím a dochází tak ke ztrátě hmotných i nehmotných aspektů kultury. Právě pomocí uměleckého vzdělávání ve formálním i neformálním prostředí lze nadále rozvíjet a předávat umělecké a kulturní znalosti a dovednosti.

Výstup z konference dále definuje **předpoklady uměleckého vzdělávání** (*Concepts Related to Arts Education*):

I. Umělecké obory (Art Fields)

Základním předpokladem pro umělecké vzdělávání je sama existence umění a kultury jako výsledku snahy o porozumnění lidské existenci, reflexi světa a touhy sdílet, komunikovat. Napříč kontinenty a historickými epochami sledujeme rozmanité umělecké projevy obecně označované pojmy *výtvarné umění, tanec, hudba, drama, film, literatura, poezie* a další. V různém čase a místě však nesou jiné obsahy a významy a je tedy potřeba vnímat umění a kulturu jako živé a neustále se vyvíjející oblasti. K tomu může pomoci právě umělecké vzdělávání zaměřené jednak na výsledek, ovšem zejména na proces tvorby. Krom toho stojí umělecké vzdělávání také v pozici ukazatele interdisciplinarity umění a kultury.

II. Přístupy k uměleckému vzdělávání (Approaches to Arts Education)

Porozumění kultuře vlastní (lokální) je nejlepší cestou k pochopení a ocenění kultur odlišných. Struktura uměleckého vzdělávání by měla postihnout nejen vlastnosti a prostředky jednotlivých uměleckých oborů, ale také vytvářet příležitosti pro zážitek – interakci s tvůrčím procesem. V uměleckém vzdělávání sledujeme dva hlavní přístupy, které se vzájemně prolínají:

(1) Umění jako vyučovací předmět (výtvarná, hudební a dramatická výchova) a (2) umění jako prostředek či metoda učení a průřezový obsah školního kurikula, zasahující do jiných, než uměleckých předmětů (např. metody dramatické výchovy v hodinách literatury, návštěva divadelního představení).

III. Dimenze uměleckého vzdělávání (Dimension of Arts Education)

Umělecké vzdělávání můžeme nahlížet skrze tři vzájemně se prolínající proudy - dimenze či úrovně pedagogického procesu:

(1) Studium uměleckých děl skrze přímou interakci s objekty či performancemi (výstavy, koncerty, divadelní představení, happeningy,

knihy, filmy), (2) získávání vlastní zkušenosti s procesem tvorby a (3) zapojení se do kulturního dění - *pouhroužení se do praktik umění (Engaging in arts practises)* díky studiu uměleckých forem, vztahu umění a historie a aktivní participaci v kulturní sféře.

Soulský program (Soul Agenda: Goals for the Development of Arts Education), výstup z druhé ze světových konferencí k uměleckému vzdělávání, přichází s jasněji definovanými opatřeními k plnění cílů a rozvoji uměleckého vzdělávání na základě směrů a podnětů prezentovaných v *Road Map for Arts Education*. Stává se tak akčním plánem k dosažení klíčových sociálních a kulturních cílů a prostředkem k pozitivnímu ovlivnění vzdělávacích systémů. Dokument postihuje oblasti od školního kurikula přes celoživotní vzdělávání po spolupráci s kulturními institucemi. Právě spolupráce s kulturními institucemi, o které hovoří již *Road Map of Arts Education*, je zásadním východiskem pro práci divadelního lektora, stojícího před plněním následujících vybraných cílů závěrečného dokumentu Soulského programu, citovaných z českého překladu pro Ministerstvo kultury České republiky⁹:

I. Umožnit spolupráci mezi pedagogy a umělci ve školách a v mimoškolních programech:

(i) Podněcovat školy k tomu, aby iniciovaly partnerství mezi umělci a učiteli při realizaci kurikulů. (ii) Podněcovat komunitní organizace ke spolupráci s učiteli při zajišťování programů umělecké výchovy v řadě různých výukových prostředích. (iii) Zpracovat kulturní projekty v rámci nejrozličnějších výukových prostředí s aktivní účastí rodičů, rodinných příslušníků a členů komunity.

II. Iniciovat partnerství v oblasti umělecké výchovy mezi zainteresovanými osobami a sektory.

(i) Budovat partnerství v rámci správy a mimo její působnost s cílem posílit úlohu umělecké výchovy ve společnosti, zejména napříč vzdělávacími,

9 Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2011/02/Zaverecny-dokument-Soulsky-program1.pdf>

kulturními, sociálními, zdravotními, průmyslovými a komunikačními sektory. (ii) Koordinovat úsilí správy, organizací občanské společnosti, vysokoškolských institucí a profesních sdružení za účelem posílení zásad, koncepcí a praktik umělecké výchovy. (iii) Zapojit subjekty soukromého sektoru včetně nadací a dobročinných agentur jako partnery do rozvoje programů umělecké výchovy.

Pokud vnímáme divadelního lektora jako pedagoga působícího hlavně na půdě divadla (kulturní instituce, neformální prostředí), stojí v rámci uměleckého vzdělávání před úkolem navázání partnerství s dalšími institucemi a organizacemi, dále spojit umělce s pedagogy a žáky, tvořit zážitkové programy nabízející přímou zkušenost s dramatickým uměním a přinášet příležitosti a výzvy k rozvoji kritického pohledu na divadlo. Svou činností může divadelní lektor vytvářet podmínky pro systematické a dlouhodobé působení na širokou škálu věkových skupin a podílet se tak na celoživotním (uměleckém) vzdělávání společnosti. Ideálním *vykonavatelem* profese divadelního lektora je pak člověk se znalostí dramatického umění a pedagogickým vzděláním, případně se specializací na dramatickou výchovu.

1.3 UMĚLECKÉ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI DIVADLA

Když postoupíme z mezinárodního kontextu uměleckého vzdělávání do českého prostředí a náhlédneme blíže na oblast divadla a dramatické výchovy, setkáme se na jedné straně se silnou tradicí literárně-dramatických oborů základních uměleckých škol a bohatou historií činnosti amátorských souborů, na straně druhé se stálým opomíjením dramatického umění jako plnohodnotné součásti estetické výchovy napříč kurikulem. Dramatická výchova se sice na některých základních školách uplatňuje jako metoda práce, je to však zásluhou jednotlivých pedagogů. Jako povinné předměty zůstávají jen výtvarná a hudební výchova. Na gymnáziích je situace podobná, studenti si volí pouze jeden estetický předmět, ve školních vzdělávacích plánech některých z nich dramatická výchova zcela chybí. Střední školy pak obecně s estetickou výchovou počítají pouze

v případě uměleckého a v rámci humanitního (pedagogického, sociálního) zaměření studia.

Závěr oborové pracovní skupiny (v oblasti divadlo) z konference *Impulzy pro umělecké vzdělávání v České republice a Německu* upozorňuje na potřebu tvorby legislativního rámce zajišťujícího zvýraznění role dramatické, taneční a mediální výchovy ve střednědobém a dlouhodobém horizontu, základními školami počínaje. Umělecké vzdělávání v dramatickém umění nemůže nadále stát pouze na individuálních snahách aktivních pedagogů. Je proto třeba zajistit vzdělávání učitelů estetických předmětů, ale i odpovídající finanční ohodnocení a emancipované místo pro dramatickou výchovu ve školních vzdělávacích plánech. Zasadní je také tvůrčí dialog *škola-pedagogický tým-umělec (umělecká skupina)*, konference se tak opět odvolává na velký potenciál spolupráce škol a kulturních institucí v rovině uměleckého vzdělávání.

Přes vcelku velký počet absolventů dramatické výchovy (ať už samostatným zaměřením, nebo specializací na pedagogických fakultách), a tudíž dobrou personální základnu pro obor, je těžké získat pro práci adekvátní prostor. Školy argumentují nízkými časovými dotacemi a kladou důraz na jiné předměty. Záleží tak na vedení jednotlivých škol, nakolik jsou ochotné vybočit ze svých standartů a provést změny ve školních vzdělávacích plánech. Legislativní změny musí vzejít zejména ze škol, z jejich přijetí a podpory uměleckého vzdělávání jako složky stejně důležité, jako je získávání znalostí a vědomostí.

Navzdory ne příliš pozitivně vyhlížejícímu stavu uměleckého vzdělávání v oblasti divadla, je běžné, že žáci a studenti alespoň jednou během docházky navštíví divadlo a zhlédnou divadelní představení. Každý má na tuto *událost* jiné vzpomínky a názory, faktem zůstává, že by se z této návštěvy mělo vytěžit co nejvíce. Obzvláště když se děti a mládež mnohdy setkají s dramatickým uměním pouze touto cestou. A právě zde přichází na řadu divadelní lektor, který může oslovovat školy s nabídkou rozšiřujících aktivit rezonujících s cíly uměleckého vzdělávání a zasahujících do vzdělávacích programů. Divadelní lektor může rozšířit zážitek z návštěvy divadla s cílem výchovy k diváctví, pěstování znalostí a kritického pohledu na dramatické umění a podněcování k vlastní tvorbě.

1.4. ROZVOJ PUBLIKA (AUDIENCE DEVELOPMENT)

Další, vcelku obsáhlou sférou, ze které můžeme vyvodit východiska a některá specifika či charakter činnosti divadelního lektorství, je koncept *rozvoje publika* či *práce s publikem* (*Audience Development*). Pojem vzešel z dokumentu *Umelčeské rady Anglie* (*Arts Council England*) definující Audience Development skrze činnosti zahrnující zjišťování a zajišťování potřeb existujícího a potenciálního publika pro prohloubení vztahu s danou kulturní organizací. Mezi prostředky patří marketing, propagace, tvorba projektů a programů, vzdělávací aktivity, péče, kontakt a zapojení publika do provozu kulturní instituce. Publikem jsou zde míněni účastníci, návštěvníci (v rovině fyzické i digitální - tedy návštěvníci přítomní v instituci, ale i na jejich webových stránkách apod.), čtenáři, posluchači, diváci, studenti a další lidé se záměrem investice do umění (*purchase works of art*).¹⁰ V České republice se tématu věnuje Divadelní ústav, jež od roku 2013 každoročně pořádá konference věnované rozvoji publika a vydává dokumenty vztažené k tématu, obsahující především anotace a prezentace modelových projektů (vše dostupné na webových stránkách Divadelního ústavu). Zatím nejrozsáhlejší (elektronická) publikace *RE:PUBLIKUM* z roku 2013 prezentuje mimo příklady z praxe dvě studie zabývající se teoretickými podklady a situací na poli rozvoje publika v Evropském kontextu.

Autorka první studie v publikaci *RE:PUBLIKUM* Magdaléna Lišková (*Kdo je vaše publikum? Základy pro rozvoj publika v praxi*), vyvozuje potřebu rozvoje publika z nutnosti zvyšování návštěvnosti, což je vcelku jasný fakt, vzhledem k tomu, že návštěvnost je určována samotnou existencí kulturní instituce. Lišková uvádí: *"Míra návštěvnosti je pro kulturní instituci velice důležitým ukazatelem z ekonomického hlediska. Současná ekonomická situace ovlivňuje výši finančních prostředků z veřejných rozpočtů, které jsou na uměleckou a kulturní činnost určeny. Ačkoliv aktivit v této oblasti neustále přibývá, finance jsou každým rokem nepoměrně kráceny. Kulturní organizace se čím dál více musejí spoléhat samy*

¹⁰ Volný překlad a parafráze aktualizovaného dokumentu *Arts Council Audience development and marketing, and Grants for the Arts*, str. 2-3, dostupné z:

http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Audience_development_and_marketing_and_Grants_for_the_Arts_Jan2016.pdf

*na sebe, a proto se snaha zajistit co nejširší publikum zdá důležitější než kdy předtím.*¹¹

Aktivity směřující k rozvoji publika, tedy zjednodušeně péči o stávající a získávání publika nového, se stává jednou z podmínek pro budoucí chod kulturních institucí. Již bylo uvedeno, že mezi činnosti pro rozvoj publika patří tvorba (blíže nespecifikovaných) projektů, programů, vzdělávacích aktivit či zapojení publika do provozu instituce. Dalo by se říci, že tyto činnosti nejsou vedle marketingu a propagace v běžném provozu instituce (v našem případě divadla) tolik běžné, vyžadují si speciální pozornost a nabízí podněty právě pro divadelního lektora. Magdalena Lišková ve své studii hovoří o konkrétních modelech koncepce rozvoje publika, které se mohou stát inspirací pro jasnější uchopení možné působnosti divadelního lektora na rozvoj publika v kulturní instituci – divadle.¹² Pro účely této práce uvedu pouze dva modely, které považuji za relevantní k této diplomové práci tedy části *Publikum jako partner a spolutvůrce* a *Práce s dětským publikem*. Dva zbývající modely hovoří o komplexnějších marketingových projektech směřovaných na potenciální nově příchozí formou expanze kulturní instituce mimo její působnost, o principu vytváření věrnostních programů. Důležitou součástí je také výzva ke tvorbě obsahu pro znevýhodněné občany a další, kteří za běžných podmínek divadlo nikdy nenavštíví.

1.4.1 PUBLIKUM JAKO PARTNER A SPOLUTVŮRCE

První model vychází z předpokladu, že zapojení publika do tvůrčího procesu povzbudí vztah publika k umění a díky zkušenosti s tvorbou přinese větší pochopení kreativního procesu a tím pádem zvýší kritičnost a zaujetí publika při percepci uměleckého díla. Nejjednodušší a zároveň velmi současnou formu, kterou Lišková ve své studii nabízí, je zapojení publika prostřednictvím sociálních sítí. Jejich síla a všudypřítomnost může být velmi silným pojítkem mezi oběma stranami. Publikum zde může vyjadřovat názor k proběhlým akcím a instituce zjišťovat poptávku, získávat nové podněty, návrhy a inspiraci pro budoucí aktivity či vznik nových artefaktů, ale také finanční prostředky díky crowdfundingovým

11 *Re:publikum*, str. 3

Dostupné z: http://www.programculture.cz/media/document/re-publika-200x200_final.pdf

12 tamtéž, str. 7-13

kampaním. Dalším nástojem rozvoje publika v rovině partnerství a spoluprorby jsou neformální a doprovodné aktivity v podobě setkávání a diskuzí s tvůrci a umělci, prohlídky míst, jež jsou běžně návštěvníkům zapovězena, spolupráce s dobrovolníky, založení klubu, organizace workshopů, kurzů a speciálních (pravidelných) programů či účast při vzniku uměleckého díla.

1.4.2 PRÁCE S DĚTSKÝM PUBLIKEM

*"Většina zahraničních institucí, které se zabývají rozvojem publika, zařazuje mezi své pravidelné aktivity vzdělávací programy zaměřené na děti. Díky těmto programům se vytváří vztah dětí k profesionálnímu umění, který je postaven na dlouhodobé spolupráci, děti se učí lépe umění porozumět, a otevírá se jim tak prostor pro rozvíjení vlastní kreativity."*¹³ Práci s dětským publikem se v České republice věnuje již poměrně mnoho kulturních institucí, zejména pokud hovoříme o galeriích výtvarného umění a muzeích, rozšiřuje se však i do divadel (např. Divadlo Drak, Minor, Národní divadlo, Národní divadlo Moravskoslezské a další), o čemž mimo jiné svědčí již zmiňované konference o divadelním lektorství. Programy pro děti a mládež činí kulturní instituce atraktivnějšími a přístupnějšími pro širší spektrum publika. Jejich prostřednictvím dochází k rozvoji dětské a studenkové tvořivosti, budování hlubšího vztahu k umění, ale i k většímu zapojení rodičů a rodinných příslušníků. Programy se nemusí vztahovat pouze k dramaturgii instituce a mají tak možnost plnit také cíle uměleckého vzdělávání.

1.5 DIVADELNÍ LEKTOR NEBO PEDAGOG?

Kapitola o východiscích divadelního lektorství se zlehka dotkla vzdělávacího a výchovného potenciálu divadla, cílů a předpokladů uměleckého vzdělávání jako jisté *nadsféry* divadelního lektorství a nastínila možná pole působnosti. Poslední otázkou je původ a význam samotného označení profese - *divadelní lektor*.

Lektor je u nás běžným označením pro *vzdělavatele* - pedagogického pracovníka řídicího vzdělávací proces v rovině dalšího a celoživotního vzdělávání (vzdělávání dospělých) nebo externího univerzitního učitele. Zdeňek Palán na portálu *Andromedia* dále rozvádí: „*Pojem se vžil v dalším vzdělávání až*

13 tamtéž, str. 10

v poválečném období k odlišení školního a mimoškolního vzdělávání. Předpokladem je nejen odborná znalost přednášeného oboru, ale základní znalost andragogiky, protože lektor je základním činitelem pro naplnění učebních cílů. Proto se u něho předpokládá jisté pedagogické mistrovství, kterým rozumíme hlubokou úroveň jeho teoretických znalostí i praktických zkušeností, doplněné lektorskými dovednostmi, mezi které zahrnujeme pedagogické (andragogické) schopnosti, znalost psychologie osobnosti, schopnosti motivační, organizační, rétorické, komunikativní, didaktické a kreativní.¹⁴ Stručnější definici nabízí Petr Kazík v knize *Rukověť dobrého lektora*, taktéž věnované andragogice: „Lektor je ten, kdo se vědomě podílí na změnách přístupů, znalostí a dovedností. Učí lidi pracovat či uvažovat novým způsobem, dělat něco jinak.“¹⁵

Pojem lektor se rovněž užívá v kontextu dílčí pedagogické činnosti ve smyslu lektorování - vedení konkrétní lekce ve skupině v daném čase a místě. Význam lektorství koresponduje s náplní práce divadelního lektora zejména v Palánově pojetí a v samotné realizaci pedagogické činnosti. Jediným nedostatkem je důraz na pole andragogiky. Zdá se, že označení divadelní lektor je až na tuto drobnost vcelku příznačné. Proč by však vedle dvojice galerijního a muzejního pedagoga měl stát divadelní lektor? Chtě nechtě se nabízí srovnání se situací v uměleckém vzdělávání kde je dramatické umění poněkud ve stínu výtvarna a hudby. Divadelní pedagog se tak zdá býti příhodnějším i z hlediska snažšího legislativního řazení a klasifikace.

Posledním příspěvkem k diskuzi nad pojmoslovím profese pedagogického pracovníka v divadle, působícího v oblasti uměleckého vzdělávání dětí, mládeže a veřejnosti (příchozích diváků) je výklad pojmu *Pedagogika divadelní* z knihy Andrey Gronemeyer - *Divadlo* v překladu Veroniky Kotůlkové: „Pojem p.d. (pedagogika divadelní, pozn. aut.) ve svém původním významu označoval (1) různé způsoby a směry vzdělávání v uměleckých divadelních profesích. V novějším významu je používán i pro (2) různá opatření a marketingové nástroje, jimiž se divadla snaží přilákat nové a zejména mladé diváky. Může jít např.

14 Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/lektor>

15 Kazík, *Rukověť dobrého lektora* str. 12.

o společnou přípravu představení, doladování jednotlivých projektů ve spolupráci s laickými zájemci.“¹⁶

Tento pohled na divadelní pedagogiku postihuje i možné vymezení divadelního pedagoga. Divadelní lektor - pedagog totiž skutečně vzdělává v uměleckých divadelních profesích (přesněji v dramatickém umění) prostřednictvím dovednostních či tematických dílen metodami dramatické výchovy a zážitkové pedagogiky a zároveň zasahuje do divadelní teorie a historie. Jeho cíle jsou jednak podřízeny cílům uměleckého vzdělávání, sleduje také zájem divadla o výchovu stálých i budoucích diváků a vytváří projekty spojující umělce, školy a veřejnost. Obahem práce divadelního pedagoga je také marketingová komunikace zajišťující provoz a udržitelnost jeho činnosti a v nesposlední řadě navazování dialogu a spolupráce mezi ministerstvy, městy a kulturními institucemi.

Přes osobní nesouhlas s pojmem, je pro účely této práce zachováno označení *divadelní lektor* z důvodu jeho etablování Divadelním ústavem sérií kulatých stolů na téma *divadelní lektor* a jeho dnes již běžným a rozšířeným užíváním všude tam, kde taková osoba působí. Zvovu bych však zdůraznila terminologii příbuzných estetických oborů používajíc pro pedagogické pracovníky v kulturních institucích (muzeích a galeriích) pojmenování pedagog, což je vzhledem ke vzdělání těchto pracovníků více než adekvátní. Stejně jako nutnost pedagogického vzdělání v případě cílené-vzdělávací činnosti se všemi věkovými kategoriemi.

¹⁶ Gronemeyer A., *Divadlo*, str. 172

2. INSPIRUJEME SE DIVADLEM: POČÁTKY LEKTORSKÉ ČINNOSTI V DIVADLE POD PALMOVKOU

Divadlo pod Palmovkou je stálou libeňskou profesionální scénou zřizovanou Hlavním městem Praha s dlouhou a zajímavou historií. Svůj současný název získalo divadlo v roce 1990 na základě návrhu ředitele tehdejšího Divadla S. K. Neumanna Oty Ševčíka. Roku 1995 proběhla v Divadle pod Palmovkou rekonstrukce, která obnovila původní secesní podobu divadelního sálu a navrátila interiéru budovy její noblesu. Divadlo pod Palmovkou se zařadilo mezi divácky oblíbená a navštěvovaná divadla velkých produkcí. Divadlo od těchto dob staví především na práci s hercem, „*divadle velkých lidských příběhů*“ a realistické poetice spojující špičky evropského divadla s moderními divadelními postupy. Nedávná historie Divadla pod Palmovkou doslova pluje na povodňové vlně. Mezi roky 2000-2013 zasáhla budovu povodeň celkem čtyřikrát (z toho nejsilněji v roce 2002) a zapříčinila devastaci suterénu a technického zázemí a ztrátu velké části archivu a fundusu divadla. Během více než dvouleté kompletní rekonstrukce budovy (2011-2013) připravil soubor pod vedením režiséra a ředitele divadla Michala Langa v improvizovaných podmínkách devět nových inscenací odehraných na pražských i mimopražských scénách a divadelních zájezdech. Po tomto téměř kočovném způsobu života se soubor v září 2015 vrátil zpět na stálou scénu do Libně s heslem „*Palmovka přežila*“.¹⁷

Impulz pro vznik vzdělávacích programů a doprovodných akcí k repertoáru Divadla pod Palmovkou vzešel ze strany tehdejší vedoucí PR a komunikace Barbary Tůmové, která se během svých stáží v britských divadlech (konkrétně v Nottinghamu, Bristolu a v Národním divadle v Londýně) setkala s tamějšími edukačními programy a víkendovými kurzy pro širokou škálu věkových kategorií. Důležitý poznatek ze setkání Barbary Tůmové s některými vedoucími lektorských oddělení (angl. *education departments*) je skutečnost, že pokud chtějí divadla v Británii zlepšit své financování ze strany státu a partnerů, musí do svých plánů zahrnout i vzdělávací programy (*educational programmes*).

Prvním zdokumentovaným počinem Barbary Tůmové s ambicí stát se počátkem řady vzdělávacích projektů v Divadle pod Palmovkou, je série aktivit

¹⁷ zdroj: www.podpalmovkou.cz

k představení Rain Man v režii Petra Kracika (premiéra 27. 2. 2010). Projekt pro studenty středních škol s podtitulem *Inspirujeme se divadlem* vznikl ve spolupráci s organizací APLA o.s. (Asociace pomáhající lidem s Autismem). Druhý projekt uskutečněný před rekonstrukcí v roce 2013 vyšel rovněž z iniciativy Barbary Tůmové a navazoval na myšlenku *Inspirujeme se divadlem* s cílem nabídnout mladým divákům možnost blíže nahlédnout do tvůrčího procesu přípravy divadelního představení, konkrétně divadelní hry Pavla Kohouta *August August, august* opět v režii Petra Kracika (premiéra 9. 3. 2012). Následující popisy projektů vychází z textových podkladů, konzultací a rozhovorů poskytnutých Barbarou Tůmovou.

2.1. RAIN MAN (VZDĚLÁVACÍ PROGRAM)

2.1.1 VÝCHODISKA

Divadelní hra Rain Man izraelsko amerického scénaristy Dana Gordona vznikla podle stejnojmenného filmu společnosti MGM. Vypráví příběh vztahu dvou bratrů - Charlieho a Raymonda, který je postižený autismem. Film i divadelní hra jsou vzhledem do soužití „normálních“ - zdravých lidí s lidmi s postižením či hendikepem a poukazují na jejich odlišné prožívání, myšlení a potřeby.

Hlavními cíly vzdělávacího projektu Rain Man bylo přiblížení problematiky autismu mladým lidem, příprava na vnímání divadelního představení a seznámení se s hereckou tvorbou v kontextu závažného tématu inscenace. Pro zajištění odbornosti bylo klíčové navázání spolupráce s organizací APLA o.s. Ze společných jednání s Divadlem pod Palmovkou vzešly jasné podmínky a způsob zapojení obou stran. APLA nabídla pomoc v podobě přípravy informačních materiálů o autismu pro školy a přislíbila účast ředitelky organizace Magdaleny Čáslavské na workshopech v přihlášených školách. Nabídka divadla spočívala zejména v šíření informací o činnosti organizace, umístění loga do divadelního letáku, či například možnosti angažovat herce do videoklipu k připravované kampani o autismu. Součástí nabídky byly také zlevněné vstupenky pro *Klub rodičů dětí s Aspergovým syndromem*. Společně se pak Divadlo pod Palmovkou (v zastoupení Barbary Tůmové a herečky Jitky Sedláčkové) a APLA podíleli

na tvorbě metodických materiálů pro učitele a zajištění mediální kampaně spojené se světovým Dnem autismu (každoročně 2. dubna).

Oslovování škol pro uskutečnění projektu probíhalo prostřednictvím emailové korespondence a telefonátů s učiteli z interní databáze škol navštěvujících Divadlo pod Palmovkou. Celkem se zapojily čtyři instituce (Gymnázium Jana Nerudy, Domov mládeže Dittrichova, Gymnázium u Libeňského zámku, Gymnázium Jaroslava Seiferta). Studenti se do programu přihlašovali dobrovolně u svého pedagoga, bylo jim nabídnuto zlevněné vstupné na představení a účast na vzdělávacím programu Rain Man zdarma.

Pro inscenaci Rain Man získalo divadlo podporu od americké ambasády. Součástí rozpočtu byla také položka pro vzdělávací program Rain Man (ve výši 8000 Kč) částečně pokrývající ztráty ze zlevněných vstupenek na inscenaci Rain Man pro účastníky projektu a spotřebovaný materiál (tisk). Zástupkyně z Divadla pod Palmovkou realizovaly projekt v rámci svých plných úvazků bez nároku na odměnu.

2.1.2 PRŮBĚH PROJEKTU

1. Přípravná fáze

Domluva mezi Divadlem pod Palmovkou a organizací APLA odstartovala přípravnou fázi projektu spočívající hlavně v komunikaci mezi zapojenými subjekty, sestavování harmonogramu, tvorbě informačních (studijních) materiálů o autismu a diskuzí nad strukturou workshopů. Divadlo zasílalo informace s nabídkou do škol, zjišťovalo jejich zájem a navázalo užší kontakt s přihlášenými školami. Zástupci organizace APLA navštěvovali zkoušky představení Rain Man a vedli hovory s tvůrci. Výsledkem přípravné fáze se stala brožura obsahující zmiňovaný materiál o autismu, informace o inscenaci, samotném projektu, dále návrhy činností pro studenty před a po návštěvě představení a v neposlední řadě odkazy na odbornou literaturu, beletrii a filmovou tvorbu vztahující se k tématu. Brožura¹⁸ byla následně předána pedagogům přihlášených škol na osobním setkání, kde došlo k předběžné domluvě termínů pro realizaci a doladění detailů průběhu.

18 Příloha 1: Informační a metodický materiál k inscenaci Rain Man Divadla pod Palmovkou

II. Setkání ve školách

Setkání se studenty přihlášených škol probíhalo formou semináře s dílnou (workshopem) pod vedením koordinátorky projektu a herečky Divadla pod Palmovkou Jitky Sedláčkové za účasti ředitelky organizace APLA Magdaleny Čáslavské vždy v prostorách dané školy v počtu 20-25 studentů v délce 90-120 minut. Hlavním cílem těchto setkání se stalo zprostředkování základních informací o poruchách autistického spektra skrze prezentace, videa, diskuze se studenty a sérii dramatických a prožitkových aktivit. Studenti tak prohloubili své znalosti k problematice a dotkli se prostředků dramatického umění.

III. Návštěva divadla

Maximalně do desíti dnů od návštěvy koordinátorky projektu a ředitelky organizace ve škole následovala návštěva představení Rain Man v Divadle pod Palmovkou spojená s prohlídkou zákulisí a setkáním s tvůrci inscenace. Termín návštěvy byl vždy směřován na večerní představení se vstupenkami do předních řad v přízemí. Hlavním důvodem bylo zajištění "skutečné" atmosféry návštěvy divadla, tedy přítomnosti diváků všech věkových kategorií a nejen studentů, jak tomu bývá při dopoledních představeních rezervovaných pro školní skupiny. Po shlédnutí inscenace studenti setrvali v hledišti a diskutovali s herci a režisérem. Na závěr všichni společně prošli technickým zázemím divadla, zákulisím, maskérnou a garderobou s komentářem o provozu a historii divadla.

2.1.2 ODEZVY NA PROJEKT

Návrh projektu Rain Man ve své počáteční fázi počítal s vyhodnocením či reflexí všech zúčastněných stran, proběhlo spíše v rámci osobních rozhovorů bez písemných výstupů. Za zmínku však stojí fotodokumentace celého průběhu a písemná zpětná vazba od vychovatelky a koordinátorky DM Dittrichova Moniky Landrichterové. Její hodnocení vyznívá celkově pozitivně, cítí přínos projektu v obou jeho rovinách, tedy rozšíření povědomí o poruchách autistického spektra i možnosti bližšího náhledu na dramatické umění. Díky setkání s tvůrci

a zaměstnanci získaly navíc tři z jejích studentek praxi v Divadle pod Palmovkou (dvě jako grafičky, jedna v garderobě).

Další významnou odezvu získala Barbara Tůmová od profesorky z Gymnázia u Libeňského zámku. Na základě projektu Rain Man se zamyslela nad chováním jedné problematické žákyně a po domluvě s paní Časlávkou a rodiči došlo na její vyšetření v APLA, kde zjistili, že trpí jistou formou Aspergrova syndromu. A tak dívka, která se svému okolí jevila jako nezvladatelná, měla najednou šanci, aby ji okolí lépe pochopilo.

Sama Barbara Tůmová pak projekt hodnotí jako zajímavý a přínosný pro studenty, avšak v očích vedení a zaměstnanců divadla spíše tolerovaný. Přes nesplněné očekávání o větší podpoře však dále činila kroky pro pokračování vize lektorského oddělení a vzniku pozice pracovníka, který by vytvářel programy a metodické materiály ke každé inscenaci.

2.2 AUGUST AUGUST, AUGUST (VZDĚLÁVACÍ PROGRAM)

Druhý počín Barbary Tůmové v Divadle pod Palmovkou odstartoval hned následující sezónu po uskutečnění vzdělávacího programu Rain Man. Zásadní bylo navázání na heslo *Inspirujeme se divadlem*, jež se stalo také titulem nového projektu s cílem seznámit mladé diváky s tvůrčím procesem přípravy divadelní inscenace. Základní záměr projektu spočíval v myšlence přijetí divadla jako součásti našeho života skrze nastolení změny vnímání divadelního představení od pouhé konzumace k aktivnímu, kriticky reflektujícímu pohledu. Projekt určený studentům středních škol nabízel možnost bližšího kontaktu s divadlem v podobě setkávání s tvůrci inscenací, lidmi z umělecko-technického zázemí divadla a v neposlední řadě se svými vrstevníky.

Původní plán projektu *Inspirujeme se divadlem* počítal s postupnou tvorbou metodických materiálů pro učitele a studenty ke každé inscenaci Divadla pod Palmovkou. Součástí měly být otázky a aktivity vztahující se k tématu hry s cílem přípravy na percepci divadelního představení a uvedení do kontextu konkrétní hry, dále informace o autorovi, rozhovory s tvůrci, ukázky ze zkoušky či scénografické návrhy. Metodické materiály, stejně jako v případě programu Rain Man, by zakončily náměty na reflexi po shlédnutí představení a odkazy na další

literaturu a zdroje. Návrh projektu obsahoval také myšlenku vzniku klubu pro mladé diváky rezonující s celkovým cílem projektu *Inspirujeme se divadlem* v rovině rozšíření kontaktu mezi divadlem a členy klubu. Výměnou za členský poplatek by mladí diváci získali vstupenky na inscenace Divadla pod Palmovkou, prohlídky divadla, návštěvy zkoušek a seznámili by se s jednotlivými divadelními profesemi skrze speciální semináře vedené zaměstnanci divadla. Důležitou součástí projektu měly být studenské reflexe vztahující se k chodu divadelního projektu a inscenacím Divadla pod Palmovkou.

2.2.1. VÝCHODISKA

Vzhledem k časové náročnosti a personálnímu zatížení pro realizaci plánu v celém rozsahu, byla pro sezónu 2011/2012 vybrána pouze jedna inscenace, divadelní hra Petra Kohouta *August August, august* s podtitulem Cirkusové představení s jednou přestávkou. Hra přichází s otázkou, čím vším jsme ochotni projít na cestě za našimi sny a co vše si necháme líbit od svých nadřízených a autorit. Program spojený s přípravou této inscenace byl koncipován jako zkušební a na základě průběhu a reflexí účastníků měly být připraveny podklady pro následnou činnost divadelního klubu pro mladé diváky a metodické materiály k inscenacím. Osloveny byly opět školy z databáze Divadla pod Palmovkou, přednostně se komunikovalo se školami zapojenými do předchozího projektu Rain Man. Na projekt se celkově přihlásilo 23 studentů z 13 různých středních škol, účast byla zdarma.

2.2.2 PRŮBĚH PROJEKTU

I. Přípravná fáze

Přípravy projektu *August August, august* započaly sestavováním harmonogramu a tvorbou obsahu jednotlivých setkání studentů v Divadle pod Palmovkou. Proběhla domluva se zaměstnanci divadla, což vyžadovalo výběr termínů zkoušek, kdy budou přítomny zásadní osoby pro vznik inscenace (režisér, dramaturg, herci) včetně umělecko-technického úseku (technika, rekvizity, garderoba, maskérna). Důležitým předpokladem pro realizaci setkání byla také ochota zaměstnanců zapojit se do projektu nad

rámec svých povinností bez nároku na honorář. Do škol se odeslala nabídka obsahující informace o projektu a rozhovor s režisérem inscenace Petrem Kracikem a přihlášení studenti pak byli informováni o konkrétních datech návštěv divadla.

II. Setkání v divadle

Účastníci navštívili Divadlo pod Palmovkou v rámci projektu August August, august celkem šestkrát vždy v přítomnosti Niny Rutové a Barbary Tůmové.

První setkání v časovém rozpětí téměř pěti hodin (s pauzami) odstartovalo projekt vzájemným seznámením studentů a lektorek. Pod vedením Niny Rutové proběhla evokace ke hře skrze diskusi s předem připravenými okruhy:

(1) Kdo jsou to augusti? (2) Čím je pro mne hra aktuální? (3) Co bude nejtěžší při realizaci představení? První okruh studenti zpracovali písemně a texty následně putovaly k režisérovi. pro inspiraci. Účastníci se dále setkali s dramaturgem Divadla pod Palmovkou Ladislavem Stýblem, jež krátce přednášel na téma *Co je dramaturgie? Teorie a praxe*. Následovala prohlídka zákulisí divadla s komentářem Barbary Tůmové o provozu a historii Divadla pod Palmovkou. Závěr prvního setkání patřil vstupu režiséra Petra Kracika hovořícím o divadelní zkoušce. Před odchodem byl studentům předán text hry pro přečtení na příště.

Druhému setkání, koncipovanému jako seminář práce s textem, předcházela výběr úryvků z díla Pavla Kohouta. Seminář vedla Nina Rutová s cílem představit Pavla Kohouta jako člověka, spisovatele a dramatika. Každý student dostal k analýze jeden text a společně pak diskutovali nad stylem, tématy a přesahy Kohoutova díla. V další části účastníci pracovali s textem hry August August, august, sdíleli postřehy po přečtení, své představy ohledně ztvárnění divadelními prostředky a hledali návaznosti na aktuální dění. Součástí semináře byly také dramatické a improvizční aktivity. Druhé setkání tentokrát završil pobyt na jevišti během stavby kulis a příprav večerního představení s komentářem rekvizitářky, osvětlovače a zvukaře.

Třetí setkání účastníků projektu se uskutečnilo za přítomnosti autora hry Pavla Kohouta. První část byla věnována diskusi studentů s dramatikem. Studenti dále navštívili část zkoušky s Petrem Kracikem a po jejím zkončení střetli Samihu Malehovou - kostýmní výtvarnici představení August August, august.

Čtvrté setkání, těsně před premiérou, spočívalo v účasti studentů na hlavní zkoušce (před zkouškou generální). Studenti pak přišli na druhou premiéru, stejně jako v projektu Rain Man se vstupenkami do přízemí. Závěrečné setkání studentů, lektorek, dramaturga, režiséra a herců uzavřelo celý projekt společným zhodnocením průběhu a zamyšlením se nad možností založení klubu pro mladé diváky. Ze společné evaluace bohužel není zachován žádný výstup.

III. Metodický materiál k inscenaci

Vzápětí po ukončení projektu sestavila Nina Rutová metodický materiál pro pedagogy a studenty.¹⁹ Vztahovaly se k inscenaci August August, august a vycházely z aktivit a diskuzí, které v seminářích Nina Rutová nabídla přihlášeným. Materiál obsahuje synopsi představení a slovo režiséra, úryvek z divadelního programu, evokační část (nabídka aktivit před návštěvou představení) a část reflektivní (nabídka činnosti po návštěvě představení). Vzhledem k neúplné dokumentaci průběhu projektu August August, august je tento počín také náhledem na obsah setkání a seminářů pod jejím vedením.

2.1.3 ZHODNOCENÍ PROJEKTU

Jediným nedostatkem projektu August August, august, který lze objektivně hodnotit, je skutečný nedostatek informací o průběhu (tedy konkrétní obsah seminářů a setkání) a absence písemné reflexe. Studentské odezvy existují pouze z prvního setkání v divadle, přestože jedním z východisek pro další činnost bylo vyjít z těchto postřehů. Ke vzniku klubu pro mladé diváky nakonec nedošlo. Ačkoliv se dle slov Barbary Tůmové projekt setkal s velmi pozitivními ohlasy z řad

¹⁹ Příloha 2: Informační a metodický materiál k inscenaci August August, august

studentů, opět bylo velmi obtížné najít v rozpočtu dostatek prostředků na pokrytí honoráře osoby zodpovědné za obsah vzdělávacích aktivit a metodických materiálů. Bohužel i za odvedenou práci Niny Rutové, což bylo jedním z důvodů dočasného odchodu Barbary Tůmové z Divadla pod Palmovkou roku 2012. Přes všechno se však do divadla zase vrátila a v roce 2014 navázala na svou snahu o tvorbu lektorských programů spoluprací s Katedrou výchovné dramatiky Divadelní akademie múzických umění v Praze.

3. DIVADELNÍ ISPIRACE PRO PUBLIKUM: DIVADELNÍ DÍLNÝ V DIVADLE POD PALMOVKOU (DIPP)

Znovuotevření Divadla pod Palmovkou v říjnu 2015 provázely mnohé změny v provozu i personálním zázemí. Výrazná proměna mediálního obrazu navazuje na renovaci interiéru a fasády divadla. Moderní, jednoduchá a geometrická architektura se zrcadlí také v logu a propagačních materiálech. Logo PP (Divadlo pod Palmovkou) přitahuje pozornost a marketingové oddělení divadla jej hravě přetváří v různá hesla (*Palmovka přežila, Příběh pokračuje, Palmovka pulzuje,...*). V sezóně 2015/16 vzniklo také Studio PalmOFF, malá scéna na zrekonstruované půdě Divadla pod Palmovkou s alternativní dramaturgií a autorskými počiny. Pod hlavičkou Studia PalmOFF se na přelomu května a června roku 2016 poprvé uskutečnil festival PalmOFF FEST. Setkání divadel střední Evropy s doprovodným programem hostovalo soubory z Polska a Slovenska a setkala se s velkým diváckým i mediálním ohlasem (viz Divadelní noviny).

Další, méně registrovaný, avšak stejně důležitý zlom v chodu Divadla pod Palmovkou po návratu do budovy v Zenklově ulici, spatřuji ve výstupech spolupráce divadla s Katedrou výchovné dramatiky DAMU, konkrétně mezi Barbarou Tůmovou, vedoucím katedry Radkem Marušákem a studenty KVD. Následující kapitola je osobní výpovědí a vzhledem na snahu o navázání na myšlenku Barbary Tůmové *Inspirujeme se divadlem*. Cesta od účasti na semináři Dramatická výchova v profesionálním divadle (DV v PD) k pravidelným divadelním dílnám v Divadle pod Palmovkou. Na konci dvousemestrálního semináře jsem byla kontaktována Barbarou Tůmovou a po společných úvodních diskusích a přípravách, se k projektu připojila také Kristina Lišková (KVD DAMU), rovněž účastnice semináře DV v PD.

Celý proces a forma činnosti je značně ovlivněna mým předchozím studiem Pedagogiky volného času na Technické univerzitě v Liberci, dále tříletým působením v Oblastní galerii Liberec jakožto lektorky doprovodných programů pro školy a samozřejmě studiem Dramatické výchovy na KVD DAMU. Kapitola o znovuoživení vzdělávacích aktivit pro studenty středních škol, pro diváky a širší veřejnost obsahuje nástin průběhu semináře DV v PD, dále vstupní plány, východiska, možnosti realizace či typy realizovaných aktivit. Představuje také

nástin metodiky a struktury workshopů po představení, jež se během první sezóny působení v Divadle pod Palmovkou staly téměř tradicí k dopoledním představením. Důležitou součástí jsou také zpětné vazby studentů a letmý pohled na personální a finanční zatížení provozu divadla.

3.1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA V PROFESIONÁLNÍM DIVADLE

Cílem kurzu otevřeného v zimním semestru 2014/2015 bylo *"mapovat možnosti využití metod dramatické výchovy a jejich postupů a strategií v profesionálním divadle, vytvořit možný program využitelný pro profesionální divadelní scénu"*.²⁰ Přihlášení studenti prezenčního i kombinovaného studia se scházeli v budoucím studiu PalmOFF a na Katedře výchovné dramatiky a společně s Barbarou Tůmovou a Radkem Maruškem diskutovali nad projekty *Inspirujeme se divadlem*, vlastními zkušenostmi z jiných divadel a podávali první podněty k možné integraci metod dramatické výchovy do Divadla pod Palmovkou.

Výstupem prvního semestru je průzkum provedený všemi přihlášenými týkající se doprovodných a vzdělávacích programů divadel u nás a v zahraničí. Součástí semestrální práce byl rovněž vlastní návrh edukačního programu v podobě výčtu možností pro realizaci. Pokračování semináře v letním semestru vedlo k návrhu dílčího edukačního programu a konkrétní domluvě k repertoáru na sezónu 2015/2016. Náhled mého výstupu prvního semestru je součástí příloh práce.²¹ Na základě již zmíněného kontaktu Barbary Tůmové po skončení semináře proběhlo několik osobních setkání, ze kterých vyvstala jasnější vize budoucího projektu a spolupráce formou dohody o pracovní činnosti (tvorba a lektorování edukačních programů a divadelních dílen). Dohoda se týká obou lektorek, tedy mne a Kristiny Liškové. Naše práce je hodnocena hodinovou mzdou.

20 Citace z anotace předmětu ve studijním informačním systému AMU

21 Příloha 3: Písemný výstup ze semináře Dramatická výchova v profesionálním divadle

3.2 VZNIK DIPP: DIVADELNÍ INSPIRACE PRO PUBLIKUM, DIVADELNÍ DÍLNY V DIVADLE POD PALMOVKOU

Vstupním požadavkem Barbary Tůmové bylo navázání na edukační aktivity vztažené k inscenacím. Inspirována programy divadel v České republice a v zahraničí (mimo jiné i díky semestrální práci k Dv v PD) a vycházejíc z vlastní praxe vedení doprovodných programů a workshopů pro školní skupiny v Oblastní galerii v Liberci, se mi zdálo nejvíce uskutečnitelné napojit edukační aktivity na dopolední představení zadané pro školy. Narozdíl od předcházejících projektů *Inspirujeme se divadlem*, kde se se skupinou pracovalo v delším časovém horizontu a vždy pouze s jednou inscenací, bylo mým cílem vytvořit strukturu relativně krátkého a jednorázového workshopu, který účastníkům zprostředkuje reflexi, širší kontext jedné konkrétní inscenace a vlastní (byť malou) zkušenost s prostředky dramatického umění. Mým dalším přáním pro první sezónu bylo otevření divadelní dílny (s názvem DiDílna), pravidelného setkávání se středoškolskými studenty s cílem tvorby autorské inscenace. Původní domluva mířila rovněž ke vzniku jednorázových programů v rámci vyjimečných událostí v divadle.

Start nové éry edukačních aktivit v Divadle pod Palmovkou doprovázela změna původního názvu z *Inspirujeme se divadlem* na zkratku *DiPP (Divadelní inspirace pro publikum, Divadelní dílny Divadla pod Palmovkou)* a snaha o širší uchopení konceptu, filozofie a záměru projektu. Pro tyto účely jsem vytvořila krátký manifest, charakterizující směr, kterým se odvíjí veškerá činnost nového lektorského oddělení. Tento manifest byl vyvěšen na webových stránkách divadla:

DiPP je zkratkou pro Divadelní dílny pod Palmovkou - Divadelní inspiraci pro publikum. Bude se snažit být také zkratkou na cestě divadla k divákovi, tvůrčím meziprostorem a přílohou či (bráno s nadsázkou) omáčkou k hlavnímu chodu v podobě inscenací Divadla pod Palmovkou.

DiPP je projektem na pomezí edukace a aktivního rozvoje komunikace se stávajícími a nově přichozími diváky Divadla pod Palmovkou. Jeho cílem je učít vnímat všechny složky dramatického umění, vést k odhalování kontextu dramatického umění v širších souvislostech inscenace a rozvíjet

tak schopnosti kritického pohledu a formulace názoru na zhlédnuté divadelní představení.

Vycházíme z tuzemské tendence (a v jiných státech již prověřené praxe) vytvářet v divadlech zázemí pro edukační/lektorské činnosti. Zahraniční modely nám jasně ukazují, jak je důležité implementovat a propojovat divadelní zážitky a prostředky dramatického umění s výchovou a vzděláváním dětí, mladých lidí i dospělých. Projekt nabízí nejen širší rámec k repertoáru Divadla pod Palmovkou formou workshopů k inscenacím, divadelních dílen a dalších doprovodných aktivit, vytváří rovněž příležitosti otevřít prostor divadla pro setkávání tvůrců s širší veřejností a k získávání vzájemné reflexe a inspirace. Komunikace je základ každého vztahu a má-li fungovat kvalitní vztah diváka a divadla, musí být divadelní prostor otevřený. Nechceme divadlo mrtvé a pasivní, chceme ho živé a pulsující.

Původní plán, který jsem pro sezónu 2015/2016 vytvořila, obsahoval další návrhy, které se v první vlně činnosti nepodařilo uskutečnit z různých důvodů, o kterých bude řeč později. Zůstávají však inspirací a vodítkem do budoucna, proto je zde uvádím.

Návrhy činnosti divadelních lektorů v Divadle pod Palmovkou:

- tvorba a realizace divadelních dílen pro školy, firmy, seniory a širší veřejnost (dílny k inscenacím, dovednostní dílny, improvizční setkání)
- tvorba a realizace speciálních (prožitkových) prohlídek divadla
- příprava a realizace diskusí a setkávání s tvůrci a zaměstnanci divadla,
- příprava a realizace tematických akcí a soutěží (o vstupenky, speciální prohlídky divadla, účast v seminářích, tvůrčí výzvy apod.)
- získávání zpětné vazby od diváků
- zapojení veřejnosti do procesu vzniku inscenace
- navázání spolupráce se spřízněnými institucemi a organizacemi (DAMU, Magistrát Prahy 8, Ministerstvo kultury)

- zavedení týdeníku ze zákulisí (rozhovory, videa a fotografie divadelního dění)
- propagace (vlastní webová stránka, zmínka v každém programu, vlastní letáky a další materiál)

3.4 PŮBĚH PRVNÍ SEZÓNY ČINNOSTI DIPP

Se zahájením sezóny 2015/2016 se počítalo s DiDílnou jedenkrát týdně na dvě hodiny ve zkušebně nebo ve Studiu Palm OFF, organizací dopoledních programů k inscenacím Divadla pod Palmovkou, vznikem metodických listů pro pedagogy a studenty a s doprovodným programem k Noci divadel (21. 11. 2015). První sezóna DiPP se nesla na vlně seznamování se s chodem a zaměstnanci divadla, jistého obhajování a prosazování existence (neoficiálního) lektorského oddělení, tvorby metodiky zážitkově-dramatických dílen pro skupiny studentů, jež navštíví dopolední představení a hledání možností, jak postupně rozšiřovat pole působnosti a získávat finance na provoz. Činnost započala již v červnu 2015 propagací a náborováním DiDílny.

3.4.1 DIDÍLNA

Jak vzniká divadelní představení, co to obnáší a jaké profese se na přípravě inscenací a chodu divadla podílejí? Divadlo chápeme jako hru. A jako každá hra, má i divadlo svá pravidla a principy, bez kterých si jednoduše nezahrajeme. Proto, když chceme být hráči, musíme nejdříve pochopit systém hry, a ta se pak pro nás stává radostí a třeba i životní zálibou. Divadelní dílna měla být jakousi sondou do života divadla od dramaturgie po herectví. Formou praktických cvičení a zkoumáním teorie a zákulisí divadla účastníci prošli od divadelních základů, jako je např. pohyb v prostoru, k aktivitám zaměřeným na týmovou spolupráci, komunikaci a vnímání partnera (dialog, partnerské etudy, improvizace), až ke stavbě skutečné dramatické situace. Druhá polovina kurzu směřovala k hledání společného tématu - námětu mezi účastníky a následné práci na divadelním tvaru, krátké autorské inscenaci. Součástí dílny byly také diskuze a workshopy se zástupci různých profesí Divadla pod Palmovkou. DiDílna je současně mým závěrečným projektem studia KVD DAMU.

Propagace, oslovování škol a přihlašování účastníků probíhalo od června do září 2015, kontaktování byli pedagogové z databáze Divadla pod Palmovkou s prosbou o vyvěšení propagačního materiálu v prostranství školy či do tříd. Z více než 25 oslovených potvrdilo přijetí a vyvěšení nabídky šest středních škol. Do DiDílny se nakonec přihlásili pouze tři účastníci (dva chlapci a jedna dívka ve věkovém rozmezí 16-18 let), což bylo svým způsobem zklamání a velké poučení v oblasti získávání zájemců z řad středoškolských studentů, ovšem nebylo to důvodem DiDílnu neotevřít. Malou kuriozitou průběhu získávání zájemců a zároveň silným podnětem do budoucna je několik došlých přihlášek dospělých zájemců o DiDílnu z řad rodičů a rodinných příslušníků.

První setkání DiDílny proběhlo v říjnu 2015 za přítomnosti Barbary Tůmové, která vyprávěla o nedávné historii edukačních aktivit a provedla účastníky prostory Divadla pod Palmovkou. Každé další setkání již podléhalo předem připravenému plánu průběhu DiDílny. Východiskem pro první semestr bylo postihnout jak teoretickou tak praktickou část vybraných tematických celků vztažených k dramatickému umění a zajistit tak přípravu na druhý semestr věnovaný tvorbě autorské inscenace.

Souhrn tematických celků prvního semestru:

TEORIE	PRAXE
TÉMA	
Práce s povídkovým textem (text pro práci vybrán účastníky)\ - proces nacházení a pojmenování tématu\ - podoby zpracování témat (povídka, román, reportáž, dokument, film, divadelní představení) - téma jako sdělení	Storytelling\ - převyprávění povídky\ - převzetí tématu povídky – jeho transformace v jiný příběh\ - od příběhu k tématu – od tématu k příběhu
DRAMATICKÁ SITUACE	
Práce s dramatickým textem (John Hodge: <i>Spolupracovníci</i>)\ - definice dramatické situace\ - konflikt jako základ dramatické situace	Situace v prostoru, zkoumání mizanscény\ - situace statická (živé sochy, výrazy)\ - situace dynamická (neverbální komunikace, pantomima, pohybová improvizace)

POSTAVA	
Práce s povídkovým textem – prožívání a motivace postavy\ <ul style="list-style-type: none"> - Maslowova pyramida potřeb\ - prožívání, motivace – asociace, definice - sociální status - charakter (typ člověka) 	Postava z povídky\ <ul style="list-style-type: none"> - vývoj, historie a budoucnost postavy (storytelling, tvůrčí psaní)\ - linie postavy (zobrazení průběhu prožívání postavy živými sochami)\ - zázemí postavy – ovlivnění charakteru (improvizace)
STATUS	
Improvizační technika Keitha Johnstona (KJ) - seznámení s osobností autora\ <ul style="list-style-type: none"> - teorie Statusu 	Improvizační cvičení motivované technikou KJ - škály statusu (živé sochy, chůze prostorem, oční kontakt, výrazy, stupně)\ <ul style="list-style-type: none"> - partnerské, skupinové a individuální etudy
TEMPERAMENT	
Typologie temperamentů\ <ul style="list-style-type: none"> - sangvinik, flegmatik, melancholik cholerik 	Improvizační hry s temperamenty\ <ul style="list-style-type: none"> - židle jako temperament\ - temperamenty v situacích\ - koncentrace energie temperamentu
DIVADELNÍ RECENZE	
Setkání s dramaturgem Divadla pod Palmovkou - úvod do divadelní kritiky\ <ul style="list-style-type: none"> - diskuze nad vybranými recenzemi 	Spolupracovníci\ <ul style="list-style-type: none"> - tématický workshop před představením - vlastní recenze představení
DIVADLO POD PALMOVKOU	
<ul style="list-style-type: none"> - prohlídka divadla (zákulisí, šatny, maskérna, kostymérna, rekvizitárna, technické zázemí divadla) - návštěva oprašovačky (Éva Pataki: Edith a Marlene)\ - návštěva divadelní zkoušky (Tomáš Dianiška: Mlčení bobříků)\ - shlédnutí představení koprodukčního projektu Studia PalmOFF a Divadla F. X. Kalby: 1000 věcí, co mě serou aneb tvoje bába je komedie - projekce záznamu představení Tomáše Dianišky: Googling and fucking - shlédnutí představení Mlčení bobříků 	

Tvorba autorské inscenace Jakoby youtube ve druhém semestru:

Hledání společných témat prostřednictvím diskuzí nad zájmy, oblíbenými knihami, filmy, hrami a debatou nad současnou společností jsme došli k tématu identity prezentované prostřednictvím videokanálů Youtube. Účastníci definovali prostředí a možnosti tzv. Youtuberů, kteří se stali předlohou pro hlavní postavu inscenace. Jedním z dílčích úkolů byla určitá kategorizace kanálů a obecně videí dostupných na Youtube. Účastníci sledovali zejména výpovědní hodnotu, humornost, opakující se motivy a tendence. Tvůrčí proces přinesl různé možnosti či klíče k dramatizaci, které byly prověřovány improvizacemi, diskuzemi a tvůrčím psaním. Materiály a výstupy pak byly v různém rozsahu užity ve výsledném představení. Postup práce byl zaznamenávám na tzv. *timeline* inscenace (slovy sociálních sítí „zed“ inscenace), velký arch s dosavadními poznatky, možnostmi, kresbami, vystavěnými situacemi a dalšími interními informacemi.

Dominantním prvkem inscenace se nakonec staly deníkové záznamy youtubera a jeho „vnitřní hlasy“ personifikované do trenérů youtubingu, facebookových přátel, rodiných příslušníků a internetových *trollů*. V představení se střídaly krátké situace ze života youtubera s projekcí Youtube videí (vč. vlastní tvorby účastníků DiDílny). Střih těchto videí provedli sami účastníci. Roli youtubera zastal jeden z chlapců, dívka a druhý chlapec postavy zbylé. Podstatnou součástí bylo využití divadelní techniky, tedy zmíněného projektoru, světel a hudby. Představení Jakoby Youtube mělo premiéru 29. 6. 2016 ve Studiu PalmOFF (záznam v archivu na DAMU). Propagací na sociálních sítích se nám podařilo zaplnit hlediště velmi vstřícným, pozitivně reagujícím publikem, které po skončení představení zůstalo na krátkou diskuzi po představení. Účastníci DiDílny se tak podělili se svými pocity a diváci měli šanci nahlédnout do procesu vzniku, reflektovat viděné přímo s herci a autory inscenace. Sami účastníci volali po pokračování DiDílny v další sezóně a po přihlášení inscenace do oblastního kola Mladé scény v následujícím roce.

3.4.2 WORKSHOPY PRO ŠKOLNÍ SKUPINY

Dopolední představení pro školy jsou jednou z variant tzv. zadaných představení v Divadle pod Palmovkou. Stejně jako v jiných divadlech se tyto produkce pořádají v čase školní výuky. Sál je za zvýhodněnou cenu vstupenek zaplněn buďto studenty jedné školy, nebo jsou místa rozdělena mezi více škol. V každém případě je tato specifická návštěva divadla vzpomínkou mnoha z nás, často vzpomínkou nevýraznou, spojenou spíše s nadšením z absence či ozvláštnění výuky. Tato zkušenost, v případě, že se dítě nebo student s divadlem nesetkává jinak, je v podstatě jediným setkáním s dramatickým uměním a formuje budoucího diváka. Proto je v zájmu divadelního lektora (a divadla samotného) učinit tuto zkušenost intenzivnější, prohlubovat motivaci příchozích k návratu a budovat tak novou diváckou základnu. Divadelní lektor zde zároveň nachází prostor pro realizaci dalších (pedagogických a umělecko-výchovných) cílů jako jsou učení k percepci, chápání, prožívání procesu či reflexe dramatického umění. Konkrétní cíle a metodické uchopení workshopů pro školní skupiny v Divadle pod Palmovkou jsou obsahem podkapitoly *Metodika workshopů po představení*.

Předpokladem, se kterým jsme do první sezóny vstoupily, bylo získání jedné skupiny na workshop po každém dopoledním představení. Úkolu se chopila dnes již bývalá zaměstnankyně obchodního oddělení Divadla pod Palmovkou Silvie Ptáčková. Společně s dopoledními představeními pedagogům nabízela také náš reflektivní workshop s prvky zážitkové pedagogiky a dramatické výchovy. Skupinu se ji podařilo zajistit na šest z dvanácti dopoledních představní. Jednalo se o jednu školní třídu, či skupinu zájemců z jedné školy. Silvie Ptáčková se tak značnou měrou podílela na existenci a provozu DiPP, jejím přičiněním vznikla na webu Divadla pod Palmovkou záložka s nabídkou workshopů pro školy a někdy na jaře roku 2016 pedagogové začali projevovat zájem z vlastní iniciativy.

3.4.3. METODICKÉ LISTY K INSCENACI SPOLUPRACOVNÍCI

Dalším výstupem první sezóny činnosti DiPP jsou metodické materiály pro pedagogy a studenty k inscenaci Spolupracovníci autora Johna Hodge v režii Michala Langa (premiéra 2. 10. 2015). Materiál nabízí nahlédnutí do textů dramaturga Ladislava Stýbla obsahující širší kontext inscenace, informace o autorovi, hlavních postavách a režisérovi. Součástí jsou také pracovní listy pro studenty, navržené s cílem uvést je do tématu a historického kontextu hry Spolupracovníci, poukázat na souvislosti v pozadí a připravit je na percepci divadelního představení. Navržené aktivity jsou koncipovány s ohledem na průřezové téma Rámcového vzdělávacího programu Osobnostně-sociální výchovy v okruzích Sociální komunikace a Spolupráce a soutěž. Jako celek pak Spolupracovníci rezonují také se vzdělávací oblastí Dějepis (Moderní doba II.) a nacházejí tak uplatnění v hodinách OSV, Českého jazyka a literatury a Dějepisu. Aktivity mohou být využity jak k samostatné tak ke skupinové práci, pedagogové je mohou různě variovat a rozšiřovat. Pracovní listy pro studenty jsou rozděleny do šesti oddílů, následující struktura jednotlivé části popisuje a zároveň definuje jejich cíle:²²

I. Anotace představení

- informace o inscenaci

II. TÉMA

- evokace, vlastní vize spolupráce

III. POSTAVY

- představení hlavních postav hry
- tvorba charakteristiky postav na základě historických faktů
- interpretace povahy, vlastností či postojů postav
- hledání souvislostí a spojení mezi postavami

IV. SITUACE / MIZANSCÉNA

- fotografie z představení
- interpretace mizanscény, možné situace na jevišti (rozmístění a postoj postav, gesta, mimika)

²² Celá verze pracovních listů pro studenty je obsahem Přílohy 4: Pracovní listy k inscenaci Spolupracovníci v Divadle pod Palmovkou

- tvorba příběhu k fotografiím vycházející z předchozí interpretace

V. DIALOG

- dva dialogy hlavních postav
- tvorba režijních poznámek ke scéně (umístění postav v prostoru, celkové vyznění, nálada a motiv jednajících postav)

VI. SLOVNÍČEK K INSCENACI

- pojmy a výrazy obsažené v inscenaci či se k ní vztahující (hesla bez výkladu k doplnění studenty)

Metodický materiál ke Spolupracovníkům měl být prvním z řady materiálů ke všem inscenacím Divadla pod Palmovkou. Vzhledem k nedostatečné (prakticky nulové) odezvě ze strany pedagogů či studentů a k většímu zaměření se na workshopy po představení, byl materiál v první sezóně také posledním. Přesto je jejich tvorba v plánu i v dalších sezónách za předpokladu změny strategie nabízení metodických materiálů pedagogům, o kterém bude řeč v kapitole *Rozšíření a stabilizace lektorského oddělení DiPP*.

3.4.4 NOC DIVADEL

Divadlo pod Palmovkou se roku 2015 k Noci divadel připojilo poprvé ve své historii. Přípravu a organizaci programu měla v režii Barbara Tůmová. Finální nabídka pro diváky v podstatě odpovídala otázce, jež si položila pro plánování dramaturgie Noci divadel - *Jak vzniká divadelní představení?* Velmi nápaditě postavila do hlavních rolí na jevišti ty, které běžně nevidáme, avšak jsou nepostradatelnou součástí každého představení. Jevištní mistr, osvětlovači, zvukaři, páni z techniky, rekvizitáři, inspicienti, garderoba, nápověda a další lidé z tzv. umělecko technického souboru zde názorně předváděli výkon své profese během (nečekaně) vtipného popisu cesty od první čtené zkoušky přes explikaci (vyjádření scénografického záměru) po premiéru. Dvuhodinové improvizované představení více než desítky zaměstnanců vyvolalo diskusi mezi hledištěm a jevištěm pokračující ve foyer divadla, kde probíhala ukázka práce maskérek, vlásenkářek, výstava divadelních kostýmů a setkání s vedoucí garderoby.

Po vystoupení umělecko-technického souboru se návštěvníci rozdělili do tří menších skupin (v počtu 15-20 osob) a pokračovali v osvětlovací kabině, za zvukovým pultem a ve zkušebně divadla, kde proběhla divadelní dílna. Místa byla s předstihem k dispozici na pokladně či webových stránkách Divadla pod Palmovkou. Vrcholem programu před večerním představením byla beseda s tvůrci inscenace Henri de Blowitz (premiéra 20. 11. 2015), autorské hry o světově proslulém novináři The Times původem z Blovic u Plzně. Návštěvníci se setkali s režisérem a autorem inscenace Braňo Holičkem, dramaturgem Ladislavem Stýblem a herci. Barbaře Tůmové se programem k Noci divadel podařilo naplnit plán realizací diskuzí a setkávání s tvůrci a zaměstnanci Divadla pod Palmovkou.

3.4.4.1 DIVADELNÍ DÍLNA K NOCI DIVADEL

Úkolem pro naše vznikající lektorské oddělení byla příprava a realizace divadelní dílny pro dospělé zastavající ochutnávku herecké práce. Východiskem pro uchopení dílny se stala selekce mezi známými osobnostmi herecké propedeutiky a hledání metodiky přístupné úplnému laikovi. Vhodnou metodou pro náš záměr se zdála improvizace, konkrétní osobností pak Keith Johnstone (narozen r. 1933). Učitel, divadelní režisér, otec divadelních sportů a jeden z *“nejvýznamnějších světových guru divadelní improvizace.”*²³

Struktura dílny uskutečněné na Noci Divadel v Divadle pod Palmovkou směřuje k základnímu představení konceptu *statusu* Keitha Johnstona. Sociální a zároveň jevištní interakce je podle Johnstona v základu střetem odlišných statusů, které v extrémních polohách vnímá jako vztah mezi dominancí a podřízeností, vysokým a nízkým statusem / stavem (vědomí, myslí, pravdy, emocionální stability, finančního konta, atd). Velký prostor mezi nimi pak slouží k objevování a zkoumání hranic skrze improvizaci a je inspirací pro vztahy mezi osobami dramatického děje. Otázka sociálního postavení, časté uchopení konceptu, není určujícím kritériem pro práci se statusem, avšak obsahuje jisté stereotypní nahlížení na určité vrstvy obyvatel, ze kterých je možno při práci čerpat. Náš status, ať už v životě, či improvizaci, pramení zejména z potřeby vyjadřovat určitý postoj vůči druhému člověku a světu. Status je také naše chování

23 Hana Strejčková, článek *IMPRO: Improvizace a divadlo*

při prosazování záměru a jako takové se projevuje postavením těla, pohybem a hlasem ve vzájemných vztazích s druhými lidmi stejně jako na jevišti.

Cílem divadelní dílny bylo seznámit účastníky s konceptem statusu Keitha Johnstona pro hereckou práci v souvislosti s aktuálním rozpoložením, fyzickými projevy, vnitřní motivací, sociálním postavením člověka, či jeho jednání v běžném životě. Užité hry a cvičení čerpám z vlastní zkušenosti z mezinárodního vzdělávacího semináře *Improvisational theatre as a tool for (international) youth work* (Berlin, 2013) vedeného členy improvizální skupiny *Die Gorillas*²⁴ aplikující metody Keitha Johnstona v kurzech pro širokou veřejnost i ve svých divadelních aktivitách.

Bodový scénář divadelní dílny k Noci divadel:

1. Rozehřívací aktivita - uvolnění, pobavení
2. Status - úvod do teorie Keitha Johnstona
3. Sochy statusů - nízký a vysoký status
4. Dobrý den! - chůze prostorem, zkoušení statusů, pohyb a hlas
5. Kde jsi včera byl? práce v kruhu, střídání nízkého a vysokého statusu
6. ANO! NE! - hra ve dvojici, práce s gradací a změnou statusu
7. STOP and GO - improvizace, tlesknutím zastavím situaci, vystřídám herce, změním status
8. Rodinná dovolená - improvizace pěti dobrovolníků, losování čísel se statusem, jednání dle výše statusu, divácká reflexe
9. Výměna pozice - improvizace dvojic, výměna statusů - změna charakteru situace
10. Reflexe - Jak chápu status? Status jako základ pro divadelní / improvizální práci? Inspirace pro život?

24 Informace o skupině dostupné z: <http://www.die-gorillas.de/start.html>

Dílny se zúčastnilo 13 osob, mezi kterými bylo nečekaně 5 dětí ve věkovém rozmezí od 7 do 12 let. Scénář jsme však nijak neměnily a pokusily se s Kristinou Liškovou o jakési dvojí vedení této mezigenerační skupiny, tedy přizpůsobení motivace a zadání všem přítomným. Abychom starší účastníky neochudili o širší rozměr tématu statusu, vždy jsme ponechali prostor na diskusi po dramatických aktivitách, kterých se děti zhostili natolik spontánně, že byl pozorovatelný klesající ostych dospělých z hraní si. Z průběžných reflexí bylo zřejmé, že starší účastníci objevili spojení mezi technikami statusu a jednaním v jejich životech, dokázali tento poznatek převést do svých improvizací a označovali dílnu za přínosný vhled do herecké práce. Někteří se dožadovali rozšiřující literatury k tématu statusu a metodiky Keitha Johnstona. Rodiče přítomných dětí hodnotili předem neplánovanou kooperaci dětí a dospělých jako netradiční zpestření, hlavně díky podmínce partnersví, tedy stejného postavení ve skupině se všemi přítomnými a narušením klasického vztahu rodič - dítě. Dospělí s dětma se vzájemně doplňovali, objasňovali si zadání a techniky a mohou tvrdit, že dílna byla skutečně obohacujícím zážitkem nejen pro účastníky. Neplánovaná mezigenerační divadelní dílna je tak pro nás obrovskou inspirací možné budoucí činnosti lektorského oddělení v Divadle pod Palmovkou.

3.5 METODIKA WORKSHOPŮ PO PŘEDSTAVENÍ

Nejvýraznějším počinem v první sezóně DiPP je realizace šesti workshopů pro školy k pěti různým inscenacím Divadla pod Palmovkou. Výběr konkrétních her vycházel z faktické nabídky dopoledních představení a tvorba obsahu workshopů vždy navazovala na aktuálního program. Dopolední představení (a současně workshop) se konalo v průměru jednou až dvakrát měsíčně. Již zmiňovanou inspirací a zdrojem pro strukturu a scénáře workshopů je mé dřívější působení v Oblastní Galerii v Liberci (OGL) jako lektorky doprovodných dílen pro školy. Programy, které jsme tvořily společně s Adélou Pomothy, galerijní pedagožkou OGL a vedoucí lektorského oddělení, mířily k prohloubení zážitku z návštěvy galerie zážitkovými a dramatickými aktivitami v prostorách výstavy a následnou výtvarnou dílnou v ateliéru OGL. Aktivity sledovaly cíle rozvíjející percepci a reflexi výtvarného umění, tvoření v ateliéru pak zprostředkovalo vlastní zkušenost s procesem vzniku uměleckého díla.

3.5.1 VÝCHODISKA A CÍLE

Vzhledem k repertoáru Divadla pod Palmovkou se cílovou skupinou pro naše působení stali studenti středních škol a gymnázií. Vznik struktury workshopů po představení je podmíněn souhlasem pedagoga s prodloužením pobytu v prostorách divadla po skončení představení a zájmem studentů zúčastnit se workshopu. Způsob uchopení metodiky vychází z předpokladu, že skupina projde pouze jednou lekcí s relativně krátkou časovou dotací (90 min). Jednotlivé workshopy tak podléhaly krátkodobým cílům spojených s percepcí, reflexí, interpretací, tématem a dramatickými prostředky dané inscenace a získání zkušenosti s dramatickým uměním. Dlouhodobým cílem pro celou sezónu bylo ověřování funkčnosti, přínosů a dalších možností struktury workshopů po představení a určitá extrakce cvičení univerzálně aplikovatelných na každou inscenaci. Pro realizaci byl stanoven maximální počet 30 účastníků (školní třída), lekci vedly vždy obě lektorky zároveň. Konkrétní hry a cvičení čerpáme z metod a technik dramatické výchovy a zážitkové pedagogiky

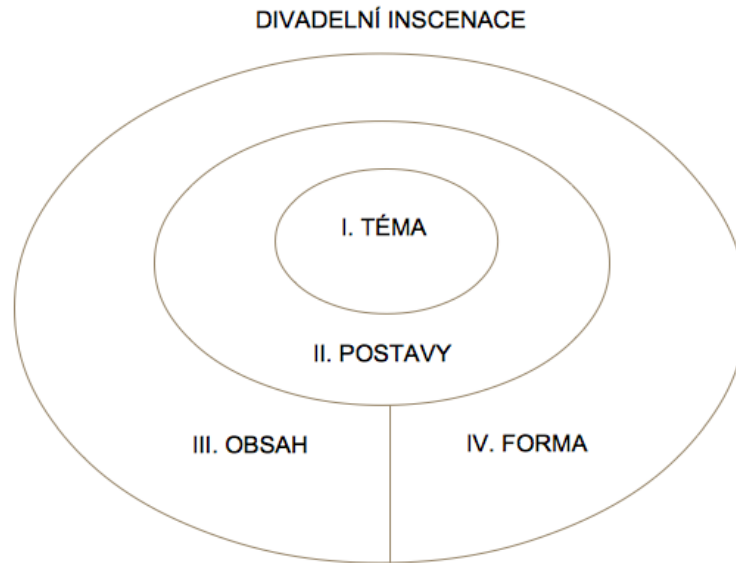
3.5.3 STRUKTURA

Každý z pěti unikátních workshopů podléhal předem vytvořené struktuře sledující výše uvedené krátkodobé cíle. Podmínkou jejich naplnění byla integrace následujících okruhů různými formami (výklad, evokace, diskuze, hry a cvičení, práce ve skupině, improvizace):

- A) Uvedení do širšího kontextu inscenace, předání informací o autorovi, tvůrci a historických souvislostech.
- B) Reflexe zhlédnutého představení technikou *Kruh inscenace*.
- C) Experimentování s tématem, prostředky či prvky inscenace skrze zážitkové a dramatické aktivity.
- D) Improvizace situace inspirované inscenací, či z ní přímo vycházející obsahující přesah k aktuálnímu společenskému či osobnímu dění.

3.5.3.1 KRUH INSCENACE

Kruh inscenace jsem sestavila s cílem tvorby reflektivního nástroje pro zhodnocení zhlédnutého divadelního představení, rekapitulaci děje a charakteru postav a pro vnímání inscenace jako komplexního díla s mnoha složkami. Oddíly kruhu inscenace zobrazeného a popsaného níže studenti společně zaplňovali svými postřehy a diskutovali nad celkovým vyzněním inscenace. Výsledný materiál je jednak obohacením vlastního názoru na viděné a zároveň zpětnou vazbou mladých diváků tvůrcům inscenace.

I. TÉMA: O čem hra vypráví? Jaké slovo vystihuje dění v inscenaci? K čemu hra odkazuje?

II. POSTAVY: Jaké charakterové vlastnosti pozorujeme u hlavních postav příběhu? Jsou něčím poznamenány? Je jejich jednání vědomé, osudové nebo ovlivněné jinými postavami? Najdeme v současném dění či ve svém životě takovéto postavy? Jak se projevují?

III. OBSAH: K čemu v ději dochází? Jaké je poselství či ponaučení? Je možné vystihnout hru jednou větou? Jaký byl průběh událostí? Setkáváme se s něčím podobným?

IV. FORMA: Jakým způsobem je hra zpracovaná (zrežírovaná)? Kde a v jakém čase se odehrává? Jakým způsobem hru dokresluje scénografie, kostýmy, hudba, osvětlení? Můžeme pozorovat určitý styl herectví? Čím se autorům podařilo akcentovat téma hry?

3.4.5 SCÉNÁŘE WORKSHOPŮ PO PŘEDSTAVENÍ

Scénáře jsou v pořadí, v jakém postupně vznikaly, cvičení se opakují, či jsou různě obměňována. Některé z aktivit zůstávají bez popisu vzhledem k jejich objasnění v předchozím textu. Součástí scénářů jsou *Témata pro motivaci aktivit*, které jsme si předem s Kristinou Liškovou určily pro stavbu workshopu, podtext a motivaci her a cvičení. Každá z aktivit byla uváděna a reflektována v souvislosti s těmito a dalšími tématy, jež přinesli účastníci. *Zpracovaný prvek inscenace* představuje dominantní prvek dramaturgicko-režijního zpracování či prostředek dramatického umění určený ke zkoumání v průběhu workshopu. Součástí jsou také krátkodobé cíle workshopů, taktéž opakující se napříč všemi scénáři workshopů po představení v Divadle pod Palmovkou.

3.4.5.1 OTHELLO (WILLIAN SHAKESPEAR, REŽIE: MICHAL LANG)

Témata pro motivaci aktivit: žárlivost, lstivost, naivita

Zpracovaný prvek inscenace: vývoj postavy

Cíle:

Účastníci zhodnotí divadelní představení Othello, pojmenují témata, charakterizují postavy, popíšíou zpracování a scénografii, vytvoří pohybové etudy vyjadřující sled událostí v inscenaci a vývoj hlavních postav, pojmenují klíčové momenty vedoucí k tragédii na konci hry, vytvoří vlastní interpretaci a dramaturgickou úpravu části hry Othello a ve skupinách situaci ztvární improvizací.

Průběh lekce:

I. Uvedení do širšího kontextu inscenace

II. Žárlivost a štít (rozehřívací aktivita)

Každý z účastníků si pro sebe ve skupině vybere dvě osoby personifikující žárlivost a štít. Osoby sleduje a na znamení se snaží bránit před žárlivostí zařazením za štít.

III. Jedna věta-slovo-zvuk

Účastníci sedí v kruhu, postupně představují svůj první dojem z inscenace užitím jedné věty, slova, nebo zvuku.

IV. Kruh inscenace

V. Bod zlomu

Účastníci se pohybují prostorem a snaží si představit zásadní momenty inscenace. Na znamení živou sochou ztvární začátek, střed a konec představení (konkrétní obraz, nálada, vlastní pocit, pocit některé z postav atd.).

VI. Vývoj postavy

Účastníky rozdělíme do dvou skupin. Jedna skupina se stane diváky, druhá v řadě projde prostorem za hlavní postavy příběhu (Othello, Desdemona, Jago) a pokusí se podřídit svůj pohyb emocím a prožívání postavy. Začátek a konec pomyslné linie v prostoru znázorňuje i začátek a konec hry. Účastníci tedy mají za úkol ztvárnit vývoj postavy postupnou změnou pohybového vyjádření. Po reflexi viděného se skupiny vymění.

VII. Práce s textem

Pro tuto aktivitu utvoříme pět skupin, každá obdrží odlišný výňatek z textu hry Othello. Úkolem skupin je tvorba vlastní úpravy textu a jeho transfer do současného jazyka.

VIII. Improvizace ve skupině

Skupiny improvizací ztvární výstup z předchozí aktivity.

IX. Monstrum žárlivosti

Skupina stojí v kruhu, pomalu se přibližuje do jeho středu a pohybem představuje monstrum žárlivosti. Čím je skupina blíže středu, její projevy gradují.

3.4.5.2 SPOLUPRACOVNÍCI (JOHN HODGE, REŽIE: MICHAL LANG)

Témata pro motivaci aktivit: spolupráce, manipulace, moc

Zpracovaný prvek inscenace: výměna rolí, hranice mezi spoluprací a manipulací

Cíle:

Účastníci zhodnotí divadelní představení Spolupracovníci, pojmenují témata, charakterizují postavy, popíšíou zpracování a scénografii, skrze dramatické hry a cvičení získají a zreflektují prožitek při spolupráci, manipulaci a využití (zneužití) moci, spolupráci, manipulaci a moc ztvární improvizací situace vzešlé z jejich zkušeností.

Průběh lekce:

I. Uvedení do širšího kontextu inscenace

II. Zůstaň v rytmu (rozehřívací aktivita)

Účastníci stojí v kruhu, jeden z nich začne rytmus dupáním nohou v pořadí levá – pravá. Další na rytmus navazují. Hra může mít několik kol, rytmus může gradovat, signál vyjít z více míst.

III. Kruh inscenace

IV. Zrcadlo (spolupráce)

Účastníci se rozdělí do dvojic. Dvojice stojí proti sobě – jeden se zvolna pohybuje, pracuje s výrazem obličeje, druhý se snaží jeho co nejpřesněji zrcadlit. Účastníci si vymění role.

V. Kolumbijská hypnóza ve dvojici (manipulace)

Účastníci vymění dvojici. Opět stojí proti sobě, tentokrát je jeden vedoucím pohybu druhého. První z dvojice pomocí dlaně řídí směr, polohy a dynamiku pohybu po prostoru. Úkolem druhého je nechat se ovládat. Dvojice se vystřídá.

VI. Kolumbijská hypnóza ve skupině (moc)

Dobrovolník se postaví před ostatní účastníky a pomocí dlaně řídí pohyb celé skupiny stejně jako v předchozí aktivitě. Vystřídá se několik účastníků.

VII. STOP and GO

Hru začínají dva dobrovolníci nepřipravenou improvizací na téma spolupráce. Zbylí účastníci tvoří diváky, kteří mohou zasáhnout do dění na pomyslném jevišti, tlesknutím situaci zastavit a vystřídat jednoho z *herců*. Podmínkou pro vstup do příběhu je nastolení změny jednání postavy na šklále spolupráce – manipulace – moc.

VIII. Improvizace ve skupině

Účastníky rozdělíme na pět skupin. Každá si vylosuje jedno z témat inscenace a workshopu a improvizací ztvární situaci inspirovanou jejich vlastními zkušenostmi.

IX. Práci zdar – nazdar!

Společný výkřik účastníků workshopu.

3.4.5.3 POPRASK NA LAGUNĚ (CARLO GOLDONI, REŽIE: MICHAL LANG)

Témata pro motivaci aktivit: pomluvy, manipulace informací, emoce

Zpracovaný prvek inscenace: comedie del arte, výrazná herecká exprese

Cíle:

Účastníci zhodnotí divadelní představení Poprask na laguně, pojmenují témata, charakterizují postavy, popíšíou zpracování a scénografii, skrze dramatické hry a cvičení získají a zreflektují prožitek při záměně či nedostatku informací a pracují a s gradací emoce co by hereckou technikou, seznámí se s prvky *comédie del arte* prostřednictvím účastníky předem připravených a následně improvizací ztvárněných situací inspirovaných jejich zkušenostmi.

Průběh lekce:

I. Uvedení do širšího kontextu inscenace

II. CIAO! (rozehřívací aktivita)

Účastníci se pohybují po prostoru a v různých emocích (náladách) zdraví heslem *ciao* (italsky *ahoj*) ostatní přítomné.

III. Kruh inscenace

IV. Jedna instrukce - mnoho výsledků

Účastníci obrží papír A4 a plní instrukce: Přelož papír napůl, přelož papír ještě jednou, odtrhni pravý horní roh, přelož papír napůl, udělej díru uprostřed papíru. Následuje srovnání výsledků.

V. Tichá pošta

Klasická hra na tichou poštu s podmínkou pouze jedné šance na předání sdělení. Větu vyše dobrovolník. Hru je možné zopakovat a porovnat výsledek obou kol.

VI. Co to říkal?

Krátký příběh v jednom odstavci je rozdělen a rozdán šesti dobrovolníkům, jež si vyberou místo v prostoru dle svého uvážení a větu zde stále dokola předčítají v různém tempu a emoci. Zbytek účastníků ve třech skupinách sedí uprostřed místnosti a snaží se složit příběh ve správném pořadí.

VIII. Dialogy s gradací

Skupina se rozdělí do dvojic, ta vytvoří krátký dialog o dvou replikách. Úkolem je postupná gradace emocí během neustálého opakování replik od úplné apatie na hranici hysterie. Dvojice sama ukončí práci.

VII. Emoční řada

Účastníky rozdělíme na tři skupiny. Jedna skupina je vždy na pomyslném jevišti a živými sochami jeden po druhém vytvoří *emoční řadu* na principu z předchozí aktivity. Emoční řada na moment ožije.

IX. Libreto

Po vzoru libreta a charakterů z *comédie del arte* účastníci v pěti skupinách vytvoří krátký scénář s popisem postav pro následnou improvizaci. Situace se musí týkat jednoho z témat inscenace a vyjít událostí blízkých účastníkům.

X. Improvizace

Skupinám vzájemně vyměníme scénáře a po krátké přípravě následuje improvizace účastníků.

XI. CIAO!

Společný výkřik účastníků workshopu.

3.4.5.4 KRVAVÁ SVATBA (FEDERICO GARCÍA LORCA, REŽIE: MICHAL LANG)

Témata pro motivaci aktivit: tlak (sociální, vnitřní, osudový)

Zpracovaný prvek inscenace: Co bylo před začátkem?

Cíle:

Účastníci zhodnotí divadelní představení Krvavá svatba, pojmenují témata, charakterizují postavy, popíšíou zpracování a scénografii, pohybem znázorní základní temperamenty (sangvinik, cholerik, melancholik, flegmatik), skrze dramatické hry a cvičení získají a zreflektují prožitek sociálního tlaku, vytvoří a improvizací ztvární události, jež předcházely ději v inscenaci.

Průběh lekce:

I. Uvedení do kontextu inscenace

II. Zůstaň v rytmu (rozehřívací aktivita)

Účastníci stojí v kruhu, jeden z nich začne rytmus dupáním nohou v pořadí levá – pravá. Další na rytmus navazují. Hra může mít několik kol, rytmus může gradovat, signál vyjít z více míst.

III. Kruh inscenace

IV. Temperament

Účastníci se pohybují prostorem a pohybem znázorňují typy temperamentu (sangvinik, cholerik, melancholik, flegmatik).

V. Teploměr temperamentu

Účastníky rozdělíme na čtyři skupiny dle temperamentů. Jedna skupina je vždy na pomyslném jevišti a živými sochami jeden po druhém vytvoří *teploměr temperamentu*, tedy škálu projevů temperamentu od minima po maximum (postavení těla). Teploměr na moment ožije.

VI. Kruh se uzavírá

Uprostřed místnosti sedí na židli jeden z účastníků a pronese větu: Chtěl bych ... (být pilotem), zbytek skupiny stojí v kruhu a pomalu se přibližují k osobě ve středu, během toho se snaží negovat výrok účastníka na židli. Čím jsou blíže, jejich projev je výraznější. Osoba uprostřed může aktivitu kdykoliv zastavit slovem *stop*.

VII. Linie příběhu

Účastníky rozdělíme na pět skupin. Úkolem je tvorba několika situací, které předcházely ději v inscenaci. Každá skupina pak slovně představí svůj příběh, jež podmínil zlomové události ve hře.

VIII. Improvizace

Skupiny improvizací znázorní jednu z předem připravených situací.

XI. Chci...!

Skupinové zvolání Chci...(každý doplní).

3.4.5.5 VEČER TŘÍKRÁLOVÝ (WILLIAM SHAKESPEARE, REŽIE: IVAN KREJČÍ)

Témata pro motivaci aktivit: záměna, ovládání

Zpracovaný prvek inscenace: pohybová charakterizace postavy

Cíle:

Účastníci zhodnotí divadelní představení Večer tříkrálový, pojmenují témata, charakterizují postavy, popíšíou zpracování a scénografii, skrze dramatické hry a cvičení získají a zreflektují prožitek být ovládán a ovládat, vytvoří pohybové etudy znázorňující druhé pohlaví, vytvoří pohybovou charakteristiku fiktivní postavy, ztvární improvizací situace vzešlé z jejich zkušeností.

Průběh lekce:

I. Uvedení do širšího kontextu inscenace

II. Záměna příkazů

Účastníci se pohybují prostorem, plní instrukce zadávajícího: jdi, stůj, dup, tlesk, jméno, výskok. Postupně se příkazy vymění: Jdi znamená stůj, dup znamená tlesknutí a jméno výskok atd.

III. Jedna věta - slovo – zvuk

Účastníci sedí v kruhu, postupně představují svůj první dojem z inscenace užitím jedné věty, slova, nebo zvuku.

IV. Kruh inscenace

V. Autíčka

Účastníci se rozdělí do dvojic, jeden je autíčkem, druhý auto ovládá instrukcemi: dopředu, dozadu, doleva, doprava, stůj, jed'. Cílem je hladká „jízda“ prostorem bez narážení do jiných autíček. Dvojice se vystřídá.

VI. Výměna rolí (kluci jako holky a holky jako kluci)

Účastníky rozdělíme do dvou skupin podle pohlaví. Jedna skupina utvoří publikum, druhá prostorem projde nejdřív běžnou (vlastní) chůzí, poté se pokusí přizpůsobit chůzi projevům opačného pohlaví. Skupiny se vystřídají.

VII. Originál

Účastníci se rozdělí do dvojic. Každý z dvojice vytvoří vlastní stylizovanou chůzi a nacvičí také chůzi svého partnera. Společně zvolí jednu z chůzí a tu předvedou ostatním ve skupině. Úkolem je určit, kdo z dvojice je autorem chůze (originál).

VIII. Improřada

Účastníky rozdělíme do dvou skupin. Úkolem každé je odvyprávět krátký příběh, kdy každý ze skupiny řekne pouze jedno slovo.

IX. Improvizace

Skupiny improvizací ztvární krátkou situaci podléhající jednomu z témat Večera třikrálového s odkazem na vlastní zkušenosti.

3.4.6. ZPĚTNÁ VAZBA ÚČASTNÍKŮ

Kvůli relativně krátké časové dotaci workshopu se nedařilo získat prostor pro celkovou reflexi workshopu po jeho skončení, proto jsme studenty a pedagogy žádaly o písemné zhodnocení. Zpět přišly texty od všech pěti zúčastněných škol (jedna škola se zúčastnila dvakrát, po červnovém termínu reflexi prozatím nedodala). Zpětné vazby jsou velmi příznivé, někteří ze studentů popisují plnění námi definovaných cílů. Studenti nejčastěji hodnotí přínos workshopu, jeho konkrétní obsah, fungování skupiny, způsob vedení, délku trvání, zábavnost a další. Reflektivní část workshopu (kruh inscenace) je dle studentů skutečně funkčním nástrojem k lepšímu zhodnocení a zapamatování děje. Oceňována je také zvolená forma her a cvičení a jejich posloupnost, zkoumání prostředků

dramatického umění a příležitost k improvizaci. Celkově můžeme konstatovat, že se workshopy setkávaly s více než pozitivním ohlasem a ze strany studentů jsou vítány a vnímány jako smysluplné a potřebné. Zpětné vazby studentů jsou k nahlédnutí v přílohách práce.²⁵

3.5 PERSONÁLNÍ A FINANČNÍ ZATÍŽENÍ

Na provozu a realizaci lektorských aktivit DiPP v Divadle pod Palmovkou se v první sezóně výrazněji podílelo pět osob. Kromě dvou lektorek (Anna Bura, Kristina Lišková) to byla produkční a PR manažerka Barbara Tůmová (od května 2016 Eliška Nováková), zástupkyně obchodního oddělení Silvie Ptáčková a jevištní mistr Miroslav Hora, koordinující prostory a techniku pro DiDílnu a workshopy po představení. Kromě lektorek jsou všichni stálými zaměstnanci divadla a svou činnost provádějí v rámci svého úvazku. Lektorky jsou v divadle dohodu o provedení práce, hodnoceny hodinovou mzdou. V první sezóně jsme prací na přípravách a realizaci aktivit DiPP obě dohromady strávily 417 hodin, což navýšilo výdaje divadla zhruba o 50 000 Kč. Spotřeby materiálu byly minimální (sada fixů, role balicího papíru, tisk materiálů, koupě dvou knih pro potřeby DiDílny) a celková suma nepřekročila 2000 Kč.

²⁵ Příloha 5: Reakce studentů na workshopy po představení v Divadle pod Palmovkou

4. ROZŠÍŘENÍ A STABILIZACE LEKTORSKÉHO ODDĚLENÍ DIPP

Konec sezóny 2015/2016 se v Divadle pod Palmovkou stejně jako její začátek vyznačoval personálními změnami. Namísto Barbary Tůmové nastoupila Eliška Nováková, změnila se mluvčí divadla, členové obchodního oddělení a později i tajemnice. Nová produkční a PR manažerka Eliška Nováková měla zájem o zachování naší činnosti, tudíž bylo možné zahájit plánování dalšího směřování provozu DiPP. Následující podkapitoly obsahují zhodnocení proběhlých aktivit se zamyšlením se nad změnou strategie, návrhy na další rozšíření působnosti a pohled na cíle, metody a funkce divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou.

4.1 ZHODNOCENÍ A NÁVRHY NA ZMĚNY K REALIZOVANÝM AKTIVITÁM

4.1.1 DIDÍLNA

DiDílnu hodnotím jako velmi úspěšnou. Studenti se seznámili s teorií a prostředky dramatického umění, setkali se s některými zaměstnanci a tvůrci divadla, nahlédli do procesu vzniku inscenace na scéně Divadla pod Palmovkou, zhlédli několik divadelních představení, která zrecenzovali. Díky dramatickým hrám a cvičením rozvíjeli své improvizální schopnosti a herecké dovednosti a společně s mým přispěním vytvořili krátkou autorskou inscenaci vypovídající o tématu dnešní doby. Důležitým aspektem proběhlé DiDílny je také pocit účastníků, že jsou součástí Divadla pod Palmovkou a mají přístup do míst, kam se běžný divák nedostane. Účastníky DiDílny jsem navíc v divadle vídala i mimo naše setkání na večerních představeních s rodiči a kamarády, které seznamovali s chodem divadla a svými zážitky z průběhu DiDílny. Můžu tak konstatovat, že existence DiDílny rezonuje s cíli rozvoje publika, uměleckého vzdělávání i s potřebou divadla samotného vychovávat své budoucí diváky.

Jediným nedostatkem, který ovšem nijak neovlivnil výsledek DiDílny, je malý počet přihlášených účastníků. DiDílna byla původně smyšlena pro 8-10 studentů středních škol. Nenaplnění kapacity přisuzuji zejména nedostatečné propagaci dílny formou oslovení pedagogů s dotazem o šíření informací o konání. Pokračování dílny je pro následující sezónu podmíněn právě navýšením počtu

účastníků, jež zaplatí členský příspěvek na pokrytí honoráře lektora a vstupenek na představení. Je proto nutné změnit způsob, jakým oslovovat studenty. Návrhy na změny se tak týkají zejména způsobu propagace DiDílny:

- Propagace na školách formou krátkého semináře s cílem přiblížení průběhu DiDílny formou prezentace výsledků předešlé DiDílny a série jednoduchých dramatických her a cvičení.
- Propagace prostřednictvím sociálních médií a webových stránek divadla (vytvoření události, skupiny na Facebooku, sdílení odkazu na web divadla)
- Propagační letáky na pokladně Divadla pod Palmovkou
- Propagační letáky v knihovnách a vestibulech středních škol
- Přímé oslovování studentů po návštěvě dopoledního představení

Další návrhy se týkají rozšíření aktivit spojených s chodem DiDílny:

- Větší zapojení zaměstnanců a tvůrců divadla (semináře vedené herci, režisérem, scénografem, semináře ke zvukové a světelné režii představení, spolupráce garderobistky na tvorbě kostýmu atp.).
- Zavedení týdeníku ze zákulisí divadla realizovaný účastníky DiDílny s vlastní záložkou na webu Divadla pod Palmovkou (fotografie z příprav inscenace a ze zákulisí, rozhovory s herci, tvůrci, zaměstnanci, recenze představení)
- Otevření DiDílny pro dospělé účastníky a seniory.
- Více repríz výsledného představení ve Studiu Palm OFF.

4.1.2 WORKSHOPY PRO ŠKOLNÍ SKUPINY

Každý z šesti uskutečněných workshopů se vyznačoval různou měrou zapojení účastníků a hloubkou jejich reflexe. Snad i díky netradičnímu prostředí se přes malé zkušenosti s dramatickou výchovou většiny účastníků téměř vždy podařilo motivovat k účasti při hrách, cvičeních a závěrečné improvizaci. Ovšem právě při improvizacích bylo tato „nezkušenost“ znatelná a vybízí k zamyšlení se nad změnou zadávání a vedení této činnosti. Účastníci v první řadě potřebují více času na přípravu a „zkoušení“, případně tvorbu bodového scénáře. Dále je vhodné předem studenty seznámit s výstavbou (klasického) dramatu (expozice - kolize - krize - peripetie - katastrofa/katarze) alespoň ve zjednodušené variatně, kdy má (dramatická) situace začátek, prostředek a konec. Z proběhlých workshopů se dále ukázalo vhodné použití textu z inscenace, který studenti (i na základě zhlédnutých scén v představení) zpracovali vlastním způsobem. Celkově považují vybraná cvičení vhodná pro skupinu bez zkušeností s dramatickou výchovou a jejich navázání na témata inscenací jako funkční. Hlavním nedostatkem workshopů po představení uskutečněných v sezóně 2015/2016 je absence závěrečné reflexe, kterou však částečně nahradily zpětné vazby studentů psané ve škole po návštěvě Divadla pod Palmovkou. Tyto zpětné vazby vypovídají o plnění krátkodobých cílů v rovinách reflexe, uvedení do širšího kontextu inscenace, získání zkušenosti s prostředky dramatického umění či tvorby přesahu tématu do vlastního života. Workshopy vycházely z předem stanovené struktury a výběr a tvorba konkrétního obsahu směřovala ke vzniku metod pro (dramatickou, zážitkovou) reflexi divadelního představení. Ze zrealizovaných aktivit ze scénáře k workshopům (kapitola 3.4.5) je možné aplikovat na každou inscenaci následující:

- Kruh inscenace
- Jedna věta-slovo-zvuk
- Bod zlomu
- Vývoj postavy
- Linie příběhu
- Co bylo před začátkem?
- Práce s textem inscenace

Pro efektivnější a intenzivnější průběh workshopů po představení jsou vhodné následující změny:

- Prodloužení workshopů po představení na minimálně 120 min.
- Rozdělení skupiny na dvě poloviny (maximálně 15 účastníků ve skupině).
- Samostatné vyplnění Kruhu inscenace každým z účastníků, vzájemná prezentace a diskuze v malých skupinách (do 5 osob).
- Zařazení více průpravných (hereckých a improvizčních) cvičení vztahených k tématu či dramatickým prostředkům inscenace.
- Více času na přípravu improvizací na konci workshopu.
- Čas pro návrat ke Kruhu inscenace k doplnění poznatků a zároveň reflexi průběhu workshopu

Další nárhly souvisí s propagací workshopů po představení:

- Zveřejňování zpětných vazeb účastníků workshopu na webu či Facebooku divadla.
- Fotodokumentace průběhu workshopu pro účely pravidelných příspěvků na web a Facebook divadla.
- Nabídka workshopů formou letáků / banneru ve foyer divadla umístěných v čase dopoledních představení.
- Získávání příslibu k další návštěvě od pedagogů, jež se studenty workshop navštíví.

4.1.3. METODICKÝ MATERIÁL K INSCENACÍM

Vcelku opomenutou částí původní domluvy s Barbarou Tůmovou je vznik metodických materiálů k inscenacím Divadla pod Palmovkou. Během první sezóny vznikly metodické listy pouze ke hře Spolupracovníci a byly rozesílány zájemcům o návštěvu tohoto představení z řad pedagogů společně s potvrzením rezervace dopoledního nebo večerního představení. Žádný z nich však nepodal zprávu o jejich využití při výuce před návštěvou představení. Nedostalo se nám tak žádné zpětné vazby či zhodnocení. Přesto považujeme metodické listy za prostředek k přípravě návštěvy divadelního představení či jeho reflexi a pro následující sezónu zajisté získají více pozornosti. Proto mezi návrhy na změny patří zejména tvorba metodických listů k více titulům Divadla pod Palmovkou, jejich intenzivnější šíření mezi pedagogy a studenty a podněcování ke zpětné vazbě či zhodnocení využitelnosti metodických listů.

4.1.4 NOC DIVADEL

Divadelní dílna uskutečněná v rámci Noci divadel se sice setkala s pozitivními ohlasy z řad účastníků, v celkovém kontextu události jej však považuji za ne příliš zdárně uchopený. Nedostatek vnímám zejména ve zvolené formě, tedy řekněme *uzavřeného* workshopu v jednom prostoru divadla s předem nepředvídatelným složením účastníků. Noc divadel je sama o sobě jakýmsi kočovným festivalem, proto bych příště volila spíše určitý typ putovací hry s prvky dramatické výchovy a zážitkové pedagogiky vhodný pro všechny věkové kategorie. Jednak se záměrem prohlídky divadla, zároveň však seznamující s prostředky a postupy dramatického umění. Ze strany vedení vzešel návrh využít Noc divadel k propagaci činnosti DiPP (prezentace fotografií a materiálů vzniklých během DiDílny a workshopů po představení, atp.) a dále požadavek na tvorbu interaktivního materiálu k Noci Divadel obsahující např. scénografické návrhy, doplňovací hry, vysvětlení pojmů z divadelního prostředí, kusy scénářů s poznámkami režiséra, fotografie ze zkoušek či rozhovory s herci.

4.2 ROZŠÍŘENÍ ČINNOSTI DiPP

Koncem sezóny proběhla v Divadle pod Palmovkou kromě personálních změn také diskuze nad budoucností *DiPP: Divadelní inspirace pro publikum*, externího lektorského oddělení reprezentovaného dvěma studentkami Katedry výchové dramatiky DAMU. Ze strany divadla vzešel požadavek o zachování a případné provedení navrhovaných změn workshopů po představení a hledání způsobu, jak uspokojit zvyšující se poptávku pedagogů. Workshopy budou nadále součástí ceny vstupenky na představení. Prostor by měl zůstat i pro divadelní dílny (DiDílny), ovšem jedině za předpokladu zavedení členských poplatků (DiDílna pořádaná v sezóně 2015/2016 byla pro účastníky zdarma). Stejně tak se počítá s další aktivitou v oblastech pořádání doprovodných programů k vyjímečným událostem v divadle a tvorbou metodických materiálů pro pedagogy, studenty a veřejnost. Ředitel divadla Michal Lang navrhl spojit činnost DiPP s jeho původním záměrem pořádat v Divadle pod Palmovkou produkce pro dětské a mladé diváky a spojením s mladým divadelním spolkem Performalita²⁶ vznikla myšlenka mladé a dětské scény spojené s workshopy a divadelními dílnami. Následující podkapitoly popisují návrhy činností pro budoucí sezóny, jejichž hlavním cílem je navázání na myšlenky a proběhlou aktivitu lektorského oddělení *DiPP: Divadelní inspirace pro publikum* Divadla pod Palmovkou se záměrem jeho rozšíření a stabilizace.

²⁶ Spolek Performalita (IČ 05100313) se věnuje divadelní a vzdělávací činnosti, hudbě, tanci a performance. Sídlo má na Praze 1, hlavní členové jsou z Polska, Slovenska a Čech.

4.2.1 REFLEXE DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ (METODICKÝ MATERIÁL)

Vedle tvorby metodických materiálů ke konkrétním incenacím Divadla pod Palmovkou obsahujících zejména širší kontext inscenace a návrhy aktivit připravujících na percepci divadelního představení, považuji za vhodné využít poznatků z uskutečněných workshopů po představení a nabídnout pedagogům, ale i studentům či širší veřejnosti, ucelený materiál obsahující „univerzální pomůcku“ jak prohloubit reflexi divadelního představení a lépe tak zpracovat téma, obsah a formu zhlédnuté inscenace. Výsledkem má být brožura upravená grafikem Divadla pod Palmovkou s následujícím obsahem:

TEORETICKÁ ČÁST

- Texty osobností divadelní teorie a praxe postihující náhled na základní složky dramatického umění s odkazy pro další studium.
- Slovník s pojmy divadelní teorie a výrazy ze zákulisí divadelního představení a provozu divadla.
- Úvod do tvorby divadelní recenze.

PRAKTICKÁ ČÁST

- Kruh inscenace s návodem k vyplnění a vedení diskuze.
- Soubor aktivit ze scénáře k workshopům aplikovatelných na každou inscenaci, uvedených v podkapitole 4.1.2 s popisem a návodem na rozšíření či variaci jednotlivých aktivit pro realizaci v různých skupinách (žáci, studenti, rodiče s dětmi, skupina přátel atp.).
- Prostor pro vlastní recenzi či širší zhodnocení vybraných inscenací Divadla pod Palmovkou s prosbou o sdílení skrze sociální média.

OBRAZOVÁ ČÁST

- Fotografie ze zkoušek inscenací Divadla pod Palmovkou.
- Fotografie scénářů s autentickými poznámkami režisérů, herců, inspicientů a technického úseku Divadla pod Palmovkou.
- Fotografie scénografických návrhů k inscenacím Divadla pod Palmovkou.

PROPAGAČNÍ ČÁST

- Informace o činnosti lektorského oddělení
- Kontakty

Metodický materiál může být permanentně přístupný v prostorách divadla pro všechny příchozí a má potenciál být silným nástrojem při propagaci činnosti lektorského oddělení, oslovování (a případně i vzdělávání) pedagogů, studentů, a v neposlední řadě nabídka k širšímu vhledu do dramatického umění a do samotného dění v Divadle pod Palmovkou. Osobně vnímám vznik takového materiálu jako vstřícný krok směrem k návštěvníkovi vzbuzující pocit, že se divadlo snaží nabídnout určitý nadstandard a vybízí ke komunikaci. Propagační část materiálu je také místem pro umístění informací o případných sponzorech, či partnerech projektu DiPP.

4.2.2 NAVÁZÁNÍ NA SPOLUPRÁCI S KVD

Možným postupem ke stabilizaci a rozšíření lektorského oddělení z personálního, ale i metodického hlediska, se jeví navázání na spolupráci s Katedrou výchovné dramatiky DAMU. Studenti v Divadle pod Palmovkou mohou absolvovat povinnou praxi formou lektorování existujících a nových workshopů k představení či sestavením metodických materiálů k inscenacím a dalšího vzdělávacího obsahu. Řešením vznikající potřeby pokrýt poptávku po návazném programu k dopoledním představením, se zdá být obohacení týmu o dalšího divadelního lektora. V Divadle pod Palmovkou tak vzniká prostor pro budoucí absolventy KVD k experimentování a vytváření metodiky divadelního lektorství. Dalším pozitivem spolupráce je zpětná vazba formou hodnocení pedagogů KVD.

4.2.4 MLÁDĚ: MLADÁ A DĚTSKÁ SCÉNA DIVADLA POD PALMOVKOU

Odpovědí na požadavek Michala Langa o zahájení produkcí pro mladé a dětské diváky bylo navázání partnerství s nově vzniklým divadelním spolkem Performalita. Po několika jednáních vzešla jasnější idea konkrétní formy realizace a požádalo se o jednoletý grant Hlavního města Prahy v oblasti kultury a umění

s plněním od 1.1.2017 (výsledky výběrového řízení v listopadu 2016). Partnerství mladého mezinárodního profesionálního divadelního spolku Performalita a Divadla pod Palmovkou nazvané MlÁDě pod Palmovkou: Mladá a dětská scéna Divadla pod Palmovkou, je dvanácti-měsíčním cyklem tvůrčích výzev, workshopů, představení a performancí zacílených na výchovu k diváctví, rozvoj publika, pokrytí kulturního vyžití dětí a mládeže v Praze 8, jejich umělecké vzdělávání a tvorby příležitostí k aktivní participaci v oblasti divadelní, performativní a inscenační tvorby pod vedením zkušených pedagogů a divadelních profesionálů. MlÁDě pod Palmovkou spojuje divadlo a edukaci, divácký zážitek a dramatickou výchovu. Je pilotním projektem s ambicí stát se stálou dětskou scénou s umělecko-vzdělávacím programem, otevřeným, inspirujícím a podnětným prostředím pro malé, mladé, profesionální i amatérské tvůrce.

Koncept projektu MlÁDě sleduje pět základních dramaturgických linií:²⁷

- I. Vlastní inscenační tvorba pro dětského či mladého diváka. V rámci cyklu vzniknou a budou se reprízovat dvě autorské inscenace mladých divadelních profesionálů z Čech i zahraničí.
- II. Workshopy a tvůrčí dílny spojené přímo i nepřímo se vznikem divadelních inscenací zaměřené na umělecké vzdělávání, osobnostně-sociální rozvoj spojující divadelní prostředky, dramatickou výchovu a metody zážitkové pedagogiky.
- III. Vyhlášení dvou tvůrčích výzev přímo souvisejících se vznikem divadelních inscenací – výtvarná výzva pro žáky základních škol a literární pro studenty středních škol.
- IV. Realizace dvou živých performance pro dětského diváka – s ambicí zapojit dětské aktéry do profesionální živé performance.
- V. Prezentace výstupů workshopů a tvůrčích práce s dětmi a mládeží – vlastní výstava, scénická čtení, video-prezentace.

²⁷ Podrobnější plán aktivit a činností MlÁDě pod Palmovkou v Příloze 6: Realizační plán MlÁdě pod Palmovkou na rok 2017

4.3. KLASIFIKACE DIVADELNÍHO LEKTORA V DIVADLE POD PALMOVKOU

Poslední částí o rozšíření a stabilizaci lektorského oddělení DiPP a zároveň celé diplomové práce je snaha o klasifikaci divadelního lektora vycházející z vlastní zkušenosti z profesionálního divadla. Do procesu vzniku a stabilizace působení DiPP jsme s Kristinou Liškovou vstoupily s jistými vizemi, sledovaly východiska divadelního lektorství, praktikovaly metody dramatické výchovy a zážitkové pedagogiky a podílely se na rozvoji publika Divadla pod Palmovkou. Jednoznačně jsme ovlivnily chod divadla a postupně se seznamovaly se všemi zaměstnanci, které jsme naoplátku zasvěcovaly do našich činností a zvaly je na workshopy. Přestože v rozpočtu divadla není položka přímo související s provozováním lektorských činností, čerpá vedení divadla prostředky z financí na propagaci a marketing. Činí tak zřejmě s vědomím prospěšnosti našeho snažení.

Následující text je teoretickým výstupem činnosti lektorského oddělení v sezóně 2015/2016 zahrnující budoucí rozšíření působnosti DiPP: Divadelní inspirace pro publikum a vznik Mládě pod Palmovkou, dětské a mladé scény Divadla pod Palmovkou.

Klasifikace divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou:

- I. Cíle: pedagogické
 rozvoj publika

Divadelní lektor je ve své podstatě pedagogem, cíle které sleduje jsou tak zejména **pedagogické** (edukační). Působí na kognitivní rozvoj, podněcuje osvojování postojů a tvoření hodnotové orientace účastníků v oblastech souvisejících s dramatickým uměním a vytváří prostředí pro porozumění, experimentování (ověřování) a získávání vlastní zkušenosti s jeho prostředky a metodami. Divadelní lektor učí kritickému pohledu při percepci divadelního představení, rozvíjí reflexi po jeho zhlédnutí. Své metody volí v návaznosti na cíle uměleckého vzdělávání, dramatické výchovy, zážitkové pedagogiky ve spojení s poznatky divadelní teorie a reálného chodu divadla.

Činnost divadelního lektora plní cíle vycházející z konceptu **rozvoje publika (Audience Development)**. Divadelní lektor vytváří projekty, programy a další edukační aktivity, zapojuje publikum do tvůrčího procesu a přináší příležitosti ke zvýšení míry pochopení, kritičnosti a zaujetí publika při percepci uměleckého díla. Svou aktivitou podporuje také zvyšování návštěvnosti a prohlubování vztahu k divadlu. Důležitým cílem divadelního lektora (v Divadle pod Palmovkou) je tvorba programů pro dětské a mladé publikum rozvíjející jejich tvořivost a budující hlubší vztah k dramatickému umění. Jeho cílem je v neposlední řadě péče a komunikace se stávajícími diváky a tvorba příležitostí pro oslovení nově příchozích či potenciálních návštěvníků.

II. Metody: zážitková pedagogika
dramatická výchova

Struktury workshopů a obsah edukačních aktivit vychází z pedagogického konceptu **zážitkové pedagogiky**, přinášející do procesu učení *prožitky, zážitky a zkušenost* jakožto nástrojů pro rozvoj osobnosti v nejrůznějších dimenzích a aspektech. Prožitky a zážitky jsou vyvolány v cíleně plánovaných situacích, nejčastěji formou her. Rozvojový potenciál, uchopení zkušenosti a její transfer do budoucna či tvorba přesahu do osobního života, je podmíněna zpětnou vazbou – evaluací, reflexí.²⁸ Divadelní lektor vyvolává prožitky skrze prostředí, hru, tvořivou činnost, skupinovou a samostatnou práci s emoční působivostí zvolených aktivit. Užité hry, cvičení a techniky vycházejí z metodiky **dramatické výchovy**. Mezi nejčastěji aplikované principy patří hra v roli, dramatické hry a cvičení, tvorba dramatické situace a improvizace.

28 Hanuš R., Chytilová L. *Zážitkově pedagogické učení*

III. Funkce: edukační
komunikační
dramaturgická
produkční a propagační

Funkce **edukační** přirozeně vyplývá z pedagogických cílů divadelního lektora a je zároveň funkcí nejmýraznější. Samotné označení *lektor* jasně definuje náplň jeho činnosti. Vychovává a vzdělává nejen děti a mládež, ale vytváří příležitosti pro zapojení a rozvoj širšího spektra návštěvníků.

Komunikační funkce spočívá v navazování kontaktu se zaměstnanci divadla, vedením, tvůrci a herci s cílem jejich zapojení do edukačních aktivit. Divadelní lektor zajišťuje rovněž komunikaci mezi divadlem a návštěvníky formou tvůrčích výzev, získávání zpětné vazby, samotnou organizací a realizací edukačních aktivit a komunikací na sociálních sítích.

Divadelní lektor přímo ovlivňuje provoz divadla, edukační aktivity jsou součástí programu a částečně vycházejí či navazují na aktuální repertoár a události v Divadle pod Palmovkou. Svou činností se tak podílí na celkové dramaturgii konkrétní sezóny a plní funkci **dramaturgickou**. Divadelní lektor vytváří program samostatně na základě domluvy a požadavků ze strany vedení a zodpovídá za realizaci stanovených plánů a cílů lektorského oddělení. Jeho funkce je tak **produkční** a částečně **propagační**, jelikož se společně s obchodním oddělením podílí na získávání zájemců o doprovodné a edukační aktivity a informování o své činnosti.

ZÁVĚR

Diplomová práce o *Lektorské činnosti v Divadle pod Palmovkou* je výsledkem více než dvouletého zaměření se na problematiku divadelního lektorství v teoretické i praktické rovině, vzešlé ze studia Dramatické výchovy na KVD DAMU a navazující na mou předchozí praxi v Oblastní galerii v Liberci. Jedním z cílů práce je získání poznatků o východiscích a pojetích divadelního lektorství, čemuž se věnuje kapitola první nabízející vstup do teoretického zázemí lektorské činnosti v divadle. Část o východiscích divadelního lektorství je jedním z možných nazírání na pozadí této dynamicky se rozvíjející profese a zároveň zdrojem pro praktickou činnost divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou. Práce se tak stává další z řady studentských výstupů se záměrem rozvoje a etablování divadelního lektorství v profesionálních divadlech v České republice.

Předkládaný text je případovou studií a osobně empirickým výstupem pojednávajícím o historii, současnosti a blízké budoucnosti edukačních a doprovodných aktivit v Divadle pod Palmovkou. Kapitola přibližující projekty iniciované Barbarou Tůmovou se stala inspirací a východiskem pro vznik a následnou činnost lektorského oddělení DiPP a je dalším příspěvkem mapování počínů divadelních lektorů, stejně jako stěžejní částí této diplomové práce popisující první sezónu existence a předpoklady pro budoucí rozšíření činnosti DiPP.

Kapitoly o lektorském oddělení DiPP slouží jako vhled do možných typů edukačních a doprovodných programů využitelných v profesionálním divadle vycházejících z metod zážitkové pedagogiky, dramatické výchovy, navazujících na cíle uměleckého vzdělávání v oblasti divadla, mezinárodní koncept uměleckého vzdělávání a potřebu divadla rozvíjet své publikum. Jednotlivé části popisují konkrétní podobu a obsah zrealizovaných aktivit v Divadle pod Palmovkou a mohou se spolu s hodnocením a návrhy na rozšíření a stabilizaci stát inspirací pro edukační činnost v dalších divadlech.

Důležitým výstupem diplomové práce je závěrečné shrnutí formou klasifikace divadelního lektora v Divadle pod Palmovkou sloužící jako prostředek uchopení proběhlé a budoucí činnosti, obhájení smysluplnosti a záměru jeho jednání představující teoretický výklad jeho cílů, metod a funkcí vycházející z jeho praxe.

Vzhledem k nedostatečné odborné záštitě oboru může být tato klasifikace zároveň nabídkou k charakteristice a uchopení činnosti divadelního lektora obecně.

Neodmyslitelnou a těžko předávatelnou součástí diplomové práce je získání osobní zkušenosti při položení základů nové edukační platformy v kulturní instituci a získání uplatnění v oboru dramatická výchova. Mé předešlé působení v Oblastní galerii v Liberci podstatně usnadňoval zaběhlý provoz lektorského oddělení a velká poptávka mateřských, základních, středních i vysokých škol. Vedení galerie si bylo vědomé přínosu doprovodných a edukačních programů a rezervovalo ve svých plánech i rozpočtech pro tyto aktivity dostatek prostoru. Divadlo pod Palmovkou je zřizováno Městskou částí Praha 8, od které získává finanční prostředky na svůj provoz. Rozpočet je každý rok striktně diskutován a každá nová pracovní pozice musí být předem odhlasována speciální komisí. I proto volí Divadlo pod Palmovkou externí spolupráci s lektorkami a čerpá prostředky ze zdrojů oficiálních oddělení, což částečně znemožňuje výkon práce ve větším, než předem domluveném časovém rozsahu. Řešením nedostatku peněz pro činnosti DiPP pro další sezóny je vypsání grantu na projekt MlÁDě, jež aspiruje na rozšíření Divadla pod Palmovkou o další scénu zaměřenou na mladého a dětského diváka a je příslibem zachování a dalšího rozvíjení lektorských činností v Divadle pod Palmovkou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Arts Education. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [online]. Paříž: UNESCO [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/arts-education>

Audience development and marketing, and Grants for the Arts: Information sheet [online]. Manchester: Art Council England. 2016, 9 s. [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: http://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/download-file/Audience_development_and_marketing_and_Grants_for_the_Arts_Jan2016.pdf

GRONEMEYER, Andrea. *Divadlo*. Brno : Computer Press, 2002, s. 172. Dostupné z http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Pedagogika_divadeln%C3%AD

HANUŠ, Radek, CHYTILOVÁ Lenka. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. 192 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2816-2.

HAVELKA, Jiří. *Zmrazit čerstvé ovoce: útržky úvah o divadelní zkoušce*. Praha: Nakladatelství AMU, 2012. 186 s. ISBN 978-80-7331-222-0.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. 416 s. ISBN 978-80-7367-466-3.

KAZÍK, Petr. *Rukověť dobrého lektora: praktické tipy a návody pro začínající i zkušené přednášející*. Praha: Grada, 2008. 112 s. Poradce pro praxi. ISBN 978-80-247-2453-9.

Lektor. In: Andromedia.cz: Databanka dalšího vzdělávání [online]. Praha: Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogickyslovník/lektor>

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Tauris, 2001. 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

PERKNER, Stanislav; HYVNAR, Jan. *Řeč dramatu: (Umění vnímat umění). I. Divadlo a rozhlas.* Praha: Horizont, 1987. 308 s. Malá moderní encyklopedie, sv. 106

Re:Publikum: možnosti spolupráce s publikem ve 21. století. 2., dopl. vyd. [online]. Praha: Institut umění - Divadelní ústav, 2013. 60 s. ISBN 978-80-7008-319-2. Dostupné z: http://www.programculture.cz/media/document/re-publika-200x200_final.pdf

STREJČKOVÁ, Hana. *IMPRO: Improvizace a divadlo.* ILiteratura.cz [online]. 2014 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/33101/johnstone-keith-impro-improvizace-a-divadlo>

Umělecké vzdělávání. In: Národní ústav pro vzdělávání [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/uv>

Závěrečný dokument ze Druhé světové konference o umělecké výchově UNESCO. In: Národní informační a poradenské středisko pro Kulturu [online]. Praha: NIPOS, 2011 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <http://www.nipos-mk.cz/?p=12384>

ŽANTOVSKÁ, Irena. *Divadlo jako komunikační médium.* Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. 234 s. ISBN 978-80-7331-243-5.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1:
INFORMAČNÍ A METODICKÝ MATERIÁL K INSCENACI RAIN MAN

RAIN MAN

Divadelní projekt pro střední školy
„inspirujme se divadlem“

Divadlo pod Palmovkou
ve spolupráci s organizací Apla o. s., Asociací pomáhající lidem s autismem

KONTAKTY:

Divadlo pod Palmovkou

Zenklova 34, 180 00 Praha 8 – Libeň

Kontaktní osoby:

Barbara Tůmová (vedoucí oddělení PR a komunikace) barbara.tumova@divadlopodpalmovkou.cz;

GSM: 604 202 206 nebo GSM: 604 560 434

Jitka Sedláčková (koordinátorka projektu): divadlo.jitka@seznam.cz; GSM: 603 487 354

Apla o. s., Asociace pomáhající lidem s autismem

V Holešovičkách 1A. 182 00 Praha 8

Kontaktní osoby:

Ing. Magdalena Čáslavská (ředitelka Apla o. s.)

caslavska@apla.cz; GSM: 605 246 139 nebo 775 946 370

Jana Neausarová (projektová manažerka, PR); GSM 777 723 180 nebo tel.: 284 684 959

OBSAH

Následující materiál je určen pro pedagogy a případně i pro další zájemce o projekt, který je inspirován divadelní adaptací slavného oscarového filmu RAIN MAN.

1. Základní informace o projektu
2. Časový harmonogram jednotlivých aktivit, soupis zúčastněných škol
3. Co je to autismus?
4. O inscenaci (inscenační tým, osoby a obsazení, synopse)
5. Náměty na činnost se studenty před návštěvou představení
6. Náměty na činnost se studenty po návštěvě představení
7. Setkání s tvůrci v Divadle pod Palmovkou
8. Odborná literatura, beletrie a filmy k danému tématu

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O PROJEKTU

Následující materiál obsahuje podněty a inspirace pro práci se studenty vyšších ročníků středních škol. Jeho cílem je nejen inspirovat studenty k zamýšlení o „jinakosti“ našich bližních. Zde konkrétně se jedná o lidi postižené autismem, zároveň ale chceme ukázat i možnosti, jak pracovat s divadelním textem a divadelním zážitkem.

Všechny uvedené aktivity jsou pouze návrhy, které si samozřejmě pedagogové v případě zájmu budou různě modifikovat – ať už podle nálady a atmosféry ve skupině studentů, nebo na základě probíraného učiva. Naší představou bylo, že náměty lze využít např. v hodinách psychologie či občanské nauky nebo při práci v divadelním kroužku/ uměleckém semináři apod.

Jedná se o pilotní projekt Divadla pod Palmovkou, a proto předpokládáme (a velmi uvítáme) vaše vlastní náměty a doplnění všech zúčastněných. Na základě získaných zkušeností budeme dále v podobných projektech pokračovat.

2. ČASOVÝ HARMONOGRAM PROJEKTU, SOUPIS ZÚČASTNĚNÝCH ŠKOL

27. 2. a 5. 3. 2010 1. a 2. premiéra hry RAIN MAN
27. 3. a 26. 4. 2010 NABÍDNUTÁ PŘEDSTAVENÍ PRO STUDENTY / účastníky projektu
Jedná se o večerní představení od 19 hod., na které je třeba si rezervovat vstupenky – zajistí pí. Sedláčková – počet vstupenek je nutné nahlásit od 15. 2. nebo do 28. 2.2010.

Vstupenky budou poskytovány za běžnou cenu – viz webové stránky www.divadlopodpalmovkou.cz V případě hromadné objednávky je o ceně vstupenek možné jednat s obchodním oddělením Divadla pod Palmovkou.

- KVĚTEN 2010 V případě zájmu o dopolední květnová představení, na která by mohli jít i studenti z jiných tříd, kteří se přímo nezúčastní projektu – zájem nutno nahlásit nejpozději do konce února. Další jednání povede obchodní oddělení Divadla pod Palmovkou

2. 1. Fáze projektu:

- I. fáze (březen / duben 2010)* Seminář / dílna pod vedením Jitky Sedláčkové a ing. Magdaleny Čáslavské, ředitelky APLA zahajující celý projekt ještě před návštěvou představení.
- II. fáze* Návštěva představení Rain Man v Divadle pod Palmovkou.
Možné termíny 27. 3. nebo 26. 4. 2010.
- III. fáze* Její průběh je na samotné škole a pedagogích. Náš materiál poskytuje inspiraci k různým diskuzím, či krátkým improvizacím v hodinách např. psychologie, občanské výchovy, českého jazyka, či divadelního semináře apod.
- IV. fáze (červen 2010)* Setkání s tvůrci představení v Divadle pod Palmovkou. Diskuze o představení, o herecké tvorbě, o vnímání divadelního představení atd. Diskuze bude moderována Jitkou Sedláčkovou. Setkání se uskuteční v hledišti divadla, před setkání si studenti mohou projít divadlo a podívat se do zákulisí.
- V. fáze (červen / září 2010)* Zakončení projektu na konci června, případně v září. Setkání vedoucích projektu za Divadlo pod Palmovkou s pedagogy jednotlivých škol. Neorformální hodnocení projektu, formulace dalších možnosti pokračování. Tato evaluace je možná i písmenou formou.

2. 2. Školy přihlášené do projektu (k 30.1.2010):

Gymnázium PORG, Linderova 3, Praha 8 - Libeň

Gymnázium U Libeňského zámku 1, Praha 8 - Libeň

Gymnázium Jaroslava Seiferta, Vysočanské náměstí, Praha 9 - Vysočany

Gymnázium Jana Nerudy, Hellichova ul., Praha 1

3. CO JE TO AUTISMUS

Autismus je vrozená vývojová porucha sociálního a emočního vývoje a komunikace, která ovlivňuje mnohé oblasti života a navenek se projevuje nestandardním chováním. Autismus jako jedna z diagnostických kategorií spadá pod zastřešující termín poruchy autistického spektra. Mezi poruchy autistického spektra spadá kromě dětského autismu i tzv. Aspergerův syndrom, Rettův syndrom, atypický autismus, dezintegrační porucha aj. Tyto typy poruch mají mnoho společného, ale zároveň i odlišného. Pro všechny platí, že vývoj dítěte je narušen zejména v oblasti slovní a mimoslovní komunikace, vztahů s lidmi, vnímání a představitosti. Nicméně manifestace projevů i v rámci jedné diagnostické kategorie může být velmi různorodá. Modelový příklad člověka s diagnózou poruchy autistického spektra neexistuje. Stejnou diagnózu sdílí lidé nadprůměrně inteligentní i s poruchami učení (*dříve užívaný termín mentální retardace*), spontánně navazující kontakt i uzavření, klidní i aktivní s poruchami chování. Někteří lidé s touto diagnózou vyžadují speciální vzdělávání a neustálý dohled, jiní žijí samostatně, jsou úspěšní v zaměstnání a vedou spokojený rodinný život.

Nicméně u všech lidí s touto diagnózou je vývoj v konkrétních oblastech narušen do té míry, že lze dopad poruchy na člověka a na jeho rodinu považovat za závažný a handicapující.

Přesnou příčinu vzniku poruchy autistického spektra se prozatím nepodařilo odhalit. Jedná se o poruchu, při jejímž vzniku významnou roli hrají genetické faktory. Výzkum zaměřený na odhalení příčin autismu pokračuje intenzivně dál. Vzhledem k různorodosti syndromu se většina odborníků domnívá, že jedná o kombinaci více faktorů, které jsou odpovědné za vznik PAS.

Procento výskytu poruch autistického spektra v populaci bylo vypočteno na 0,9%. To znamená, že téměř 1 dítě ze 100 se narodí s poruchou autistického spektra. Toto vysoké číslo jasně ukazuje na potřebu uznání autismu jako velmi naléhavého zdravotního problému vyžadujícího řešení.

3. 1. Jaká je budoucnost lidí s autismem? Existuje účinná pomoc?

Přestože jádrové obtíže lidí s PAS nezmizí nikdy, projevy a chování se s postupujícím věkem mění. Mnozí lidé s autismem se rozvíjí tak, že jejich odlišné chování či obtíže jsou mnohem méně nápadné. V prognóze velmi záleží na typu poruchy autistického spektra, výši intelektu, přístupu ke vzdělání a odborné pomoci a přístupu rodičů. S dítětem, u kterého byla diagnostikována porucha autistického spektra, se dá cíleně pracovat. Speciální přístup snižuje výskyt problematického chování, zajišťuje efektivitu vzdělávacího procesu, dítě se zlepšuje v samostatnosti, učí se pracovnímu chování, spolupráci a novým dovednostem. Mnohým dětem s autismem umožní funkční komunikaci. Také přesný vývoj poruchy se nedá přesně předpovědět. Nejsme schopni s jistotou určit, zda se u člověka objeví řeč, zda dítě, které má těžkou formu autismu, se nedovyvine do formy lehké a naopak. Lidé s poruchami učení (tzv. mentální retardací, což je trvalé snížení rozumových schopností) vždy budou potřebovat určitou míru asistence. Lidé s intelektem v pásmu normy a dobrými komunikačními schopnostmi si mohou najít samostatnou práci, založit rodinu, mít děti. Každopádně přítomnost PAS je výrazným handicapem do života a vyhlídky na běžné fungování v životě jsou výrazně omezené. Což ovšem neznamená, že je jejich budoucnost černá. Mnozí lidé s autismem žijí velmi šťastný a spokojený život. Důležité je, aby dostali možnost plně využít svůj potenciál.

3. 2. Kde hledat podporu?

V Praze funguje poradenské středisko APLA Praha s celorepublikovou působností. APLA Praha poskytuje nejkomplexnější služby pro lidi s PAS v České republice. V oblasti diagnostiky zde pracuje psychiatr a psycholog. O rodiny s předškolními dětmi se stará tým pracovníků rané péče. Speciální pedagogové sestavují pro děti, žáky a studenty individuální vzdělávací programy, spolupodílí se poradensky na zařazování dětí do předškolních a školních zařízení, poskytují školám a školkám odborné poradenství. Vyškolení terapeuti vedou individuální i skupinové nácviky sociálních dovedností nebo analyzují a řeší problémové chování. Někteří pracovníci poskytují odborné poradenství pobytovým zařízením sociální péče, které mají v péči klienty s PAS. APLA Praha je současně registrovaným poskytovatelem terénních a pobytových sociálních služeb a realizuje programy podporovaného zaměstnávání.

Existuje ale i řada dalších pracovišť, která se věnují péči o děti s PAS. V rámci projektu MŠMT byl stanoven v každém kraji jeden pracovník speciálně pedagogického centra nebo pedagogicko psychologické poradny, který má v náplni práce koordinaci služeb a péči o lidi s autismem. Diagnostický program mají některé neurologické a psychiatrické kliniky. Řada ambulantně pracujících psychiatrů, psychologů a logopedů má již o poruchách autistického spektra velmi dobré odborné znalosti.

4. O INSCENACI (INSCENAČNÍ TÝM, OSOBY A OBSAZENÍ, SYNOPSE)

RAIN MAN

hra Dana Gordon

Podle filmu společnosti MGM, námět Barry Morrow, scénář Ronald Bass a Barry Morrow, uváděno po dohodě se společností MGM ON STAGE zastoupenou Darcie Denkert a Deanem Stolberem

4. 1. Inscenační tým:

Režie:	Petr Kracik
Překlad:	Jiří Josek
Dramaturgie:	Ladislav Stýblo
Scéna:	Petr Kastner
Kostýmy:	Zita Miklošová
Asistentka výtvarnice kostýmů:	Štěpánka Čechová
Pohybová spolupráce:	Jana Hanušová
Koordinátorka doprovodného projektu:	Jitka Sedláčková

4. 2. Osoby a obsazení:

CHARLIE	Jan Konečný
RAYMOND BABBITT.....	Radek Valenta
SUSAN.....	Alena Bazalová nebo Anna Schmidtmajerová j.h.
DR. BRUENER.....	Miloš Kopečný
LUCY / SERVÍRKA / IRIS.....	Hana Seidlová
PAN MOONEY / POLICAJT / DR. MARSTON.....	Ivo Kubečka

4. 3. Synopse:

Šestnáctiletý Charlie Babbit si bez dovolení půjčil tatínkovo auto, otec na něj zavolá policii. Charlie chce dokázat, že je schopen žít vlastní život, opustí domov a postaví se na vlastní nohy. S otcem se nestýká.

Když jeho otec zemře, odkáže v poslední vůli Charliemu auto a několik růžových keřů - ale ne peníze, na které Charlie spoléhal, protože se jeho obchody ocitly v krizi. Charlie chce za každou cenu zjistit, kde jsou peníze a komu je otec odkázal. Dozvídá se, že má bratra Raymonda, který je postižený autismem. Setkávají se a Charlie postupně zjišťuje kdo je jeho bratr, uvědomuje si jeho výjimečnosti jeho neobvyklé nadání (má obrovský talent pro čísla).

Charlie se vydává s Raymondem cestu plnou zákrut, která vede přes Las Vegas, hazardní sázky, i přes „výuku“ tance a líbání. Hra Rain Man zkoumá různé podoby lásky, porozumění a mezilidských vztahů.

5. NÁMĚTY NA ČINNOST SE STUDENTY PŘED NÁVŠTĚVOU PŘEDSTAVENÍ

Setkání v jednotlivých školách před návštěvou představení. Dílny a semináře povede koordinátorka projektu paní Jitka Sedláčková, za účasti ředitelky organizace Apla, paní ing. Magdaleny Čáslavské

Zde jsou témata, která jsou ve hře zpracována a je možné je se studenty probrat a prodiskutovat.

- *Žárlivost*
- *Láska*
- *Nenávist*
- *Strach*
- *Pýcha / chvástavost*

Náměty na diskuzi, hraní rolí v rámci společné dílny ...

5. 1. Právo prvorozeného (skupinové diskuse)

Charlieho podnikání se ocitlo ve finančních potížích. Charlie zjistí, že jeho otec odkázal všechny své peníze neznámému příjemci, a to ho velmi rozhněvá, protože se domnívá, že na otcovy peníze má právo vzhledem ke svému postavení prvorozeného syna.

Se studenty je možno diskutovat různé otázky kolem termínu dědického práva. Otázky mohou zahrnovat:

- *Jaké je jejich chápání pojmu "právo prvorozeného"*
- *Mohou jmenovat různé příklady tohoto „práva“ z historie nebo literatury. Jaké byly důsledky?*
- *Mají studenti nějaké svoje příklady uplatňování „nároku“ v rámci postavení prvorozeného dítěte?*
- *Má Charlie právo se zlobit, že nezdědil peníze?*

5. 2. Rodinné tajemství

Prostřednictvím hraní – improvizace - zkoumejte, jak byste se cítili, kdybyste zjistili, že máte staršího bratra nebo sestru. Prozkoumejte různé možnosti, jak byste mohli tuto informaci získat. Ve hře se Charlie dozví o svém starším sourozenci, když Raymond pozná buick, který

Charlie zdědí po jejich zemřelém otci. Studenti mohou zvolit prostředí a osoby a vytvořit situaci, v níž se o svém sourozenci dozvědí.

5. 3. Cvičení o tom, jak vnímáme a chápeme rysy autismu

Po přečtení statě "Co je autismus?" Na straně 5. bude skupina studentů rozdělena do tří skupin, a každá si zvolí svůj **prostor pro práci**. Jedna skupina zapisuje všechno, co ve zvoleném prostoru vidí, druhá skupina zapíše vše, co slyší a poslední skupina zapisuje všechno, co cítí. Poté si skupiny porovnají a prodiskutují své poznatky. Další náměty na rozhovory - co je všednost, rutina atd.

Prostorový vetřelec - „Prožitková cvičení“ s cílem zkoumat a uvědomit si osobní prostor. Požádáme studenty, aby popsali všechny momenty, kdy byl cestou do školy jejich osobní prostor atakován.

- *v metru / tramvaji byli v blízkosti jiných spolucestujících*

- *kontakt s někým na ulici*

Po ukončení této části mohou studenti diskutovat, jaký měli pocit při takovém zásahu do jejich soukromí či vlastního prostoru.

5. 4. Když jsem se přestal vzteky ovládat, tak jsem

Toto cvičení může začít jako diskusi o tom, co lidé dělají, když jimi cloumá vztek. Například:

- *vzteklý teenager může rozštípat zed'*

- *řidič vztekle troubí, opře se o klakson*

- *úředník skřípá zuby*

Diskuze se studenty – jak oni reagují v těchto vypjatých situacích, zažili na sobě záchvat vzteku? Jak se chovali? Jak reagovalo okolí? Jak oni reagují na vzteklé lidi? Jaké jsou nejlepší možnosti vzteklého člověka uklidnit?

5. 5. Jednotvárnosti, rutiny a rituály (vývoj příběhu)

Přemýšlejte o svých vlastních rituálech a zvyklostech, jak snídáte atd. Pak zkoumejte situaci, co nastane, když vás někdo z vašeho rituálu vytrhne a naruší váš prostor. Příklad ze hry - Charlie vstoupí do Raymondova pokoje a začne se dotýkat jeho věci a listuje jeho knihami.

Příklad ze života - ráno v určitou dobu vstáváte, snídáte a pak jde do koupelny, ale máte hosty, kteří jdou do koupelny před vámi a tím naruší vaše ranní zvyklosti – uvažujte o tom, jaké to bude mít následky. Např. Musíte jít do školy neumytí Jaká bude vaše nálada?

5. 6. Vítězná chvílka prozření!, upomenutí se (citová paměť)

Charlie si najednou uvědomí, že Raymond je onen „Pan Déšť“, jeho imaginární přítel, který ho choval a zpíval mu. Mají studento nějakou píseň nebo skladbu, k níž mají určité citové pouto a připomíná jim něco z jejich minulosti?

Zkuste najít někoho jiného, kde má stejné vzpomínky, nebo ho při jisté muzice napadají stejné vzpomínky. Diskutujte o těchto „vzpomínkových“ spojeních se spolužáky.

5. 7. Hazardní hra, riskantní sázka – diskuze

Po objevení Raymondovy fenomenální paměti ho Charlie vezme do Las Vegas, aby jeho schopností využil v hazardní hře. Raymond nezná cenu peněz a nic mu tento pojem neříká. Je možno prodiskutovat se studenty výhody i velké nebezpečí hazardních her.

Dodatečné cvičení – ať studenti zahrají situaci, kdy někoho přesvědčují k hazardní hře, aby jim pomohl vyhrát tím, že bude společně s nimi smluveně podvádět.

5. 8. Sůl nad zlato

Toto cvičení se zaměřuje na rodinné hodnoty, kdo koho miluje více. Studenti si mohou vytvořit, jakýsi scénář rodinné diskuze, v níž se bude mluvit o tom, kdo koho miluje více a proč (pohádka Sůl nad zlato). Dávejte příklady. Druhá skupina studentů bude tvořit obecnostvo, které bude situaci sledovat a poté ji bude komentovat.

6. PO NÁVŠTĚVĚ PŘEDSTAVENÍ – NÁMĚTY K PRÁCI SE STUDENTY

Náměty pro interaktivní dílnu jsou řazeny, tak jak se témata objevují ve hře, ale toto pořadí samozřejmě není nutno dodržet. Je na jednotlivých pedagogích, jak a kdy zařadí / či využijí / motivy z představení ve výuce.

6. 1. Svět Charlieho

- *Kancelář*

- *Lži*

- *Vydělávání peněz*

Hra se otevírá ve světě Charlieho. Zkuste si „zahrát“ na Charlieho svět, jehož hlavní motivací je maximalizovat zisk. Studenti mohou představovat osoby na druhé straně telefonní linky, mohou hrát partnery telefonického rozhovoru. Atmosféra kanceláře je bláznivá, vzrušující a hektická.

ÚKOL 1:

Improvizace pro 3 osoby založená na úvodní scéně, která se odehrává v Charlieho kanceláři. Zařízením je stůl a židle na jedné straně místnosti a další židle na opačném konci. Charlie sedí na stole; sekretářka na židli u stolu a klient je na druhé straně kanceláře. Charlie dluží klientovi peníze, klient s ním chce mluvit, ale Charlie se s ním nemíní setkat a své pokyny udílí přes sekretářku.

ÚKOL 2 :

Pro zlepšení a zdůraznění improvizace, rozvíjejte stejnou situaci se dvěma sekretářkami, jako dvě samostatné Charlieho konverzace.

Poznámka: klientovým cílem je zjistit, kde jsou peníze a kdy dostane zaplacen. Cílem sekretářek je poskytnout Charliemu co nejvíce možných informací, bez toho, aby se zjistilo, že Charlie je v místnosti. Charlieho cílem je pozdržet klienta a získat čas.

6. 2. Smrt otce (telefonická zpráva)

Pohled na témata pýcha, závist a zlost - odhalení citového vývoje, kterým prochází Charlie, když obdrží zprávu o otcově smrti.

ÚKOL 1:

Pedagog počítá od 1 až 10, zatímco student improvizuje Charlieho citový proces /vývoj.

1 - Charlie zvedá telefon

2, 3, 4 Charlie dostává oznámení o otcově smrti

5, 6, 7 Pomalá ztráta rovnováhy, naštvání

8 - zavěsí telefon

9, 10 – Ukázka furianství, chvástání – hra pro ostatní lidi v místnosti.

ÚKOL 2:

Studenti mohou přijít s vlastními příklady různého emocionálního vývoje. Cílem je inspirovat je k vymyšlení dalších možnosti pro fyzickou činnost, která je spojena s emociální změnou. Diskuze v malých skupinkách, jak taková situace probíhá, jak graduje

6. 3. Citové vzpomínky

Charlie si připomíná maminku přes vzpomínku na její vůni. Otázky pro studenty na objekty, které mohou vyvolat takové vzpomínky - fotografie a / nebo další památky atd.

Práce ve skupinách, kdy studenti najdou tyto objekty a pak si je jednotlivé skupiny sdělují, a představují si je, hovoří o nich. Úkol pro studenty - zda mohou jmenovat nějaký předmět, který vyvolává jejich vzpomínky.

6. 4. Závěť/poslední vůle: dárky, které bychom někomu odkázali

Ve hře Charlieho otec odkáže synovi auto, protože to bylo něco, co Charlie v mládí moc chtěl a vzal si ho bez dovolení otce. Byl zatčen poté, co jeho otec ohlásil krádež.

Požádejte studenty, aby přemýšleli o něčem, co již vlastní, a nechte je rozhodnout, komu by to odkázali a proč.

6. 5. Skupinová diskuze

- *Pokud byste dostali 140 000 000 Kč za to, že opustíte rodinu, udělali byste to? Zeptejte se studentů, proč si Charlie nevezl peníze a neodešel?*
- *Kdy jste řekli opravdu celou pravdu? Charlie říká pravdu o požáru, který byl jedním z důvodů, proč přišel o Raymonda. Připouští, že mohl lhát, ale něco uvnitř mu to neumožňuje. To, že řekl pravdu mu však nakonec spíše uškodilo. Podívejte se studenty na tuto situaci a čerpejte argumenty, jak ze hry, tak z jejich vlastního života a zkušenosti.*
- *Kde bude pro Raymonda lepší život, s Charliem nebo ve Walbrook, v nemocničním penzionu? Porovnávejte možnosti, plusy i minusy života v rodině nebo v instituci? Položte si na otázky, které prostředí je pro Raymonda lepší?*
- *Jaký je význam růžového keře?*

Toto jsou témata diskusní skupiny, kde studenti mohou přemýšlet o tom, proč Charlie má zdědit růžový keř, a jaký to má význam?

7. SETKÁNÍ S TVŮRCI PŘEDSTAVENÍ

Náměty otázek k diskuzi při setkání s tvůrci v Divadle pod Palmovkou.

7. 1. Scénografie (umělecká práce)

Zamyslete se nad scénografickým řešením hry. Co Vám vyhovovalo, co ne? Představovali byste si něco jinak? Jak scénografie přispívá k rozvoji hry, k motivaci postav a jejich jednání? Ruší váš dojem nebo jej naopak doplňuje a umocňuje

- *Zamyslete se nad tím, jak byste navrhli vy sami scénu pro tuto hru – je možné vybrat pouze jednu scénu / situaci a tu probrat. Jaké jsou rekvizity, jaké je jejich používání ve hře, jaké je jejich vztah k ději?*

- *Podívejte se, jak byste se začlenit použití zvuku a hudby. A jaké to bylo v inscenaci, kterou jste viděli?*

8. ODBORNÁ LITERATURA K TÉMATU

Základní přehled literatury k tématu. Více informací je možné najít na <http://www.praha.apla.cz/literatura/index.php>

8. 1. Odborná literatura

Attwood, T. Aspergerův syndrom. Praha: Portál, 2005.

Aspergerův syndrom patří do skupiny poruch autistického spektra. V České republice vychází kniha Tonnyho Attwooda jako první monografie o Aspergerově syndromu.

BEYER, J.; GAMMELTOFT, L. Autismus a hra, Portál, 2006.

Autoři nabízejí popis a vysvětlení od teoretických základů po praktické vzdělávací intervence. Kniha poskytne rodičům i odborníkům návody, jak naplánovat a připravit herní aktivity.

Clercq Hilde de: Mami, je to člověk nebo zvíře? , Portál 2007

Pro rodiče i odborníky je často obtížné porozumět myšlení dětí s autismem. Hilde De Clercq, jejíž syn Thomas má autismus, nabízí velmi autentický a zároveň srozumitelný pohled na dětský autismus.

Čadilová, Žampachová: Strukturované učení, Portál 2009

Kniha shrnuje dosavadní zkušenosti s metodikou strukturovaného učení v Česku.

Dubin, N.: Šikana dětí s poruchami autistického spektra, Praha, Portál 2009

Děti s poruchou autistického spektra mívají potíže s porozuměním; nechápou význam, který se skrývá „za slovem“, nerozumějí slovním hříčkám, téměř vše chápou doslovně. Proto se často stávají obětmi nejrůznějších vtipálků a nezřídka i násilníků. Autor vysvětluje, proč se děti s poruchou autistického spektra stávají obětmi šikany a nabízí různé strategie, jak jim pomoci čelit násilnému chování. Radí učitelům a vychovatelům, jak tyto lidi co nejvíce podpořit, a zabývá se i osobností útočníka a svědků. Knihu uvítají speciální pedagogové, školní i poradenští psychologové, vychovatelé i učitelé, kteří mají v péči dítě s poruchou autistického spektra, rodiče a zájemci o problematiku. N. Dubin vystudoval speciální pedagogiku, psychologii a komunikaci. Před čtyřmi lety mu byl diagnostikován Aspergerův syndrom. Přednáší a snaží se aktivně pomáhat lidem s touto poruchou.

HOWLIN, P. Autismus u dospívajících a dospělých, Praha: Portál, 2005.

Kniha se zaměřuje na problémy, s nimiž se lidé s autismem setkávají v dospělosti. Týkají se například komunikačních obtíží, rituálů a obsedantního chování, vzdělávání, pracovního uplatnění, sexuálních vztahů a psychiatrických komplikací. V každé kapitole jsou kazuistiky, které ukazují možné těžkosti a způsoby, jak je lze řešit.

HRDLIČKA, M.; KOMÁREK, V. Dětský autismus. Praha: Portál, 2004.

Publikace shrnuje nové zahraniční i domácí poznatky o dětském autismu a spektru příbuzných poruch s důrazem na výzkumné a klinické zkušenosti autorů, kteří se problematikou zabývají.

RICHMAN, S. Výchova dětí s autismem. Praha: Portál, 2006.

Autorka srozumitelně vysvětluje, jak lze metodu aplikované behaviorální analýzy využít ke zlepšení sebeobslužných dovedností dětí s autismem jako je jídlo, hygienické návyky nebo oblékání.

SACKS, O. Antropoložka na Marsu. Praha, Dybbuk, 2008

SCHOPLER, E. Příběhy dětí s autismem. Praha: Portál, 1999,

Thorová, K. Poruchy autistického spektra. Praha, Portál, 2006.

Publikace zkušené psycholožky přináší komplexní pohled na jedno z nejtěžších dětských vývojových onemocnění – poruchy autistického spektra, mezi něž patří především dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom a deziintegrační porucha.

Thorová K., Poruchy autistického spektra - včasná diagnóza brána k účinné pomoci, APLA 2006

Thorová K., Školní pas pro děti s PAS, APLA 2007

Thorová K., Výjimečné děti, APLA 2007

8. 2. Beletrie

WILLIAMS, D. Nikdo nikde, Svoboda, 1995.

Nevšední životopis dívky s autismem.

Ambjørnsen, Ingvar: Elling - Pokrevní bratři /Brødre i blodet/, Doplněk, 2007

Nadprůměrně inteligentní, sečtělý, literárně nadaný Elling a mentálně jednodušší, nemluvný a přímočarý Kjell Bjarne, dva téměř čtyřicetiletí přátelé, z nichž jeden má autismus a druhý sociální fobii, se znají z psychiatrické kliniky. Po propuštění dostávají od magistrátu města Oslo byt a s ním šanci opustit vlastní uzavřený svět a začlenit se do „normálního“ života. K věcem kolem sebe mají specifický vztah, a tak i přes pomoc sociálního pracovníka je jejich střetávání s každodenní realitou komplikované; běžné záležitosti jako zvednout telefon, vyjít na ulici, nakoupit, sednout si do restaurace či oslovit neznámou ženu jim činí značné potíže - že dochází k řadě komických situací je nasnadě. Na účet hrdinů se však nesmějeme, naopak velmi dobře rozumíme jejich strachu z lidí, osamocení i touze po lásce a přátelství. Všudypřítomný jemný humor a lidskost jsou největšími devizami příběhu.

Gottlieb, Daniel: Dopisy Samovi, nakl. Pavel Dobrovský - BETA, 2008

„Milý Same, můj život se změnil v okamžiku, kdy ses narodil.“ Takto začíná pozoruhodná kolekce čtyřiceti důvěrných a citem nabitých dopisů, které Dan Gottlieb napsal svému vnukovi Samovi. Upřímně a otevřeně probírají stejné problémy, jimž – každý svým způsobem – čelíme všichni. Jejich čtení inspiruje a dojíká zároveň. Ačkoliv jsou témata dopisů univerzální, dopisy čerpají z velice osobního zdroje zkušeností. Dan Gottlieb je od autonehody, která ho před pětadvaceti lety málem stála život, ochrnutý od krku dolů. Jeho vnukovi Samovi byla ve věku čtrnácti měsíců diagnostikována pervazivní vývojová porucha, tj. závažná forma autismu. Dan tyto dopisy psal v naději, že si je Sam jednoho dne dokáže

přečíst a jejich prostřednictvím tak svého dědečka pozná. Přesto však v dopisech nenajdete stopu po sebelítosti nebo bolestí. Tryská z nich čistá prarodičovská láska, pochopení, zájem a moudrost. Jsou lekcemi pro život. Pojednávají o vycházení s rodiči, o škole, o zamilovanosti, o zklamání, radosti i dosažení osobního úspěchu. Dopisy prozrazují pronikavou inteligenci a tvrdě zaslouženou schopnost vcítit se. Osvětlují okamžiky, jež jsou společným bohatstvím muže a chlapce. Danův konejšivý hlas tolerance, naděje a zkušenosti inspiruje a obdivuhodně připomíná, že bez ohledu na své schopnosti i svá omezení se na vytváření našeho lidského světa spolupodílíme všichni.

Haddon, M.: Podivný případ se psem (The Curious Incident of the Dog in the Night-time), Argo, 2004.

Román Podivný případ se psem z roku 2003, který byl zvolen knihou roku v rámci prestižní Whitbreadovy ceny, přinesl svému autorovi Marku Haddonovi největší kritický i čtenářský úspěch. Hlavním hrdinou je chapec Christopher, který má Aspergerův syndrom. Po vzoru Sherlocka Holmese se rozhodne vypátrat vraha sousedčina pudla. Pátrání, které Christophera přinutí opustit známý svět a zavede ho až do Londýna, nabízí čtenáři fascinující, zábavný i dojemný náhled do světa lidí s poruchou autistického spektra.

Lawson, Wendy: Život za sklem, Portál 2009

Osobní výpověď ženy a Aspergerovým syndromem. Svět člověka s poruchou autistického spektra je plný zmatku a nepochopení toho, co se kolem něj děje. Wendy Lawson nabízí pohled na život s Aspergerovým syndromem. Představuje běžné životní situace a vysvětluje, jak je vnímá a jak na ně reaguje. Kniha ukazuje, jak se dá předejít problémovým situacím v soužití s člověkem, který má Aspergerův syndrom. Kniha je určena speciálním pedagogům, psychologům, rodičům a přátelům lidí s Aspergerovým syndromem i s dalšími poruchami autistického spektra.

8. 3. Filmy

Sněhový dort (Snow Cake), Velká Británie / Kanada, 2006, 112 min

Zamilovaný blázní (Mozart and the Whale), USA, 2005, 90 min

Rain Man (Rain Man), USA, 1988, 133 min

Adam (Adam), USA, 2009, 99 min

Malaton (Marathon), Jižní Korea, 2005, 117 min

Bílá vrána (Black Balloon), Austrálie / Velká Británie, 2008, 97 min

PŘÍLOHA 2:

INFORMAČNÍ A METODICKÝ MATERIÁL K INSCENACI AUGUST
AUGUST, AUGUST

Pavel Kohout: August August, august

REŽIE: Petr Kracik, **HUDBA:** Michal Pavlíček, **SCÉNA:** Jaroslav Milfajt,
KOSTÝMY: Samiha Maleh, **CLOWN COACH A GAGMAN:** Boris Hybner,
CHOREOGRAFIE TANEČNÍCH ČÍSEL: Jana Hanušová,
DRAMATURGIE: Ladislav Stýblo

OSOBY A OBSAZENÍ:

PAN ŘEDITEL HOLZKNECHT	Dušan Sitek
PANÍ ŘEDITELOVÁ HOLZKNECHTOVÁ	Jitka Sedláčková
INSPEKTOR MANÉŽE	Ivo Kubečka
EVELÝNA	Anna Stropnická nebo Tereza Šefrnová j.h.
AUGUST AUGUST, AUGUST	Radek Valenta
LULU	Hana Seidlová
BUMBUL	Miloš Kopečný
AUGUST JUNIOR	Jan Konečný
PLACMISTR	Aleš Alinče

Následující materiál je určen pro pedagogy a případně i pro další zájemce o projekt, který je inspirován hrou *Pavla Kohouta August August, august*

Materiál vznikl na základě projektu *Inspirujme se divadlem*, který byl v Divadle pod Palmovkou realizován v období únor/březen 2012. Cílem projektu bylo přiblížit mladým divákům proces vzniku divadelního představení, aby nebyli pouhými konzumenty, ale aktivními účastníky, aby vnímali divadlo jako možný způsob poznávání světa, aby se pro ně divadlo stalo místem společného setkávání, kam budou rádi chodit. Základem projektu je myšlenka, že když diváci o uměleckém díle více vědí, je pro ně výsledný tvar divadelního představení zajímavější i potřebnější.

Předkládaný text poskytuje inspiraci pro pedagogy i studenty k úvahám, diskuzím, např. v hodinách psychologie, občanské výchovy, ZSV, etické výchovy, českého jazyka, výtvarné výchovy, či k improvizacím a dalším aktivitám v hodinách dramatické (divadelní) výchovy.

Konkrétní poznámka k inscenaci hry *Pavla Kohouta August August, august*: studenti se připravují k maturitě a jedním z autorů, kteří patří do maturitních otázek je i Pavel Kohout. Zpracovaná otázka zahrnuje jistě životopis a soupis díla, ale chybí „živý“ kontakt s autorem, tedy setkání s autorem skrz jeho dílo. Sám Pavel Kohout v časopise *Rodina a škola* 04/2012 odpověděl na otázku **„Co byste u maturity o sobě řekl“**, odpověděl: **„Slečny a pánové, vykašlete se na povinné úryvky a přečtěte si něco dobrovolně celé.“**

Následující materiál tedy plní přání autora. Vzhledem k tomu, že se jedná o pilotní projekt Divadla pod Palmovkou, přivítáme případné připomínky či poznámky od pedagogů i studentů.

Své komentáře zasílejte, prosím, na adresu nina.rutova@volny.cz nebo barbara.tumova@divadlopodpalmovkou.cz

OBSAH

1. Synopse a slovo režiséra
2. Kdo je August? (úryvek z programu)
3. EVOKACE: Náměty na činnost se studenty před návštěvou představení
4. REFLEXE: Náměty na činnost se studenty po návštěvě představení

SYNOPSIS

Klaunská komedie o tom, jak je těžké naplnit své sny.

Kohoutova [hra](#) nese podtitul "Cirkusové představení s jednou přestávkou". Hlavní hrdina, klaun August, nesmírně touží drezírovat osm bílých lipicánů. Ředitel cirkusu Holzknacht a inspektor manéže se jeho nápadu smejí, podceňují klaunovy schopnosti a kladou Augustovi podmínky, které musí splnit, aby svého cíle dosáhl: musí mít vizitku, založit rodinu a vlastnit svůj cirkus. Klaun podmínky postupně plní, což začíná být pro vedení cirkusu nebezpečné. Ředitel nabízí Augustovi například jinou ženu, aby podmínky porušil, ale August jde neúprosně za svým snem. Ředitel nakonec na oko kapituluje a povoluje výstup s bílými lipicány. Kolem manéže se však staví mříž. Místo lipicánů nastoupí do manéže tygři a ředitel cirkusu se s úsměvem loučí s diváky.

SLOVO REŽISÉRA K INSCENACI

"Ve hře je pro mne důležité téma snu. August August, august je o snu frizírovat osm bílých lipicánů a splnit tři podmínky. Tedy taková trochu pohádka, která na principu klauniády rozehrává boj o život... A co se týká cirkusového světa, který tvoří rámec hry – rozhodně nechci suplovat cirkus. Já v něm spíše budu hledat tu zvláštní fantazii lidí odložených, lidí na okraji společnosti, protože August je ten poslední v řadě. Kohoutova klaunská „augustí“ rodina má svůj zvláštní sen: udržet se ve světle života. Pro mne, ale myslím, že i pro diváky, nabízí hra spoustu možných výkladů a bude záležet jen na jejich vnímání a fantazii, co si vyberou, a jak s představením ve své mysli naloží."

P e t r

K r a c i k

KDO JE AUGUST? (ÚRYVEK Z PROGRAMU)

Nejstarší písemný doklad o prvním cirkusovém klaunovi v dnešním slova smyslu pochází z roku 1768, kdy v rámci jedné cirkusové jezdecké exhibice vystoupil komik Billy Saunders parodující „vysoké“ jezdecké umění. Nápad zesměšňovat virtuózní artistická čísla parodickou klauniádou se v cirkusech rychle ujal. Tak se zrodili moderní cirkusovní klauni. (České slovo „klaun“ je odvozeno z anglického „clown“, přičemž původ tohoto slova je značně nejasný a zřejmě velmi starý. Jedna z verzí se přiklání k tomu, že slovo „clown“ pochází ze skandinávského nebo starogermánského výrazu pro drzého hrubce nebo křupana a v Anglii se používalo již ve středověku jako označení pro blázna či šaška. Poté, kdy v Londýně došlo ke znovuzrození cirkusových forem, se označení „clown“ pro cirkusové komiky rychle rozšířilo po celé Evropě.)

Postupně se vyvinulo několik typů klaunů, jejichž rozbor je dnes bezmála samostatnou disciplínou. Jedním z nejznámějších a divácky nejoblíbenějších klaunských typů byl (a stále je) hloupý a nešikovný otloukánek august – z hlediska hierarchie ten nejposlednější z posledních cirkusových umělců. Zvláštností je, že má dobře zdokumentovaný „rodokmen“. Zrodil se v Německu v roce 1869, kde v rámci pořadu tehdy velmi proslulého cirkusu Renz jako august vystoupil americký akrobat Tom Belling. Podle tradované legendy stála u zrodu postavy augusta neuvěřitelná náhoda: Belling byl totiž ředitelem cirkusu jednoho večera před představením uzavřen v šatně – údajně za trest, protože neprokázal dostatek disciplíny ani schopností. Belling uzavřený v šatně během představení pro pobavení své i svých kolegů poněkud drze parodoval výstup a manýry svého ředitele. Navlékl se přitom do zbytků garderoby, kterou v šatně našel, a na hlavu si nasadil zrzavou paruku. Ředitel Renz však náhodou do šatny vstoupil právě ve chvíli, kdy byl Belling „v nejlepším“ – a okamžitě rozpoznal možnosti Bellingova nápadu (koneckonců právě jeho cirkus přivedl na svět hned několik klaunských typů). Ihned vyhnal Bellinga do manéže, aby svou parodii na ředitele předvedl divákům a přitom mu sám sekundoval. Belling však při vstupu do manéže zakopl o jakýsi výstupek a upadl, načež publikum začalo posměšně křičet „Auguste!“ (což je nejen křestní jméno odvozené od římského císaře Augusta, od něž se v mnoha řečech odvozuje také název měsíce srpna, ale rovněž jeden z německých výrazů pro šaška či blázna). Sám Belling však uváděl odlišnou verzi, když říkal, že se při tvorbě postavy augusta inspiroval v Rusku, kde existoval tradiční typ hloupého „zrzavého klauna“, který byl během představení neustále fackován a nakopáván.

Ladislav Stýblo

EVOKACE: NÁMĚTY NA ČINNOSTI SE STUDENTY PŘED NÁVŠTĚVOU PŘEDSTAVENÍ

Témata, na která je možné se studenty hovořit:

CIRKUS

Otázky studentům:

Hru August August, august provází citát autora Pavla Kohouta: „*Miluji cirkus, protože v něm žiju.*“

! *Co je dle vás společné cirkusu a životu?*

! *Jaký je smysl klaunů v cirkuse a bláznů v životě?*

PŘEDVÍDÁNÍ DĚJE A PŘÍPRAVA NA MODELOVÝ ROZMĚR HRY:

Souvislost tématu hry s našimi životy (psychologie, ZSV, OV, ČJ)

Hlavní hrdina, klaun August, vyzvídá na řediteli cirkusu Holzknichtovi, zda by nemohl být ředitelem on, neboť touží drezírovat osm bílých lipicánů. Holzknicht pro pobavení své i pobavení velectěného publika Augustovi sděluje podmínky, které mu umožní stát se ředitelem a splnit si sen – drezírování lipicánů. Celou hru sledujeme člověka – klauna – který jde za svým snem.

V doslovu k prvnímu knižnímu vydání Kohoutovy hry upozorňuje teatrolog Jan Císař, že se jedná o tzv. modelovou hru, která má za cíl představit některé rysy lidského jednání a společensko-politických souvislostí a lidských vztahů a tvrdí, že „zápas Augusta je modelem situace, v níž každý z nás je nebo může být.“

Krok

Požádejte studenty, aby si uvědomili, o čem sní – jaký je jejich momentální nebo přímo životní sen – a co všechno jsou ochotni pro uskutečnění svého snu udělat, případně co všechno by byli ochotni svému snu obětovat. Studenty upozorněte, že zveřejnění jejich snu není nutné, což by mělo vytvořit bezpečnou a sdílnou atmosféru. Důležitý je až další krok.

Krok – individuální zápis

Každý ať si sepíše bez cenzury všechno, co by mohlo uskutečnění snu zmařit. Překážky by měli studenti od začátku dělit na **vnější a vnitřní**.

Krok – společný soupis

Každý ze studentů ať ze svého seznamu vybere ty okolnosti, které jsou natolik obecného rázu, že by mohly zmařit nejen osobní sen, ale fungují i v obecné rovině jako „zlo“, „nežádoucí společenský jev“. Sepište jejich seznam na společný papír (flipchart) do jednoho sloupce nazvaného **vnější překážky**.

Do druhého sloupce společně sepíšte **vnitřní překážky a omezení**, která mohou uskutečnění jejich snů zabránit.

Poznámka: některé návrhy mohou způsobit diskusi, a o tu nám právě jde.

Krok - Desetiminutová úvaha na téma:

Má smysl jít za svým snem, když je přece tak jednoduché, aby byl okolnostmi, druhými lidmi nebo námi samotnými zmařen?

.....

SOUVISLOST TÉMATU HRY (ŽIVOTNÍ SEN/ŽIVOTNÍ SNY) S ŽIVOTEM JEJÍHO AUTORA PAVLA KOHOUTA

Prozaik a dramatik Pavel Kohout maturoval v roce 1947 a jeho osud doslova odráží moderní české dějiny. Zprvu nadšený svazák, v padesátých letech kulturní atašé v Moskvě a v šedesátých letech člen ústředního výboru Svazu československých spisovatelů v červnu roku 1967 na sjezdu Svazu československých spisovatelů demonstrativně přečetl Solženicynův protestní dopis, čímž se stal z oficiálního prorežimního spisovatele spisovatel režimu nepohodlný. Jeho politické zrání končilo podporou tzv. pražského jara, což mu v roce 1969 přineslo vyloučení z KSČ. V 70. letech se ocitl na indexu a jeho díla byla cenzurována. Je spoluautorem a signatářem Charty 77, za což byl StB šikanován a po pracovním pobytu v Rakousku, kde měl roční smlouvu s Burgtheatrem, mu byl návrat do vlasti znemožněn. Usadil se v Rakousku a od roku 1989 bydlí střídavě ve Vídni a v Praze. Svůj pestrý život i vznik desítek románů, televizních i filmových scénářů a divadelních her popisuje v knize *Můj život s Hitlerem, Stalinem a Havlem*.

Úkol pro studenty:

Přečtěte si stručný životopis Pavla Kohouta (možno použít i životopis publikovaný na Wikipedii) a uhadujte, za jakými „sny“ šel v různých životních etapách autor.

Vraťte se k soupisu vnějších i vnitřních překážek k uskutečnění našich snů a připište k nim překážky, které vyplývaly z politického kontextu.

Prověřte svůj vlastní sen. Co z následujících výroků byste o snu nebo o cestě za snem mohli s jistotou říci?

Neublíží/m nikomu jinému ani sobě.

*Splnění snu mi doufám přinese výhody, úspěch, peníze nebo slávu.
Nikdo a nic (žádné vnější okolnosti) mne do něj nenutí.
Je věcí rozumu a dobrého zvážení všech pro a proti.
Může se jevit s časovým odstupem jako špatný.
Může se měnit dle situace a kontextu.
Nezkomplikuje mi život.
Cesta za ním bude vždy v souladu s právní normou, zákonem,
společenskými pravidly, Desaterem.*

NÁMĚTY DO DRAMATICKÉ VÝCHOVY:

Asociace na téma cirkus

- písemné nebo ústní

Asociace může každý student psát nebo říkat nahlas. Je možno používat jen pojmy nebo celé věty, lze hovořit o pocitech i zážitcích

-s míčkem

Studenti ať si házejí míček. Kdo ho chytí, řekne asociaci

-pohybové

Vedoucí řekne téma (cirkus), jde doprostřed kroužku a znázorní pojem tělem. K němu se přidají dva další nejrychlejší lidé ze skupiny a řeknou své asociace k pojmu. Vedoucí si vybere jeden pojem, ten zůstává vprostřed a hra pokračuje stejným způsobem dál. (Přidává se vždy asociace k ústřednímu pojmu + k tomu, který zůstává v kruhu.) – Důležité je nejen mluvit, ale znázornit pojem také tělem a zůstat ve štronzu.

Rozdělte si čtyři role a vyzkoušejte si různé temporytmy, v jakých je možné vést dialog. August, Lulu, Inspektor, Junior (pozn. Lili je loutka, za kterou mluví Inspektor)

AUGUST Proč brečíš, Lulu?

LULU Protože sem smutná!

INSPEKTOR Lili je taky smutná! (*Pláče za pannou.*) Hohohohó!

AUGUST Lili!

LULU Já mám žeňáka vod sebe. Hohohohó!
AUGUST Lulu! Už mě máš zase u tě!
LULU To je příma!

Kopou se radostně do zadku.

ŘEDITEL August!
LULU Nechodil jsi mi za roh?
AUGUST Ne ne, já jsem ti byl důvěrnej!
INSPEKTOR August!!
Ředitel s Inspektorem se rozestoupí a Lulu spatří Lili.

LULU Áááá! Kdo to je?
ŘEDITEL Slečna Lili.
LULU Proč tu je?
ŘEDITEL Protože ji August miluje.
LULU Proč?
ŘEDITEL Protože je panna!
LULU Hohohohó!
AUGUST *(běží k ní)* Lulu!
INSPEKTOR *(za pannou)* Hohohohó!
AUGUST *(běží k ní)* Lili!

Virbl. Lulu odmotává ze stožáru lana a dělá si smyčku. August běží zas k ní.

AUGUST Co to děláš?
LULU *(dává si smyčku na krk a tahá za druhý konec lana)*
 Zavěším se k octíčkoví.
AUGUST Proč?
LULU Protože mě už nemiluješ!
AUGUST Ale já tě už miluju!

JUNIOR *(přibíhá s obrovskou školní brašnou)* Hohohohó! Já budu syreček!

AUGUST Syňáku, proč neštuduješ?

JUNIOR Protože jsem rozvrátěnej!

INSPEKTOR *(na pokyn Pana Ředitele klade jinou smyčku na hrdlo panny)* Proboha!

AUGUST Co to dělá??

ŘEDITEL Chce se taky oběsit.

AUGUST Proč?

ŘEDITEL Protože ji už nemiluješ!

AUGUST Ale já už ji taky miluju!

VŠICHNI Koho teda miluješ?

AUGUST Obě!

VŠICHNI A kterou víc?

AUGUST Obě!

VŠICHNI Víš ty vlastně, co chceš?

AUGUST Vím!

VŠICHNI Co?

AUGUST *(křičí)* Já chci frizírovat vosum bílejších lupicánů!

Pohovořte se společně o tom, co vám připadá na dialogích obtížné a s jakými obtížemi se tedy budou pravděpodobně potýkat i herci?

.....

NÁMĚTY DO VÝTVARNÉ VÝCHOVY (HRU JE NUTNÉ MÍT PŘEČTENOU)

Skupinová práce:

Studenti navrhnu scénu a kostýmy ke hře a připraví si jejich obhajobu v souvislosti s výkladem hry

.....NÁVŠTĚVA PŘEDSTAVENÍ.....

REFLEXE: Náměty na činnost se studenty po návštěvě představení

Cirkus

Otázky studentům k tématu hry a inscenace:

Jaké vnější a jaké vnitřní překážky zabránily Augustovi splnit si svůj sen?

Co je dle vás ve hře modelovou situací / modelovými situacemi?

Co v představení rezonovalo s vašimi životními zkušenostmi, pocity, tušeními, dojmy,...

Co všechno byl August pro uskutečnění svého snu ochoten obětovat?

Co z vnějších překážek zabránilo Augustovi svůj sen uskutečnit?

Co z vnitřních překážek a omezení Augustovi nedovolilo sen uskutečnit?

Existuje u nás nějaká společenská vrstva, které se jen těžce překračují omezení daná společenským statutem nebo společenskými předsudky?

Staňte se recenzenty inscenace

Napište odstavec o smyslu hry

Odstavec k hereckým výkonům (vyberte si alespoň jednu postavu a popíšete podrobněji, jak koresponduje s tématem hry)

Co byste řekli ke scéně a kostýmům?

Jakou roli hrála v inscenaci hudba?

Jaká doporučení byste pro realizátory (režiséra, herce,...) měli?

Přečtěte si recenzi k inscenaci na www.aktualne.cz a řekněte, s čím souhlasíte a s čím nikoliv

Autorka: Nina Rutová

Redakce: MgA. Barbara Tůmová

PŘÍLOHA 3:

PÍSEMNÝ VÝSTUP ZE SEMINÁŘE DRAMATICKÁ VÝCHOVA
V PROFESIONÁLNÍM DIVADLE

Edukační aktivity (1. stupeň ZŠ – SŠ + pedagogové):

1) METODICKÉ LISTY

- inspirace pro pedagogy, anotace představení, vytyčení témat, výklad pojmů, návrh aktivit před a po představení

Metodický list k představení Poprask na laguně

http://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/divadelni-archiv/metodicka-inspirace/metodika-poprask-na-lagune-1390912726.pdf

2) WORKSHOPY PŘED PŘEDSTAVENÍM

Tvůrčí, zážitkově dramatické dílny
- úvod do tématu a kontextu představení
- přiblížení divadelního jazyka
- aktualizace témat v představení
- celkové "ladění" na představení skrze vlastní zážitek a skupinovou práci

Anotace k workshopu Poprask na laguně

http://www.ndm.cz/userfiles/archiv_priloh/tiskove-podklady/2012-2013/metod-poprask-1377513770.pdf

3) WORKSHOPY A SEMINÁŘE Z TEORIE A PRAXE DIVADLA

- vhled do divadelního světa " zevnitř i vně " - historie, teorie, kritika, profesní a technické zázemí divadla

Kompletní nabídka workshopů a seminářů

<http://www.ndm.cz/cz/stranka/114-workshopy-k-inscenacim-ndm.html>

4) WORKSHOPY A BESEDY S UMĚLCI

- moderované besedy a skupinové workshopy zaměřené na divadelní dovednosti (herectví, scénografie, pohyb, atp.)

Kompletní nabídka

<http://www.ndm.cz/cz/stranka/344-besedy-a-workshopy-s-umelci.html>

5) PRÁZDNINY V NÁRODNÍM

- letní dílny pro děti od 12 do 19 let

a) Divadelní projekt

- společná tvorba malého útvaru, workshopy dramaturgie, scénografie, herectví a režie, cesta k představení

b) Workshop herectví

Anotace k letním dílnám v roce 2014

<http://www.ndm.cz/cz/stranka/347-prazdniny-v-narodnim-2014.html>

6) LETNÍ DIVADELNÍ ŠKOLA PRO PEDAGOGY

- akreditace MŠMT
- náplň a témata: funkce dramatického umění, interpretace dramatického díla, výchova k diváctví, proces dramatisace literárních předloh, divadelní recenze, workshopy divadelních dovedností aj.

Anotace a program LDŠ 2014

<http://www.ndm.cz/cz/stranka/346-letni-divadelni-skola-pro-pedagogy-2014.html>

7) TVŮRČÍ SOUTĚŽE

<p>ENGLISH THEATRE</p> <p>BERLIN</p>	<p>Pedagogy series (sekce pro pedagogy): http://www.etberlin.de/pedagogy-series/</p> <p>1) WANDERTAG WORKSHOPS</p> <ul style="list-style-type: none"> - dvouhodinový dramatický seminář anglického jazyka vedený jedním z režisérů probíhající na půdě školy - prostředky: dramatické hry a cvičení, improvizace, story-telling, etudy - cíl: odstranění bariér v konverzaci v cizím jazyce <p>2) WORKSHOPY K PŘEDSTAVENÍM</p> <ul style="list-style-type: none"> - práce se scénářem, série dramatických cvičení a improvizací, hry v roli, zkoumání mizanscény, spojení s vlastní zkušeností účastníků, interpretace a aktualizace témat z představení <p>3) SHAKESPEARE</p> <ul style="list-style-type: none"> - zkoumání témat a charakterů Shakespearových postav, práce s textem her, rozbor, dramaturgický výklad, přesah témat do současnosti <p>4) VISION OF THE FUTURE</p> <ul style="list-style-type: none"> - lekce dramatické výchovy zkoumající téma <i>Vize budoucnosti</i> <p>5) THEATER UND SCHULE</p> <ul style="list-style-type: none"> - koncept propojující berlínské školy a divadla prostřednictvím tématicky zaměřených představení, výstav a přednášek pro studenty - např.: DESIGNER JEANS GENES - multimediální kus o syntetické biologii aneb Kterak Julie potkala geneticky vyhajpovaného Romea <p>http://www.etberlin.de/production/designer-genes/</p> <p><i>Anotace a výčet všech proběhlých projektů se školami</i> http://www.etberlin.de/pedagogy-series/tusch-theater-und-schulen/</p> <p>5) HERECKÉ KURZY</p>
<p>THEATRE BRISTOL</p> <p>SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ</p>	<p>Pravidelné semináře (výběr z nabídky pro cílovou skupinu 13-19 let):</p> <p>1) ARTS FOR LIFE</p> <p>Série kurzů a dílen, jejichž cílem je smysluplně a tvořivě vyplnit volný čas mladých lidí, nabízet prostor pro podporu vzdělávání, zaměstnanosti a tvůrčího uplatnění.</p> <ul style="list-style-type: none"> - inspirace pro využití umění v běžném životě - důraz na řešení problémových situací, vzájemný respekt a rozvoj osobnosti - práce v týmech pod vedením odborníků - závěrečná prezentace výsledků kurzů - zaměření: drama, tanec, graffiti, cirkusové dovednosti, animace, filmová tvorba, hudební produkce, fotografie, sochařství <p>http://theatrebristol.net/classes/2013/5/9/arts-for-life-the-station-bristol</p> <p>2) HERECKÉ KURZY</p> <ul style="list-style-type: none"> - kurz improvizace - otevřené lekce - herectví - rétorika - veřejné vystupování

NÁVRHY PRO EDUKAČNÍ ODDĚLENÍ DIVADLA POD PALMOVKOU	
PRÁCE S REPERTOÁREM DIVADLA	1) Metodické listy pro učitele 2) Doprovodné workshopy - v divadle před představením - v škole před návštěvou divadle - diskuze po představení 3) Strukturovaná dramata - práce s tématem a kontextem představení 4) Prostor pro zpětnou vazbu studentů - recenze a divadelní kritiky (zveřejňováno na webu)
DIVADELNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	1) Semináře divadelní teorie 2) Workshopy divadelních dovedností - pro učitele - pro studenty - pro širší veřejnost
DIVADELNÍ STUDIO	1) Dramaturgie se zaměřením na mladé divadlo - představení pro mládež - představení hrané mládeží 2) Festival mladého divadla 3) Literárně-dramatický kroužek 4) Koncerty mladých kapel, přednesy mladých literárních tvůrců 5) Výtvarné výstavy
VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ	1) Výchova k diváctví 2) Interpretace dramatického díla 3) Semináře dramatické výchovy
DALŠÍ ČINNOSTI	1) Tvůrčí soutěže - recenze divadelních her, přednes, scénáristika,... 2) Letní workshopy a kurzy 3) Open space - místo pro společenské akce pořádané mladými - prostor pro tvorbu

MIZANSCÉNA - STRUKTURA LEKCE (1. pracovní verze)

Cílová skupina:	střední školy
Časová dotace:	60-90 min + představení
Cíl:	Praktické uchopení pojmu <i>mizanscéna</i> skrze dramatickou práci s vybranou scénou z inscenace Divadla pod Palmovkou
Dílčí cíle:	Nabídnout vhled do dramatické práce před premiérou Otevřít otázku vnitřní motivace osob Zvýšit zaujetí pro následné div. představení
Struktura lekce:	1) seznámení s osobami a dějem - anotace představení, dramaturgický záměr divadla atp. 2) základ postav, diskuze nad charaktery, tvůrčí práce ve skupinách 3) scény ze života postavy - prezentace, živé obrazy, ... 4) podrobnější vhled do děje 5) divadelní mizanscéna - úvod do problematiky 6) obrazy pro skupiny (části scénáře) - tvůrčí práce ve skupinách - živé obrazy znázorňující vztahy na scéně - improvizovaná interpretace části scénáře - divácká reflexe - obhajoba 7) reflexe 8) představení ideálně 9) reflexe no. 2 po představení

Pozn.: Struktura by měla být univerzální pro jakékoliv představení z repertoáru divadla.

PŘÍLOHA 4:

PRACOVNÍ LISTY K INSCENACI SPOLUPRACOVNÍCI

Milí studenti, následující texty a otázky se vztahují k představení **Spolupracovníci**, které uvádí Divadlo pod Palmovkou. Naším přáním je, abychom vám přiblížili téma hry, poukázali na historický kontext děje a jeho souvislosti a umožnili Vám tak zajímavější divadelní zážitek.

JOHN HODGE

SPOLUPRACOVNÍCI

*Divadelní hra Johna Hodge, mj. scénáristy kultovních filmů **Trainspotting**, **Mělký hrob a Pláž**, je ironickou komedií o odpovědnosti za své činy i o nejrůznějších nástrahách, které čekají na člověka v každé době. Hodgeho dráždivě moderní „faustiáda“ napsaná v roce 2011 se důmyslně dotýká událostí ze závěru života velkého sovětského spisovatele čelícího perzekuci ze strany sovětského režimu. Vlastní příběh hry je velmi aktuální; pojednává o střetu umělce s neomezou mocí, a diváka přitáhne nejen svým chytrým britským humorem, ale i skvěle napsanými dialogy. Hra si s neobyčejně poučeně, velmi zábavně a někdy také ironicky a až sarkasticky drze pohrává s historií. Obdivuhodným způsobem skládá útržky historických momentů, autentických textů, dokumentů a skutečných událostí s momenty a texty zcela smyšlenými do strhující divadelní koláže.*

TÉMA

Pokuste se jednou větou vystihnout podstatu slova / vztahu / pojmu/ jednání -
SPOLUPRÁCE:

Uved'te příklad spolupráce diametrálně odlišných lidí, charakterů, postav či pracovních pozic. Inspirujte se historií, politikou, literaturou i svým vlastním životem (např.: Mefisto vs. Faust, uklízečka vs. výkonný ředitel), krátce popište možná úskalí při spolupráci těchto dvou lidí:

POSTAVY

Ústředními postavami dramatu *Spolupracovníci* jsou Michail Bulgakov a Josef Stalin. Dramatik John Hodge učinil ze dvou protichůdných osobností s naprosto opačnými cíli, charakterem i lidským osudem blízké spolupracovníky a dokonce jim připsal i autorství společných (krutých) rozhodnutí. Jací to ve skutečnosti byli lidé, jaká byla jejich osobní historie a co je obklopovalo?

Využijte dostupných zdrojů a vytvořte svoji vlastní charakteristiku obou postav. Okolo dané siluety vypište vnější vlivy, historický kontext, zásluhy či výrazné mezníky v jejich životech.

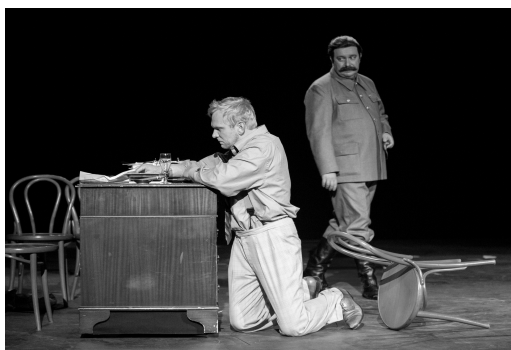
V nitru siluety je místo pro vaši vlastní interpretaci povahy, vlastností, postojů nebo osobní ideologie.

Objevte souvislosti a spojení, jež by se zobrazily v prostoru mezi postavami?

SITUACE / MIZANSCÉNA

Následující čtyři snímky pochází ze zpracování *Spolupracovníků* v Divadle pod Palmovkou. Pozastavte se u každé fotografie nad výrazem tváře, způsobem postavení těla a možnými vztahy. Lze z fotografií odhadnout charaktery postav nebo konkrétní situaci? Vytvořte na základě anotace představení a fotografií příběh, který postavy prožívají. Každý snímek pojmenujte (slovem, větou, přímou řečí).

DIALOG

VeźmĚte v potaz vĚše, co jste se aŹ dosud dozvĚdĚli o hlavnĚch postavĚch a pŕeĉtĚte si dva nĚsledujĚcĚ dialogy. Pak se zamyslete nad moŹnĚm zpŭsobem jejich interpretace a zpracovĚnĚm na jeviĚti. Jakou roli hraje tŕn řeĉi, vĚraz, pohyb, vedleĚĚ jednĚnĚnĚ osob, celkovĚ zpŭsob komunikace ĉi rozmĚstĚnĚnĚ v prostoru? StaŇte se reŹisĚrem a vytvoŕte pŕipomĚnky a poznĚmky ke scĚnĚm ze hry, pojmenujte celkovĚ vyznĚnĚ dialogu, popiĚte nĚladu a motiv (pozadĚ) jednĚnĚnĚ postav.

STALIN: JĚ vĚm - jdu pozdĚ.
BULGAKOV: To nic.
STALIN: MĚm taky na pŕaci jinĚ vĚci, Źe ano.
BULGAKOV: JistĚ. JĚ nic neŕĚkĚm.
STALIN: VĚst zemi.
BULGAKOV: Ano, jĚ vĚm. Je mi to lĚto.
STALIN: NemĚ to konec. To je poŕĚd nĚco.
BULGAKOV: Je to obrovskĚ zodpovĚdnost.
STALIN: A dochĚzĚ to nĚkomu?
BULGAKOV: Lidi jsou vĚm vdĚĉnĚ.
STALIN: Fakt? Tak jĚ ti budu vĚřit.
Kde jsem skonĉil?

BULGAKOV: MusĚĚ s tĚm pŕestat.
STALIN: S tou satirou?
BULGAKOV: S vyĚtŕovĚnĚm!
STALIN: Nevstal jsi dneska z postele levou nohou?
BULGAKOV: To vyĚtŕovĚnĚ, ty ťilenĚ procesy!
ZaĚlo to pŕĚliĚ daleko! Tohle je zŕŭdnost.
STALIN: Ne, Michaile. To je pŕace.
DotĚŹenĚ do konce.
BULGAKOV: NehodlĚm na tom spolupracovat.
STALIN: Ale jĚ zboŹŇuji tvou spoluprĚcĚ!
BULGAKOV: Ne!
STALIN: Copak jsem na tebe nebyl hodnĚy?
Copak ti nĚĚ vztah neprospĚl?

SLOVNÍČEK K INSCENACI

Pojmy a výrazy, které zazní v inscenaci, nebo které se k ději hry vztahují.

BĚLOMOŘSKO-BALTSKÝ KANÁL
BÍLÁ GARDA
BUCHARIN
BURŽOASIE
INTERNACIONÁLA
JAPONSKO
JAZZ
KAMENĚV
KOZÁCI
KREML
LENIN
LJUBLJANKA
MAJAKOVSKAJA
MARX
MCHAT
MOSKEVSKÉ PROCESY
MUŽIK
NKVD
ROZVÍJENÍ PRŮMYSLOVÉ ZÁKLADNY ZEMĚ
ROTSCHILD
SIBIŘ
SSSR
SVAZ SPISOVATELŮ
TROCKIJ
TRANSSIBIŘSKÁ MAGISTRÁLA
ZIMMÍ PALÁC
ZINOVJEV
ZOJČIN BYT

PŘÍLOHA 5:

REAKCE STUDENTŮ NA WORKSHOPY PO PŘEDSTAVENÍ
V DIVADLE POD PALMOVKOU

Othello

Dne 11.11 2015 jsme se zúčastnili workshopu po přestavení Othello. Obě asistentky byly velmi milé a snažili se nám pomoci, když jsme si sami nevěděli rady. Nejvíce mě zaujala poslední hra, kdy jsme měli upravit jednu část z Othella a sami na ní zahrát divadlo. Zjistila jsem, že převést stará, klasická díla do dnešní doby není zas tak složité a je to dokonce i zábavné. Jak jsme se i s ostatními spolužáky shodli, více zajímavější byla spíše druhá část divadelní hry, kdy se stupňovala Othellova žárlivost a nakonec krásnou a bezbrannou Desdemonu uškrtil. Také mě zaujala aktivita, kterou jsme dělali skoro na začátku workshopu. Líbilo se mi, jak jsme měli charakterizovat jednotlivé postavy, hlavní téma a poté samotnou scénu a výkony herců. Myslím, že tyto aktivity po představení mají smysl a rozhodně bych nějaký podobný workshop zase ráda navštívila i třeba z nějakých dalších Shakespearových děl.

Workshop byl záživný, vtipný, moc se mi líbil. Hrami jsme si připomněli důležité informace ke hře Othello i k samotné její inscenaci, což nám pomůže i při studiu. Myslím si, že by se hry občas mohly zapojovat i do normální výuky, Studenti si autora, dílo a další věci lépe zapamatují. Moc se mi líbila hra „Začátek, střed, konec.“ Zapojovali se všichni a rádi. Instruktorzy byly sympatické a příjemné. Pokud někdy bude další workshop, budu se těšit.

Včerejší divadlo bylo úžasné moderně pojaté, líbilo se mi. Workshop, který jsme poté absolvovaly byl velice dobře připraven. Hry, které jsme hrály byly dobře zaměřené na to, aby jsme si uvědomily charakterové vlastnosti osob a ujasnily děj a tím lépe pochopily celou divadelní hru. Velice se mi to líbilo a slečny byly skvělé.

Dne 11. 11. 2015 jsem se zúčastnila workshopu po divadelním představení Othello. Zprvu jsem se bála, co to vůbec workshop je, ale po chvíli jsem zjistila, že není důvod se něčeho obávat. Přivítaly nás dvě milé slečny, které na první pohled působily velice sympaticky. Hráli jsme spoustu her. Obyčejné chození po místnosti, kdy jsme si měli vybavit průběh celého představení, charakter postav a nakonec ztvárnění divadelní osoby samotné. Bavilo mě, že jsme mohli ukázat, jak

na nás ta osoba zapůsobila, a jak bychom se do ní vcítili. Nejvíce jsem se vcítila do role Desdemony. I já jsem byla bezhlavě zamilovaná a můj přítel byl něco jako Othello, dokonce měl i za kamaráda Jaga. Poté jsme si všichni sedli do kroužku, kdy smyslem této hry bylo do oválného papíru napsat hlavní téma, charakter postav a samotné zpracování celé divadelní hry. Nejvíce mě však zaujala i pobavila hra, kdy jsme byli rozděleni do skupinek a dostali jsme každá skupina jiný úryvek textu z divadelní hry, poté jsme to měli ztvárnit podle sebe. Velice jsem byla spokojena s mými kolegy ve skupině. Celé jsme to převedli do dnešního světa. Na celou přípravu jsme měli zhruba 15 minut. Naše skupina se prvních 10 minut dohadovala, takže celé naše představení zůstalo na naší improvizaci. Myslím si, že to byla správná volba - improvizovat. Velice jsem se pobavila, myslím si, že i ostatní se zasmáli. Byla jsem na sebe pyšná i na zbytek skupiny, že jsme to zvládli. Ostatní skupiny to měli také velice pěkné, aspoň jsme viděli, jak to každá skupina pojala jinak. Tedy pouze na jednom jsme se shodly, a to na tom, že veškeré snažení nakonec skončilo v hospodě s pomocí alkoholu. Asi na tom něco bude. Celkově se mi velice workshop líbil a doporučila bych to každému, aby aspoň jednou na nějaký workshop zašel. Dámy také zaslouží velikou pochvalu, měly s námi velikou trpělivost a hry byly správně promyšlené. Jsem ráda, že jsem se mohla zúčastnit.

Mně se workshop velice líbil. Všichni jsme zhodnotili představení. Mohla jsem se dozvědět, co si myslí ostatní a jaký na to mají názor. Lépe jsem se vcítila do jednotlivých postav. Představila jsme si jaké by to bylo v jednotlivých situacích z této hry. Zároveň jsme se i pobavili a zasmáli. Bylo to velmi příjemné a ráda bych si to zopakovala.

Mé dojmy jsou opravdu skvělé. Nemůžu nic vytknout. Líbila se mi hravost, zábava a atraktivnost. Slečny byly velmi milé a sympatické.

Můj názor je, že to byl velmi hezký zážitek, který třeba využiji za dva roky, až budu stát před maturitní komisí. Musím se přiznat, že mi scénky a pantomimy připomněly dobu, kdy jsem chodila na dramatický kroužek a bylo to pro mě moc fajn. Moc mě to bavilo a bylo to pro mě takové vrácení do minulosti. Jsem ráda, že

jsme i rozebírali charakteristiku postav, prostředí, hlavní myšlenku, scénu atd. Určitě si všichni budeme charakteristiku postav pamatovat ještě hodně dlouho. Už nemůžu nic jiného dodat, než že jsem byla nadšená a jsem moc ráda, že jsem se mohla zúčastnit. Ráda bych dala doporučení ostatním, protože zažijete nejen hromadu srandy ale i ponaučení.

Ještě teď to ve mně zanechalo neutuchající vzpomínku. Málokdo se může podívat do zákulisí pražských divadel a setkat se s budoucími herci. Jejich nadšení pro práci a úsměvy na tváři dokonale změnily můj den.

Zaujalo mě, jak studentky dokázaly strhnout celou naši skupinu. Každý se zapojil, i když někteří skrývali menší ostych. Nejvíce mě bavilo vžít se do role v inscenacích, které jsme vymýšleli na konci.

Rozbor divadelní hry Othello mi pomohl ještě více pochopit celý děj. Vnuklo mi to myšlenku, věnovat se ve volném čase divadlu. Do života děvčatům přeji mnoho zdaru v jejich oboru a role, které jim padnou na tělo.

Othello

Slavná tragédie o síle lživé pomluvy, žárlivosti, chorobných ambicích, které během několika sekund dovedou zničit a převrátit lidské osudy. Představení Othello ve mně zanechalo několik pocitů, které bych vyjádřila těmito slovy smutek a beznaděj. Pojetí této tragédie mě velice zaujalo, jednoduchá scéna, modernější kostýmy, silný příběh, který je a bude aktuální v každé době. Nejvíce diváka jednoznačně upoutá postava Jaga, vášnivý intrikán, velmi závistivý, nemorální, ulhaný člověk, především dokáže brilantně manipulovat s lidmi. Rozhlédněte se okolo sebe, charakter této postavy najdeme na každém rohu v dnešním světě. Přirovnala bych tuto postavu k lidem zastávající práci na vysokých pozicích, nebo k některým politikům, ale tohle je čistě individuální a záleží na každém z nás. Velmi reálně působili zvukové efekty, zejména scéna v bouři mě dokázala vtáhnout skvěle do děje. Mě zaujala nejvíce postava Othella, líbilo se mi pozorovat průběh proměny této postavy. Zprvu vznešený Maur ve službách Benátek, poté

velitel na Kypru, přes všechnu svou šlechtnost a hrdinskost nese v sobě prostotu a důvěřivost, která hraničí se slepotou a dovádí ho až k chorobné žárlivosti. Je tragické jak dokáže člověk zmanipulovat jedince, kterého dovede k šílenství a převrátí mu život naruby. Vážnější scény, hádky, výstupy končící smrtí, působili tak věruhodně až se mi chtělo plakat. Já bych po skončení celého představení nemohla jít na děrovačku s úsměvem na tváři, to byla první věc, která mě proběhla hlavou, když herci po skončení přiběhli na jeviště. Představení plné emocí, s výbornými herci, Desdemona mi připadala velmi přirozená, i když by někdo z diváků mi mohl oponovat, že byla velmi naivní, ale to si myslím, že spočívalo a bylo úkolem ke ztvárnění této role. Čistá duše s obrovským srdcem, svému manželovi zůstala věrná, i když její osud skončil tragicky. Z vlastní zkušenosti vím, že je velmi těžké hrát dívku s dobrým srdcem, čistou duší, většinou takové typy postav divák nezaujme, tedy záleží na ztvárnění a na kvalitě herečky, která se dokáže perfektně vcítit do své role.

Workshop, který pro nás studentky připravily, byl celkem zajímavý, já bych osobně měla zájem se o celé hře více pobavit a rozebrat některé věci podrobněji. Je dobré, aby byly workshopy pořádány, lidem pomůžou uvědomit si o čem vlastně celé dílo je a ujasnit si nesrozumitelné. Především je to odezva i pro herce, aby věděli co zlepšit popřípadě na čem zapracovat. Já osobně mám radši, když si po představení mohu vše v klidu promyslet a ucelit si své myšlenky, ráda si dopřeji chvíli klidu po představení, a až potom bych se takové události zúčastnila. Lektorky byli velmi milé, je vidět, že svojí práci dělají rády. Aktivity podobného typu lidem pomohou rozvíjet svoji kreativitu a osobnost, někteří se díky tomu poddají své trémě a vystoupí před skupinkou lidí. Jelikož divadlo inscenuje moji nejoblíbenější hru s názvem Králova řeč, proto v brzké době do divadla zase zavítám.

Některým lidem možná tento workshop bude připadat podivný a nesmyslný, ale to bude možná tím, že něco na tento způsob je nové a ještě neobjevené. Vsadím se, že hned jak se celý tento projekt trochu rozšoupne, případní zájemci si budou šlapat po hlavách, jenom aby se k vám dostali.

Člověk si v průběhu programu odpočine, zasměje se, podělí se o své poznatky z divadelní hry s ostatními účastníky a dokonce se dozví i něco, co mu předtím uniklo. Určitě do programu přidejte další bláznivé hry, jako jsme hráli my, byla to ohromná sranda :D

S workshopem jsem byla velmi spokojená, jenom jednu věc bych vytkla - příště až se za vámi opět přijdeme podívat, program musí být delší! :)

Othello

Workshop se mi líbil. Hru jsem si znovu prošel, poznal jsem myšlenky a názory ostatních, které by mě nenapadly a některé mi dali na hru jiný náhled. Tím, že jsme si měli část hry upravit do dnešní doby, jsem si uvědomil jak snadné to je, a hra je kvůli tomu je téma stále aktuální. Řekl bych, že právě díky workshopu si hru budu pamatovat do detailů mnohem déle

Byla jsem už samotným nápadem na pozdější rozebrání díla nadšena. Není na škodu si ve větší partě lidí probrat hru a třeba se pomocí brainstormingu dozvědět nové poznatky.

Co se týče aktivit, vynechala bych hru na štít a žárlivost (nevím přesně, co to bylo za vlastnost). Každopádně zbytek činností byl velmi originální, líbila se mi především chůze inspirovaná postavami. Lektorky byly velmi příjemné, oceňuji jejich nenásilnou snahu o naše přičinění. Kdo neměl co říci, mlčel a nikomu to nevadilo. Nápad zinscenovat pasáž dle našich představ je originální nápad a velmi jsem se bavila.

Příjemná atmosféra doplňovala akci a mohu podotknout, že se u mé osoby jedná o neotřelý zážitek. Klidně bych se zúčastnila zmíněné události ještě jednou, hodnotím velmi kladně a doufám, že budou další návštěvníci stejně nadšeni jako já.

Bylo to zábavně pojaté !

Celkově více hereckých výstupů.

Více prostoru pro naše zahrání úryvku. Více času, lepší příprava...

Méně psaní o charakterech hry, více dramatických úkolů, nelíbila se mi „zahřívací kolečka.“

Skvěle zvolené prostory k workshopu vytvářející atmosféru jako z jiného světa.

Workshop jako takový se mi líbil, ale bylo by lepší zařadit více „dramatických aktivit“. Jsou pro nás mnohem zajímavější.

Jednoduché „zahřívací aktivity“ byly na místě, protože jsme se při nich trochu uvolnili. Možná v našem věku bychom snesli více rozebrání tématu manipulace, žárlivosti a více dramatických aktivit.

Workshop se mi velmi líbil, nesl se v uvolněné a přátelské atmosféře.

Příště bych ocenil více praktické a kreativní části.

Představení bylo velmi kvalitní. Moderní pojetí bylo na místě a povedlo se.

Workshop byl skvělý, ale mohl by se více týkat samotného textu (ne každý má talent na pantomimické ztvárnění postav...)

Bylo to fajn.

Bylo to dobrý.

Dobře organizované, sympatické „instruktorky“, dobře zvolené aktivity.

Workshop byl super, vůbec bych se nezlobila, kdyby byl 2x tak dlouhý, aby se stihlo víc zajímavých aktivit.

Othello se mi nelíbí jako hra obecně, ale moc mě zaujal ten workshop.

Líbilo by se mi více rozebírání hry, názorů na ni, motivů...naopak méně pantomimy, protože už jsme na to moc „staří.“

Společný závěr sepsala jedna ze studentek, shrnula dojmy za celou třídu :

Celkově jsme byli z workshopu nadšení – byl dobře zorganizovaný, se sympatickými instruktorkami, v zajímavém prostředí. Pro příště bychom ocenili, kdyby bylo trochu více času věnováno praktické části – samotným dramatickým výstupům. V té „teoretické“ by se nám líbilo trochu hlubší rozebírání různých motivů ve hře, tématu žárlivosti a manipulace. A vůbec by nám nevadilo, kdyby se workshop ještě o něco prodloužil!

Poprask na laguně

Nemám tomu co vytknout, originalitou a zábavou to přímo sršelo. Nejvíce zábavná byla aktivita, kde jsme vymýšleli komedii dell'arte pro ostatní.

Bylo to velmi zajímavé a rád bych si to někdy zopakoval. Líbilo se mi, že jsme se tolik hýbali.

Velice propracovaný a zábavný program. Nejvíce mě zaujala ta část, kde jsme vymýšleli scénáře na komedii dell'arte.

Bohatý a propracovaný program plný zábavy. Lektorky byly sympatické a milé.

Líbilo se mi, že jsme si mohli vyzkoušet komedii dell'arte z pohledu scénáristů a z pohledu herců.

Rozvíjeli jsme naše herecké schopnosti – improvizace, emoce...naučili jsme se je použít v praxi. Navíc zábavnou formou, takže nás to všechny určitě bavilo.

Zábavnou metodou nám bylo umožněno vyzkoušet si nějaká cvičení, která jsou stavěna na pozornosti, soustředěnosti a pohotovosti. Vyzkoušeli jsme si, jaké je to improvizovat na „pódium“ i do jaké míry jsme schopni rozvíjet naši fantazii.

Bylo to velice poučné a osvobozující. Škoda, že to netrvalo déle.

Mně se nejvíce líbilo, jak každá skupinka napsala libreta a poté se to proházelo a jiná skupinka to musel ztvárnit.

Krvavá svatba

Ze začátku jsem si vlastně vůbec nedokázala představit, jak to bude probíhat. Holky, které to organizovaly, měly dost zajímavý program, kterým, podle mě, chtěly vybudit pocity a emoce, které právě herci měli. Bylo super si zkusit zahrát na jevišti, ale asi by mi spíše vyhovovalo, kdybych ty diváky neznala. Kdybych strávila na jevišti třeba i více hodin, myslím, že i stydlivost by úplně zmizela. Celkově to tedy hodnotím velmi pozitivně.

Workshop po divadle mě naprosto nebavil. Připadalo mi, jako bychom byli malé děti.

Bylo to zábavné, jediné mínus byly ty schody.

Bylo to zajímavé i vtipné, nejvíce mě asi bavila ta část, jak jeden člověk seděl ve středu a ostatní vytvářeli sociální tlak. A upřímně nečekala jsem tohle, že si i zahrajeme atd.

Workshop byl velmi naučný. Měli jsme možnost prozkoumat a do detailu popsat chování postav, hlavní téma díla i všechno ostatní ohledně představení. Učili jsme se základ flamenga. Učili nás, jak zahrát to, že jsme našťvaní. Učili nás se koukat do očí ostatních a nerozesmát se (složitost toho). Dali prostor naší fantazii. Mohli jsme udělat scénky.

Workshop se mi také líbil, akorát by bylo lepší, kdyby na to dopisování o hře na papír šli všichni a postupně. Nejvíce se mi líbily scénky a obecně „hry“ ve skupinkách. Stmelilo nás to i dohromady mezi třídami.

Workshop se mi moc nelíbil, představovala jsem si něco jiného. Myslela jsem, že se setkáme s herci a že se budeme ptát na nějaké otázky. Ale bylo vidět, že se obě dvě paní snažily a to bylo dobré. Možná kdyby to bylo o trochu kratší, bylo by to možná lepší.

Moc mě to bavilo, ráda hraji divadlo a ráda si o něm povídám. Jen mi přišlo, že se lidé styděli, protože s námi byla ještě jiná třída, což byla trošku škoda. Kromě té první aktivity se jim workshop docela povedl.

Nebylo špatné si vyzkoušet něco nového, byl to dobrý nápad. Pro mě to nebylo zrovna příjemné, protože na takové věci moc nejsem.

Ze začátku mě to moc nebavilo, ale později to bylo fajn.

Zajímavé diskuze, přátelská atmosféra. Celkově fajn. Obávala jsem se, že to bude spíš přednáška. Ale příjemně mě to překvapilo.

Všechno bylo úžasné. Hra se mi moc líbila. Co se týče workshopu, tak to bylo taky skvělý. Milé a odborné pracovnice.

Můj pocit z workshopu byl super, jelikož jsem ještě v ničem takovém nebyl. Tak jsem si to užil. Snad kromě té poslední scénky, aby jsme něco zahráli, měli jsme na to málo času. Jinak to bylo super.

Bylo to vcelku zábavné, líbilo se mi, že jsme si mohli sami zkusit, jaké to je stát na podiu i před tím obecenstvem. Akorát to bylo celé takové dlouhé.

PŘÍLOHA 6:

REALIZAČNÍ PLÁN MLÁDĚ POD PALMOVKOU NA ROK 2017

Leden

- Interaktivní výtvarná soutěž pro děti základních škol na téma „Proč je Palmovka Palmovkou?“
- Příprava divadelní inscenace č. 1.

Únor

- Výsledky soutěže „Proč je Palmovka Palmovkou?“
- Realizace dvou výtvarně-dramatických workshopů s vítězi soutěže nazvané „Dětská scénografie 1“ a „Dětská scénografie 2“, které si kladou za cíl participovat na tvorbě scénografie k divadelní inscenaci č.1.
- Realizace dvou výtvarně-dramatických workshopů s vítězi nazvané „Tvorba masek a kostýmů“ a „Tvorba kostýmů a loutek“, které si kladou za cíl participovat na tvorbě kostýmů, masek a loutek k divadelní inscenaci č.1.
- Příprava divadelní inscenace č. 1.

Březen

- Realizace dovednostní (divadelní) dílny.
- Příprava divadelní inscenace č. 1.

Duben

- Premiéra 1. divadelní inscenace pro děti spojená s vernisáží výstavy výtvarných děl dětí jako výsledek soutěže „Proč je Palmovka Palmovkou?“
- Dva dramaticky strukturované workshopy pro dětské diváky po představeních 1. inscenace, tematicky s představením spojené, nazvány „Jak to vidím já!“
- Interaktivní soutěž pro děti středních škol na téma „Napíšeš divadelní hru?“

Květen

- Výsledky soutěže „Umíš napsat divadelní hru?“

- Dva workshopy tvůrčího psaní pro vítěze soutěže, nazvané „Moje první divadelní hra“, přičemž výstupy z workshopů se mají stát se podkladem pro vznik 2. divadelní inscenace.
- Příprava 1. performance „ZOO aneb Za co tady sedím?“

Červen

- Dva workshopy vedené divadelními profesionály pro performativně orientované děti, nazvané „ZOO“ a „ZOO aneb Za co tady sedím“ které se mají stát podkladem pro performanci „ZOO aneb Za co tady sedím?“
- Dva workshopy pro dětské diváky po představeních 1. inscenace, tematicky s představením spojené, nazvány „Jsem král - nebo to pouze hraji?“
- Dva workshopy tvůrčího psaní pro vítěze soutěže „Napišeš divadelní hru?“, workshopy nazvané „Od myšlenky ke scénáři“ vedoucí k vlastní prezentaci formou scénického čtení.
- Příprava 1. performance „ZOO aneb Za co tady sedím?“

Červenec

- Realizace performance „ZOO aneb Za co tady sedím?“, spolupráce profesionálních performerů a skupiny dětí na vlastní živé performance.
- Video-workshop vedený profesionálním video-umělcem s veřejnou finální prezentací výsledků dětí nazván „Od živé akce k video-performance“.
- Příprava divadelní inscenace č. 2.

Srpen

- Příměstský divadelní tábor s cílem tvorby krátké autorské inscenace.
- Příprava divadelní inscenace č. 2.

Září

- Workshop pro studenty středních škol vedený divadelními profesionály na téma „Co dělá dramaturg?“
- Workshop pro studenty středních škol vedený divadelními profesionály na téma „Co dělá režisér?“

- Příprava divadelní inscenace č. 2.

Říjen

- Premiéra 2. divadelní inscenace pro děti, spojená se scénickým čtením prací studentů středních škol a ukázkami textů ze soutěže „Napíšeš divadelní hru?“
- Dva dramaticky strukturované workshopy pro dětské diváky po představeních 2. inscenace, nazvaný „A jak to vidíš ty?“
- Příprava 2. performance „Dětské představení aneb Za co tady sedím?“

Listopad

- Dva dramatické workshopy s divadelními profesionály pro performativně orientované děti na téma „Dětské představení“ a „Dětské představení aneb „Za co tady sedím“, které se mají stát podkladem pro performanci „Dětské představení aneb Za co tady sedím?“
- Dva workshopy pro dětské diváky po představeních 2. inscenace, tematicky s představením spojené, nazvány „Co všechno jsi hrál ty?“
- Příprava 2. performance „Dětské představení aneb Za co tady sedím?“

Prosinec

- Performance „Dětské představení aneb Za co tady sedím?“, spolupráce profesionálních performerů a skupiny dětí na vlastní živé performance.
- Video-workshop vedený profesionálním video-umělcem s veřejnou finální prezentací výsledků dětí nazván „Ode mě k obrazovce“.